

RAPPORT 2020:1

Den ojämlika brottsligheten

Lagföringsutvecklingen i demografiska och
socioekonomiska grupper 1973-2017

Olof Bäckman
Felipe Estrada
Anders Nilsson
Fredrik Sivertsson

Kriminologiska institutionen

Kriminologiska institutionen
Stockholms universitet
Rapport 2020: 1
© Kriminologiska institutionen och författarna 2020
ISSN 1400-853X
ISBN 978-91-87355-89-9

Förord

Att brottsligheten i ett samhälle är ojämlikt fördelad är välkänt. Vi vet att brottslighet vid en given tidpunkt varierar med kön, ålder, samt olika mått på utländsk och socioekonomisk bakgrund. Vi vet också att en liten andel av befolkningen svarar för majoriteten av alla brott. I denna rapport undersöker vi om, och i så fall på vilka sätt, dessa förhållanden förändrats över tid.

Genom att länka lagföringsregistret till andra register över befolkningen har vi kunnat studera hur den lagförda brottsligheten utvecklats för olika demografiska grupper, uppdelade efter kön, ålder, härkomst och socioekonomisk bakgrund, från som längst 1970-talets mitt fram till år 2017. Rapporten är gjord inom det av Vetenskapsrådet finansierade forskningsprojektet *Den ojämlika brottsligheten* (dnr. 2015-01201). Projektet är etikprövat av Stockholms regionala etikprövningsnämnd (dnr. 2016/46-31/5).

Ambitionen med denna fritt tillgängliga rapport är att erbjuda en översiktlig bild av lagföringsutvecklingen som besvarar frågor om förändringar i brottslighetens struktur och fördelning. Rapportens resultatdel är i huvudsak beskrivande, den ger många svar men väcker också frågor om hur den utveckling vi visar på kan förklaras. Inom ramen för projektet har vi även genomfört, och kommer också framöver att göra, mer fördjupade studier.

Vi har valt att tillgängliggöra alla resultat som tagits fram i en såväl skriftlig som elektronisk tabellbilaga. Vi vill tacka Enes Al Weswasi för arbetet med denna bilaga. Ett utkast av rapporten har behandlats på ett seminarium på Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet. Vi tackar professor Jerzy Sarnecki för granskningen samt övriga deltagare på seminariet för deras kommentarer.

Författarna

Stockholm, april 2020

Innehåll

Sammanfattning	1
1. Inledning	5
1.1 Rapportens syfte, material och disposition	7
1.2 Den generella brotts- och lagföringsutvecklingen	9
Utvecklingen av polisanmälda brott skiljer sig mellan olika brottstyper	10
Offerundersökningar visar minskande utsatthet för stöldbrott men stabilitet i våld ...	12
Antalet lagförda för brott minskar	14
Färre lagförs för stöldbrott och fler för narkotikabrott	17
Summering – ett trendbrott vid ingången till 1990-talet	19
1.3 Den ojämlika brottslighetens utveckling – vad vi vet	21
En rad förhållanden kan påverka olika gruppers lagföringsutveckling	22
Stora skillnader i brottsutvecklingen med avseende på ålder och kön	25
Oklart om överrepresentationen för utlandsfödda förändrats över tid i Sverige	26
Enligt nordiska studier har utlandsföddas överrepresentation minskat	29
Mycket begränsad kunskap om utvecklingen skiljer sig åt utifrån social bakgrund ..	31
1.4 Summering	32
2. Datakällor för att studera brotts- och påföljdsutvecklingen	33
2.1. Kort om lagföringsstatistiken	35
2.2. Studiens datamaterial består av 15 miljoner individer	37
Lagföringsdata från 1973 till 2017	38
Data om individernas härkomst och sociala bakgrund	39
Operationaliseringar och analysmetoder	40
3. Lagföringsutvecklingen bland kvinnor och män i olika åldrar	43
3.1. Kön – nivåskillnaden mellan män och kvinnors lagföringar har minskat	43
3.2. Ålder och brott – lagföringarna minskar tydligast bland unga män	46
Ålder, kön och brottstyp – olika utveckling för stöld men lika för narkotikabrott	48
3.3 Summering	51
4. Lagföringsutvecklingen efter härkomst	53
4.1 Tydlig minskning av våldslagföringar bland utlands-födda män	56
4.2 Kvinnors lagföringar för stöld minskar kraftigast bland utlandsfödda	58
4.3 Summering	59
5. Lagföringsutvecklingen utifrån socioekonomisk bakgrund	62

5.1. Liknande trender men samtidigt ökade skillnader	63
5.2 Stöldbrott minskar och narkotikabrott ökar oavsett inkomstgrupp.....	64
5.3 Summering.....	67
6. Lagföringsutvecklingen över födelsekohorter	69
6.1 Den lagförda brottsutvecklingen över kohorter	70
6.2 Den sneda brottsfördelningens utveckling.....	74
6.3 Summering.....	77
7. Lagföringsutvecklingen bland 15-24 åringar efter härkomst och socioekonomisk bakgrund	79
7.1 Utvecklingen efter socioekonomi och härkomst.....	80
7.2 Härkomst och socioekonomisk bakgrund	83
7.3 Socioekonomi, härkomst och lagföringar	85
7.4 Summering.....	87
8. Avslutande diskussion.....	90
Litteratur	98
Bilaga 1. Tabellbilaga	111
Bilaga 2. Brottskategorisering och förteckning över uteslutna lagrum	139

Sammanfattning

Vi har idag bra kunskap om den generella brottsutvecklingen och om vilka brottstyper som ökar respektive minskar. Vi vet att brottslighet vid en given tidpunkt är ojämlikt fördelad och varierar med kön, ålder, samt olika mått på utländsk och socioekonomisk bakgrund. Vi vet också att en liten andel av befolkningen svarar för majoriteten av alla brott. Jämfört med kön och ålder, som det finns uppgifter om i kriminalstatistiken, är dock vår kunskap om utvecklingen utifrån utländsk och socioekonomisk bakgrund väsentligt mer begränsad. Den huvudfråga vi tar oss an i denna rapport är om brottsligheten blivit mer jämlikt eller mer ojämlikt fördelad under de senaste 40 åren. Detta är kunskap som till stor del saknas i såväl svensk som internationell forskningslitteratur.

Vi redovisar den generella lagföringsutvecklingen samt ser specifikt till tre centrala brottskategorier som under den studerade perioden visar på olika utveckling: Stöld-, vålds- respektive narkotikabrott. Lagföringsregistret finns tillgängligt från 1973 och är det register över individers brottslighet som täcker längst tidsperiod i Sverige. Genom att länka uppgifter från olika populationsregister till en och samma individ kan vi studera hur den lagförda brottsligheten utvecklats efter kön, ålder, härkomst samt socioekonomisk bakgrund, från som längst 1970-talets mitt fram till år 2017.

Rapporten innehåller en litteraturoversikt om brottsutvecklingen och skillnader mellan olika samhällsgrupper. I ett särskilt metodkapitel tar vi upp de problem som analyser av brottslighetens omfattning och utveckling har att hantera, med särskilt fokus på registerdata. En viktig aspekt är att såväl beteende som reaktionsförändringar, exempelvis ändringar i lagstiftning och rättsväsendets prioriteringar, spelar roll för hur den lagförda brottslighetens nivå och struktur utvecklas över tid.

Lagföringsstatistiken visar generellt på en långsiktig nedgång. Minskningar av lagföringar sker framförallt under 1990-talet respektive under 2010-talet. Det har dock skett tydliga förändringar i brottslighetens struktur där exempelvis stöldbrotten minskar, våldsbrotten är mer stabila och narkotikabrotten ökar kraftigt från 1990-talets början och framåt.

Rapportens huvuddel utgörs av de fem empiriska kapitel som vart och ett tar sig an frågor om förändringar i den lagförda brottslighetens struktur och fördelning och huruvida utvecklingen skiljer sig åt för olika sociodemografiska grupper. I kapitel 3 beskriver vi utvecklingen utifrån ålder och kön. Det är tydligt att könsskillnaderna har minskat. Denna process beror på att mäns lagföringsnivåer sjunker och närmar sig kvinnornas. Detta är särskilt tydligt för stöldbrott. När det gäller åldersgrupper kan vi konstatera att unga och äldre har olika lagföringsutveckling. Lagföringarna har totalt sett minskat tydligast bland unga män vilket innebär en utveckling mot minskade skillnader i den lagförda brottsligheten sett till ålder. Bland kvinnorna går dock utvecklingen snarare mot ökade skillnader. Samtidigt som de äldre kvinnorna, precis som de äldre männen, uppvisar en tämligen oförändrad lagföringsnivå ökar lagföringarna bland de unga kvinnorna. Intressant är att ökningen bland de unga kvinnorna inte slår igenom i högre nivåer när de blivit äldre. Detta indikerar att ökningen bland de unga kvinnorna främst rör grupper med låg risk för allvarliga och långvariga kriminella karriärer.

I kapitel 4 redovisar vi lagföringsutvecklingen efter utländsk bakgrund. Andelen män som lagförs för brott har minskat under de senaste 40 åren oavsett individers härkomst. Samtidigt har överrepresentationen för de med utländsk bakgrund i vissa avseenden förändrats. Nivåerna för de utlandsfödda männen, oavsett om de kommer från västländer eller övriga världen, är på 2010-talet lägre än de som rådde på 1990- och 2000-talets början. Bland utlandsfödda kvinnor minskar lagföringarna medan svenskfödda kvinnors nivåer är mer oförändrade. Detta är särskilt påtagligt för stöldbrott, som är den dominerande lagföringstypen bland

kvinnor. Det har i tidigare svenska studier funnits ett mönster där lagföringsnivåerna är högre för de som invandrat jämfört med barnen till invandrarna. Detta mönster har dock förändrats; på 2010 talet har barnen till utlandsfödda föräldrar högre överrisker än de som själva invandrat. Oavsett kön är de som är födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar den grupp som haft den minst gynnsamma lagföringsutvecklingen.

När vi i kapitel 5 studerar lagföringsutvecklingen efter socioekonomisk bakgrund bland 15–24 åringar under perioden 1990–2017 kan vi konstatera att nivåskillnaderna är mycket stora. Ser vi till våldsbrott ligger överrepresentationen bland de som växt upp i låginkomstfamiljer, jämfört med de från höginkomstfamiljer, på omkring 10 gånger i slutet av perioden. Samtidigt som vi ser tydliga nivåskillnader i lagföringar, såväl generellt som för enskilda brottstyper, är de övergripande trenderna tämligen likartade. Det finns dock en tendens till ökade skillnader över tid. Det senare innebär att ojämlikheten i lagförd brottslighet ökat. Under 2000-talet redovisar vi en situation där de unga kvinnorna som växt upp i låginkomstfamiljer lagförs i större utsträckning än unga män från höginkomstbakgrund. Detta gäller även för våldsbrott.

I kapitel 6 utgår vi från födelsekohorter och följer individers lagföringar från det att de som femtonåringar blir straffmyndiga. Denna ansats synliggör att nedgången av lagföringsnivåerna bland männen framförallt sker i den mindre problematiska änden av brottsfördelningen, det vill säga de som tenderar att hamna i lagförd brottslighet enbart en eller ett fåtal gånger. Den lilla högaktiva grupp lagförda individer som står för en stor andel av en födelsekohorts samlade lagföringar har bland männen kommit att stå för en växande andel av lagföringarna. Bland födda 1960 stod de fem procent mest aktiva för 67,5 procent av männens lagförda brottslighet. Bland födda 1990 hade denna grups andel ökat till 72 procent. Bland kvinnor är mönstret det omvända. Den mest brottsbelastade gruppen står alltså över tid för en allt mindre andel av kvinnornas samlade brottslighet.

I rapportens sista empiriska kapitel ser vi till individers lagförda brottslighet upp till 24 års ålder utifrån både socioekonomisk bakgrund och härkomst. En viktig observation är att skillnaderna i socioekonomiska förutsättningar mellan individer födda i Sverige respektive de som antingen är födda utomlands eller har utrikes födda föräldrar är stora och ökar under åren 1990–2017. När vi tar hänsyn till dessa skillnader minskar också skillnaderna i lagföringsnivåer påtagligt. En viktig iakttagelse är här att för både män och kvinnor är skillnaderna mellan härkomstskategorierna inom låginkomstskategorin små och de minskar dessutom över tid. Särskilt små är skillnaderna från sekelskiftet och framåt.

I rapportens avslutande kapitel sammanfattas huvudresultaten och vi identifierar också frågor som kräver vidare och fördjupad forskning.

1. Inledning

Frågan om brottslighetens utveckling har länge engagerat forskare, politiker och allmänhet. Hur brottsligheten utvecklar sig ses inte sällan som indikator på en mer generell samhällsutveckling. En pessimistisk bild – att brottsligheten ökar, blir värre, går ner i åldrarna – är ofta dominerande, vilket förefaller gälla oavsett hur utvecklingen ser ut (Pfeiffer m.fl. 2005; Nilsson 2007). Sedan mitten av 1990-talet har många länder i västvärlden sett en minskande brottslighet. Internationellt uppmärksammades påtagliga brottsminskningar först i USA (Blumstein m.fl. 2006). Senare har man även konstaterat tydliga brottsminskningar i en rad andra länder, inte minst i Västeuropa (Tseloni m.fl. 2010; Tonry 2014). På senare tid har därför mycket av den internationella forskningen om brottsutvecklingen fokuserat på vad som ligger bakom denna nedgång i brottsligheten (*The Crime Drop*) (Se t.ex. Tseloni m.fl. 2010; van Dijk m.fl. 2012; Farrell m.fl. 2014).

Bilden av en minskande brottslighet är dock inte entydig. Utvecklingen skiljer sig delvis åt mellan olika länder och är också beroende av brottstyp (Aebi och Linde 2012). Den brottslighet som mer entydigt har minskat, såväl i Sverige som i andra länder, är olika former av stöldbrott. Eftersom det är en antalsmässigt stor brottskategori har den stor betydelse för den generella bilden av brottsutvecklingen. Samtidigt har annan brottslighet, inte minst internetrelaterad sådan, ökat (Canneppele och Aebi 2017; Brå 2016a). Under de allra senaste åren har diskussionen om brottslighetens utveckling i Sverige dominerats av frågor som rör gängrelaterat våld, skjutningar och det dödliga våldets utveckling.¹ Fokus i denna rapport ligger emellertid på den mer långsiktiga brotts- och lagföringsutvecklingen.

---

¹ När det gäller utvecklingen av dödligt våld visar forskningen att en tydligt nedåtgående trend inleddes i början av 1990-talet, under 2010-talet sker sedan en

Vi har idag bra kunskap om den generella brottsutvecklingen och om vilka brottstyper som ökar respektive minskar. Vi vet att brottslighet vid en given tidpunkt varierar med kön, ålder, samt olika mått på utländsk bakgrund och social klass. Vi vet också att en liten andel av befolkningen svarar för majoriteten av alla brott. Något vi har mindre kännedom om är om dessa förhållanden har förändrats över tid. I de fall brottsligheten minskat alternativt ökat – gäller det generellt eller för vissa grupper i samhället i större utsträckning än för andra?

Den period under vilken vi i västvärlden kan se en minskad brottslighet har präglats av ökad ojämlikhet inom andra välfärdsområden (Nolan m.fl. 2014; Musterd m.fl. 2017). För Sveriges del gäller det till exempel en ökad inkomstojämlikhet (Fritzell m.fl. 2014) och en tilltagande boendesegregation (Andersson m.fl. 2017). Mot den bakgrunden menar vi att frågan om även brottsligheten blivit mer ojämlikt fördelad bör ställas. I denna rapport studerar vi brottsutvecklingen i ett längre perspektiv, från 1970-talets mitt fram till idag. Under denna period har samhället förändrats i en rad avseenden. Vi har exempelvis sett demografiska förändringar, med befolkningstillväxt, en större andel som invandrat och variationer i ungdomskullarnas storlek. Det har under perioden också skett förändringar inom centrala samhällsliga institutioner som rör utbildning, arbete och familj. Förändringar som bl.a. inneburit en senare etableringsålder för unga vuxna (Nilsson och Bäckman 2014). Det har även skett förändringar i samhällets syn och reaktion på brott (Tham 2018). Allt detta är exempel på faktorer som kan antas ha betydelse för brottslighetens nivå och struktur. Men har det med dessa och andra samhällsförändringar även följt förändringar i brottslighetens fördelning?

---

viss ökning. Nivåerna är dock fortfarande lägre jämfört med i början av 1990-talet, i synnerhet om hänsyn tas till befolkningsökningen. En förändring som skett är emellertid att det dödliga våldet ändrat karaktär, där konflikter i den kriminella miljön och skjutningar mellan unga män har blivit vanligare under de senaste åren (för en aktuell beskrivning av det dödliga våldets utveckling i Sverige och övriga nordiska länder se Brå 2019a; Lehti m.fl. 2019).

Hur brottsligheten utvecklats över tid kan skilja sig åt efter såväl demografiska som sociala faktorer. När det gäller kön och ålder, som det finns uppgifter om i kriminalstatistiken, så har exempelvis minskningar av brottsligheten i flera länder, även i Sverige, varit särskilt tydliga bland yngre män. När det gäller utländsk och socioekonomisk bakgrund är vår kunskap om utvecklingen mer begränsad. Det finns ett flertal studier som har visat att brottslighet är vanligare bland personer med utländsk bakgrund och bland de från mer resurssvaga hem, men få studier har kunnat studera ifall överrискerna för dessa grupper förändrats över tid.² Generella förändringar i brottslighetens nivå och struktur kan även rymma ändrade brottsmönster. En minskad brottslighet kan exempelvis drivas av att färre överhuvudtaget begår brott och/eller av att brottsligheten i den brottsaktiva populationen minskar (Andersen m.fl. 2016; Sivertsson m.fl. 2020). Över tid kan brottsligheten därigenom antingen bli mer jämlikt eller mer ojämnt fördelad.

1.1 Rapportens syfte, material och disposition

Syftet med denna rapport är att studera den svenska lagföringsvecklingen med fokus på frågan om förändringar i brottslighetens fördelning. Genom att bryta ner den generella utvecklingen kan vi undersöka ifall utvecklingen skiljer sig åt för olika grupper i samhället. Detta är kunskap som till stor del saknas i såväl svensk som internationell forskningslitteratur (för översikter se t.ex. Baumer & Wolff 2014; Tonry 2014; Baumer m.fl. 2018). Vi redovisar den generella utvecklingen samt ser specifikt till tre centrala brottskategorier som under den studerade perioden har olika utveckling: Stöld-, vålds- respektive narkotikabrott.

Ett samhälles brottslighet och hur den utvecklas över tid kan mätas på olika sätt. I de fall man inte enbart vill studera brottslighetens nivå utan

---

² En genomgång av tidigare forskning där den generella brottsutvecklingen brutits ner på undergrupper i befolkningen ges i avsnitt 1.3 nedan.

även utvecklingen beträffande vilka som begår brott, t.ex. hur brottsligheten fördelar sig efter kön och ålder, är statistiken över personer lagförda för brott respektive misstänkta för brott central. Vill man ha ytterligare information om de personer som lagförts respektive misstänkts för brott, utöver kön och ålder, är det emellertid nödvändigt att göra ett registeruttag av individdata och samköra det med andra register. Lagföringsregistret finns tillgängligt från 1973 och är det register över individers brottslighet (och påföljder) som täcker längst tidsperiod i Sverige.

Genom att länka uppgifter från olika populationsregister till en och samma individ kan vi i denna rapport studera hur den lagförda brottsligheten utvecklats för olika demografiska grupper, uppdelade efter kön, ålder, födelsekohort, härkomst och socioekonomisk bakgrund, från som längst 1970-talets mitt fram till år 2017. I kapitel 2 presenteras rapportens datamaterial och operationaliseringar. Här tar vi även mer utförligt upp de problem som analyser av brottslighetens omfattning och utveckling har att hantera, med särskilt fokus på registerdata.

Vi har valt att presentera resultaten i fem olika kapitel som på olika sätt tar sig an frågan om förändringar i den lagförda brottslighetens struktur och fördelning. I kapitel 3 beskriver vi utvecklingen utifrån ålder och kön för åren 1973–2017. I kapitel 4 redovisar vi lagföringsutvecklingen med en uppdelning efter härkomst. Indelningen görs här efter eget och föräldrars födelseland. I kapitel 5 görs en uppdelning efter socioekonomisk bakgrund, baserat på föräldrars inkomster. Analysen gäller här perioden 1990–2017 och de i åldern 15–24 år. Avgränsningen i tid och ålder är här motiverad av tillgång till data (se vidare kapitel 2 nedan). I kapitel 6 använder vi oss av longitudinella individdata för att följa individers lagföringar från det att de som femtonåringar blir straffmyndiga och över livsförloppet. Detta görs genom att vi utgår från födelsekohorter. Denna ansats gör det möjligt att, förutom att se till individers samlade brottslighet över tid, studera hur brottsligheten fördelar sig inom och mellan olika födelsekohorter, där den äldsta

utgörs av födda år 1958 och den yngsta av födda år 2000.³ I kapitel 7, som avslutar rapportens resultatdel, görs en analys där vi sammantaget ser på betydelsen av socioekonomiska faktorer och härkomst samt förändringar häri över tid. Eftersom vi har möjlighet att följa samma individer över tid kommer vi i det kapitlet även att se till individens samlade brottslighet över en längre tidsperiod, alltså inte enbart till deras lagförda brottslighet enstaka kalenderår. I kapitel 8 summeras och diskuteras de viktigaste resultaten.

Sammantaget ger rapporten en översiktlig bild av lagföringsutvecklingen som besvarar frågor om förändringar i brottslighetens struktur och fördelning. Rapportens resultatdel är i huvudsak beskrivande. Närmast fortsätter detta inledningskapitel med en kort presentation av brotts- och lagföringsutvecklingen i Sverige. Kapitlet avslutas med en genomgång av tidigare forskning med fokus på brottsutvecklingen och nedbrytningar av denna efter demografiska och sociala faktorer.

1.2 Den generella brotts- och lagföringsutvecklingen

Det är svårt att på ett enkelt sätt ge en heltäckande och representativ beskrivning av brottsutvecklingen. De brottsminskningar som skett i västvärlden avser exempelvis flertalet men inte alla brottstyper, vidare skiljer sig utvecklingen för män och kvinnor och även för olika åldersgrupper. Det är samtidigt värdefullt att försöka identifiera de mer generella trender som framträder.

Den svenska kriminalstatistiken rymmer uppgifter om anmälda brott, misstänkta och lagförda för brott. I syfte att studera brottsutvecklingen görs även återkommande surveyundersökningar där representativa urval tillfrågas om utsatthet för brott och egen brottslighet. För vissa mer specifika brottstyper finns även alternativ statistik att tillgå.⁴ De

---

³ För tidigare redovisningar av lagföringsdata utifrån en födelsekohortansats se Forslund m.fl. 2012 samt Sivertsson m.fl. 2019.

⁴ För att studera våld respektive narkotika kan Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik och slutenvårdsregister utnyttjas. Tullens statistik över beslagsmängder kan också användas som indikator

olika statistikkällorna har olika för- respektive nackdelar och påverkas i olika utsträckning av förändringar i hur samhället ser på brottslighet, ändrad lagstiftning och rättsväsendets (inklusive polisens) prioriteringar. Den bild som ges av brottsutvecklingen kan därför delvis skilja sig åt beroende på statistikkälla. I det följande ges en översiktlig bild av brottsutvecklingen där vi i första hand ser till brottsstatistikens uppgifter om anmälda brott och lagföringar. När det gäller lagföringsdata använder vi dels de statistikserier som redovisas av Brottsförebyggande rådet, dels det uttag av lagföringsdata vi längre fram kommer att utnyttja för närmare analyser av utvecklingen (detta presenteras mer ingående i kapitel 2.)

Utvecklingen av polisanmälda brott skiljer sig mellan olika brottstyper

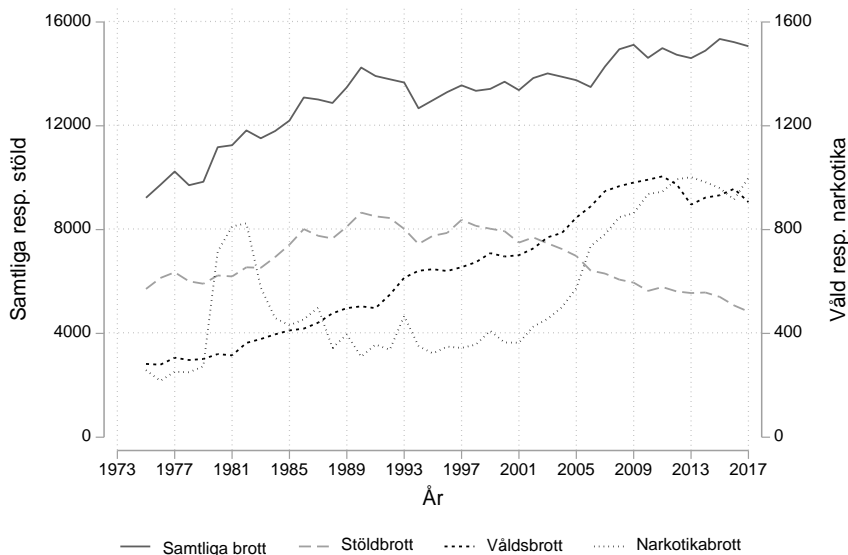
Ett vanligt sätt att redovisa brottsutvecklingen är att se till utvecklingen av polisanmälda brott. Den svenska utvecklingen delar här många kännetecken med det som kan ses i de flesta andra europeiska länder, där det mest utmärkande är en kraftig ökning av brottsligheten under efterkrigstiden följt av ett trendbrott kring 1990 (Westfelt 2001). I figur 1.1 redovisas utvecklingen från 1975. Av figuren framgår att ökningen av anmälda brott planar ut vid ingången till 1990-talet. Under 2000-talet visar dock de anmälda brotten återigen på en ökning, men i långsammare takt än tidigare. Ser vi till olika brottstyper så har polisanmälda stöldbrott minskat påtagligt medan anmälda vålds- och narkotikabrott ökat. Andra brottstyper vars anmälningar ökat (visas ej i figuren) är bedrägerier, skadegörelse- och sexualbrott (Brå 2017a).⁵

---

på mängden narkotikabrott. Egendomsbrott kan studeras via anmälda försäkringsskador till försäkringsbolag.

⁵ Bedrägeribrotten svarar för en mycket kraftig ökning under 2000-talet. Från 2005 till 2015 ökade de anmälda bedrägeribrotten från drygt 50 000 till närmare 175 000. Det rör sig bl.a. om datorbedrägerier, bluffakturor samt bedrägerier som skett med hjälp av kontokort respektive internet. En hel del av dessa brott är riktade mot företag och myndigheter. Samtidigt har lagföringar för bedrägeribrott minskat kraftigt de senaste 10 åren. För denna jämförelse bör man tänka på att bedrägeribrottsutredningar ofta är omfattande och innehåller många brott. Ett lagföringsbeslut kan således omfatta flera lagförda bedrägeribrott, och det är inte ovanligt med domar där ett mycket stort antal bedrägeribrott lagförs vid samma tillfälle (Shannon 2017).

Figur 1.1. Polisanmälda brott per 100 000 invånare, 1975–2017. Samtliga brott, Stöldbrott (BrB kap 8), Våldsbrott (BrB kap 3) respektive Narkotikabrott. Källa: Brå statistikdatabas, tabell 1.2.

Stöldbrottens minskning har i första hand förklarats utifrån en faktisk beteendeförändring kopplad till en förändrad tillfällesstruktur. En förklaring här är att stöldbrottslighet har försvårats genom förbättrat stöldskydd, t.ex. avseende bilar och bostäder, och en minskad kontanthantering (Farrell m.fl. 2014).⁶ När det gäller våldsbrott visar såväl svensk som internationell forskning att den ökning som skett sannolikt har mer att göra med reaktionsförändringar (minskat mörkertal) än faktiska öknings av denna brottslighet (se t.ex. Estrada 2006; Kivivuori 2014; Brå 2017a). För Sveriges del stöds en sådan tolkning av att antalet sjukhusvårdade för våld minskat samt att andelen i befolkningen som uppper att de utsatts för våld inte ökat (Estrada 2006; Brå 2017a).

⁶ Ett exempel på detta är bilbrotten, som är det stöldbrott som minskade snabbast fr.o.m. slutet av 1990-talet, där en viktig orsak bedömts vara ett EU-direktiv från 1998, som innebar att alla nytillverkade bilar ska förses med elektroniska stöldskydd (Brå 2015).

Två andra brottstyper där reaktionsförändringar också spelar en uppenbar roll för ökningen av antalet anmälda brott är sexualbrott respektive narkotikabrott. För båda dessa brottstyper gäller dessutom att de i stor utsträckning påverkats av lagändringar. Våldtäktsbegreppet har exempelvis utvidgats åren 1984, 1992, 1999, 2005, 2013 och 2018 (Tham 2018). Detta har inneburit att antalet handlingar som kan anmälas och lagföras som just våldtäkter ökat kraftigt. I vilken mån utsattheten för mer allvarliga sexualbrott samtidigt ökat är svårt att avgöra. De studier som gjorts antyder att det som framförallt förklarar ökningen i kriminalstatistiken är en ökad och vidgad anmälningsbenägenhet (Brå 2019d:16). När det gäller narkotikabrott har lagstiftningen kommit att bli alltmer inriktad på efterfrågan från att tidigare ha varit fokuserad på distributionen. Polisen har också i högre utsträckning kommit att prioritera narkotikabrott. Dessa reaktionsförändringar har medfört att den registrerade narkotikabrottsligheten ökat kraftigt samtidigt som den självrapporterade narkotikaanvändningen inte förändrats på motsvarande sätt (Brå 2016b; Tham 2018; CAN 2019). För tolkningen av brottsutvecklingen är det därmed viktigt att hålla i minnet att brottsnivåerna i kriminalstatistiken styrs av förändringar i såväl brottsligt beteende som samhällets reaktion (se vidare kapitel 2).

Offerundersökningar visar minskande utsatthet för stöldbrott men stabilitet i våld

Undersökningar där man frågar representativa urval om deras utsatthet för brott har i många länder kommit att bli en central kunskapskälla för att beskriva brottsutvecklingen. I denna typ av undersökningar rapporteras brott som drabbat individer och hushåll och fokus har traditionellt legat på vålds- och egendomsbrott. I Sverige har man gjort återkommande offerundersökningar sedan 1970-talet. Det saknas dock enhetliga serier, d.v.s. undersökningar som gjorts på samma sätt, som går tillbaka så pass långt i tid.⁷ SCBs undersökning av levnads-

---

⁷ Både SCBs och Brås undersökningar har genomgått omfattande metodförändringar som påverkar jämförbarheten över tid. SCB ändrade datainsamlingsmetod år 2005-06 och Brå år 2016-

förhållanden (ULF/ULF-SILC) har sedan 1978 inkluderat frågor om utsatthet för våld och hot respektive stöld och skadegörelse (se t.ex. Nilsson och Estrada 2006; 2007). Nationella trygghetsundersökningen (NTU), som görs av Brottsförebyggande rådet, rymmer fler utsatthetsfrågor och kan därmed belysa utvecklingen för flera brottskategorier. Denna undersökning startade dock först år 2006.

Sedan 1980-talet fram till början av 2000-talet ligger andelen i ULF som anger att hushållet under det senaste året utsatts för stöld- eller skadegörelsebrott runt 25 procent. En minskning finns dock när det gäller upprepad utsatthet (SCB 2004). I NTU frågas efter hushållets utsatthet för olika egendomsbrott (bostadsinbrott, stöld av/ur bil, cykelstöld). Mellan 2006 och 2016 (sista året innan metodbytet) minskade andelen utsatta för egendomsbrott från 13 procent till 10 procent (Brå 2017a). När det gäller utsatthet för våld visar ULF på en ökning vid ingången till 1990-talet varefter nivån är relativt stabil fram till 2000-talets mitt. Därefter sker en viss minskning (SCB 2018).⁸ I jämförelse med utvecklingen för anmälda brott så förefaller således nedgången i stöldbrott utifrån offerundersökningarna att inträffa senare⁹, dessa undersökningar visar inte heller på motsvarande ökning av våldsbrottsligheten (se även van Dijk och Tseloni 2012).

Ytterligare en typ av återkommande surveyundersökningar som används för att beskriva brottsutvecklingen är undersökningar där man frågar om egna brottsdeltaganden, s.k. självdeklarationsundersökningar. Detta är en typ av undersökningar som i regel enbart riktas till ungdomar. En central undersökning är här Brås Skolundersökning om brott (SUB), som genomfördes första gången 1995 (Ring 1999). SUB visar en tydlig nedgång i ungdomars självdeklarerade brottslighet:

---

17. Tolkning av förändringar av utsatthet för brott som sker åren efter dessa metodbyten bör göras med försiktighet.

⁸ Även NTU visar en nedåtgående trend 2006–2015, men för de allra senaste åren syns en svagt uppåtgående trend (Brå 2019c).

⁹ Minskningen av egendomsbrott som vi ser i brottsstatistiken fr.o.m. 1990 får inget stöd av ULF. Notera dock att kategorin stöld *eller* skadegörelse rymmer en stor variation av brottstyper av olika allvarsgrad och att skadegörelsebrott till skillnad från stöldbrott visar på en ökning i anmälda brott även efter 1990 (Brå 2008a:256).

Mellan 1995 och 2011 minskade andelen niondeklassare som begått stöld- och skadegörelsebrott kraftigt. Resultat visar också på konstanta eller minskande nivåer av deltagande i andra typer av brott, till exempel skadegörelse, våld och narkotika (Ring och Öberg 2012). De senaste SUB är från 2015 och 2017 och visar på fortsatta minskningar i vålds- och stöldbrott. Ändringar i undersökningens genomförande från 2015 försvårar dock jämförelser över tid. SUB har också, liksom många andra surveyundersökningar, sett ett ökat bortfall.¹⁰

Antalet lagförda för brott minskar

I lagföringsstatistiken redovisas de personer som dömts för brott i tingsrätt, meddelats åtalsunderlåtelse eller godkänt ett strafföreläggande från åklagare. Utifrån statistiken över lagförda personer går det att belysa påföljdsutvecklingen, d.v.s. vad rättsystemet gör med de personer som befunnits skyldiga till brott. Precis som övriga källor på brottslighetens omfattning och utveckling så har lagförd brottslighet för- och nackdelar. Av vikt är att poängtera att lagföring inkluderar en rättsprocess som förutsätter upptäckt, anmälan och påföljd. En generalisering som kan göras är därför att lagföringsdata framförallt fångar upp allvarligare, upprepad och traditionell brottslighet riktad mot person eller egendom (Kyvsgaard, 2002). (Lagföringsdata diskuteras mer utförligt i kapitel 2.)

I figur 1.2 beskrivs utvecklingen för samtliga lagföringar perioden 1975–2017 utifrån den officiella statistik som redovisas av Brottsförebyggande rådet respektive de lagföringsdata vi längre fram kommer att analysera närmare.¹¹ Det finns en nivåskillnad mellan den tidsserie som redovisas av Brå och den bild som ges utifrån vårt uttag av lagföringsdata, vilket kan förvåna då serierna bygger på samma

---

¹⁰ Den första undersökningen hade ett externt bortfall på 5% (Ring 1999), den senaste undersökningen hade ett bortfall på 51% av skolor och därtill att bortfall på cirka 31% av elever i de skolklasser som medverkade i undersökningen (Brå 2018a).

¹¹ Brottsförebyggande rådets hemsida redovisar lagföringsstatistik fr.o.m. 1975; <https://www.bra.se/statistik.html>

Vi har exkluderat fylleribrott 1975-1977 från Brå serien (utifrån uppgifter i Rättsstatistisk årsbok).

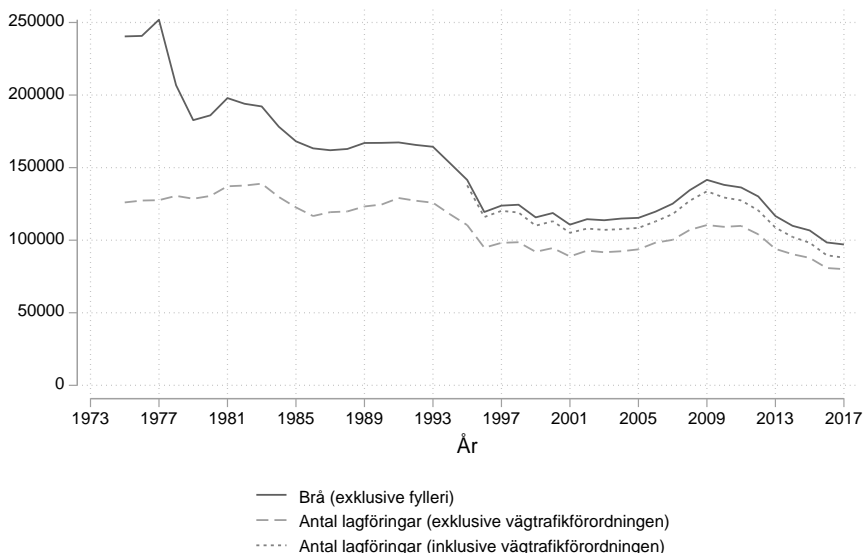
uppgifter. Skillnaden beror i huvudsak på att individdatauttag av lagföringsdata saknar vissa lagföringar för perioden 1973–1994. Det gäller i första hand brott mot Vägtrafikkungörelsen, vilka vi enbart har tillgång till fr.o.m. 1995 (se bilaga 2). Den stora skillnad som kan observeras mellan serierna i början av perioden, fram till 1979, beror framförallt på att ett stort antal parkeringsbrott¹² ingår i den serie som Brå redovisar, vilka inte heller ingår i vårt mikrodatatuttag från Brå. Nivåskillnaden beror delvis också på att våra lagföringsdata, till skillnad från den serie som Brå redovisar, enbart avser individer i åldersspannet 15–75 år som är folkbokförda i Sverige (se vidare kapitel 2).

När det gäller utvecklingen framgår att antalet lagföringar minskar redan innan 1990-talet, d.v.s före trendbrottet avseende anmälda brott. En kraftig minskning sker mellan åren 1993 och 1996.¹³ Därefter håller sig lagföringarna på en lägre nivå och minskar ytterligare något, med undantag för en period under 2000-talets andra hälft då det, liksom för anmälda brott, sker en ökning. Notera att vi i figur 1.2 inte har standardiserat för den befolkningsökning som sker under perioden.

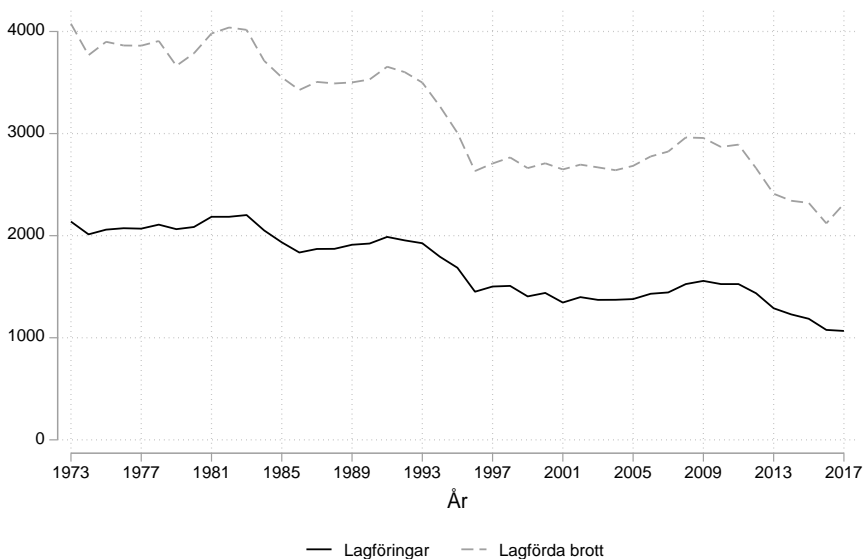
¹² Parkeringsbrotten avkriminaliserades genom lag 1976:206.

¹³ Som möjliga faktorer bakom den kraftiga minskningen 1993-1996 har nämnts minskad upplärning och organisatoriska förändringar, som närpolisreformen och omorganisation inom åklagarväsendet. Även statistikproduktionen genomgick förändringar vid denna tidpunkt (von Hofer 2008:421).

Figur 1.2. Antal lagföringar 1975–2017. Samtliga brott i Brås officiella statistik respektive studiens lagföringsdata.

En person kan dömas för flera brott i en och samma lagföring. I figur 1.3 redovisas utvecklingen avseende såväl antal lagföringar som antal lagförda brott per 100 000. Serierna visar, inte oväntat, samma trend men på olika nivå. Oavsett om vi ser till antal lagförda eller antal lagförda brott är det tydligt att brottsbelastningen i befolkningen generellt sett har minskat påtagligt under den studerade perioden. Nivån är relativt stabil fram till början av 1990-talet varefter det sker nära en halvering i två steg – en första nedgång i början av 1990-talet och en andra nedgång på 2010-talet.

Figur 1.3. Antal lagföringar respektive antal lagförda brott per 100 000 (15–75 år), samtliga brott (exkl. vägtrafikkung.) 1973–2017. Lagföringsdata, egna beräkningar.

Färre lagförs för stöldbrott och fler för narkotikabrott

Vi kan alltså konstatera att lagföringarna för brott minskat över tid. Men precis som för anmälda brott skiljer sig utvecklingen åt för olika brottstyper. I den officiella statistiken redovisas brottstyper enligt huvudbrottsprincipen. Det innebär att för de lagföringar som innehåller flera brott redovisas endast det brott som har den strängaste påföljden. Huvudbrottsprincipen medför därför en underskattning av lindrigare brott i denna statistik (Ekström 2008:24). Vi har dock valt att inte enbart räkna huvudbrottet i lagföringarna (se vidare kapitel 2) utan har istället räknat med samtliga brott i lagföringarna. Därmed fångar vi in fler lagföringar för enskilda brottstyper (speciellt de mindre allvarliga som mer sällan får status som huvudbrott). I jämförelse med den statistik som Brå redovisar ligger därför våra serier för enskilda brottstyper på en högre nivå. I figur 1.4 redovisas utvecklingen för stöld-, våld- respektive narkotikabrott. När det gäller lagföringar beträffande stöldbrott ökar dessa svagt fram till början av 1990-talet för att därefter

påbörja en kraftig minskning, först under 1990-talet och därefter igen under 2010-talet.

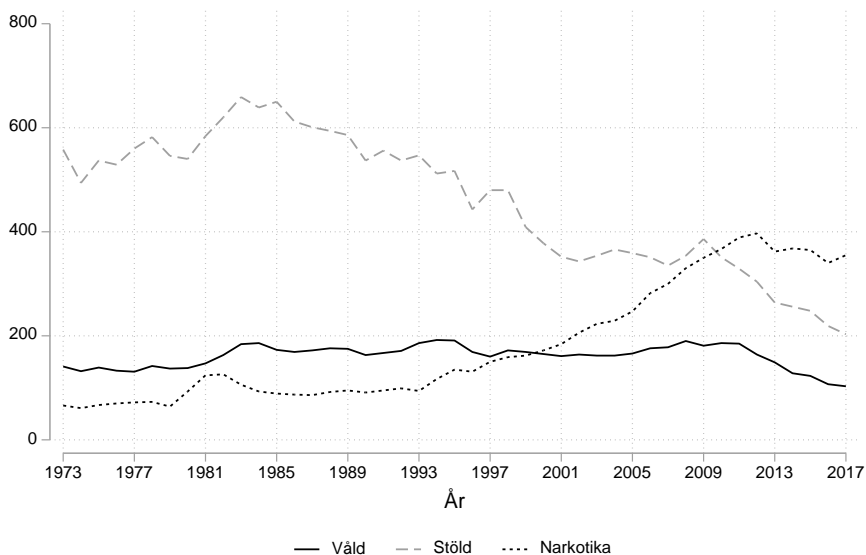
Jämfört med utvecklingen för samtliga brott är det tydligt att lagföringar för vålds- och narkotikabrott har en annan utveckling. Istället för en kontinuerlig minskning ser vi en viss ökning av våldsbrott fram till åren kring 2010, varefter andelen lagförda sjunker. Lagförda för narkotikabrott visar en mycket kraftig ökning från och med år 1993. Från att i början av perioden ha varit den minst vanligt förekommande av dessa tre brottskategorier, har narkotikabrotten i slutet av perioden blivit den vanligaste.

Noterbart är att det under 2010-talet sker en påtaglig minskning av lagföringarna totalt sett. En bidragande orsak är sannolikt en minskad personupplärning av anmälda brott (Brå 2018b, se även kapitel 2 nedan). Polisen och rättsväsendet kan också välja att styra sina utredningsresurser mot vissa brott. Det är därför svårt att avgöra i vilken utsträckning öknings- eller minskningar av lagföringar för vissa brott speglar faktiska förändringar i brottsligheten. Att lagföringar som avser narkotikabrott, som är ett så kallat spanings- eller ingripandebrott, ökat kraftigt och fortsatt ligger på en hög nivå är exempelvis inte en effekt av ett kraftigt ökat antal personer som befattar sig med narkotika, utan snarare av lagstiftningsförändringar och satsningar inom rättsväsendet för att upptäcka och lagföra sådana brott (Brå 2016b; Hvitfeldt 2017).¹⁴

---

¹⁴ Narkotikabruk kriminaliserades 1988 och fängelse infördes i straffskalan 1993. Det senare gav polisen utökade befogenheter och möjlighet att avkräva blod- eller urinprov vid misstanke om brott (Brå 2016b).

Figur 1.4. Lagföringar för våld-, stöld- respektive narkotikabrott per 100 000 invånare (15–75 år).

Ovan har vi beskrivit utvecklingen över kalenderår (årliga tvärsnitt). Ett annat sätt att studera brotts- och påföljdsutvecklingen är att se till födelsekohortstatistik. Denna innebär att varje födelsekohort, d.v.s. födda under ett givet år, redovisas för sig med avseende på exempelvis hur stor andel som registreras för brott och hur många lagföringar de ådrar sig upp till viss ålder. Födelsekohortstatistik, där den äldsta kohorten utgörs av de födda 1958 och den yngsta av födda 1991, visar att lagföringarna har minskat kontinuerligt över kohorterna (Forslund m.fl. 2012; Sivertsson m.fl. 2020; se vidare kapitel 6).

Summering – ett trendbrott vid ingången till 1990-talet

Sammantaget pekar inte anmälda brott eller de svenska offerundersökningarna på någon generell och kraftig nedgång i brottsligheten motsvarande den som rapporterats i vissa andra länder, som USA och Storbritannien. Samtidigt finns andra länder som vi här är mer lika (Aebi och Linde 2012).¹⁵ Vad vi kan konstatera är att det

¹⁵ Det finns internationellt ett flertal studier som pekat på skillnader i den bild som ges av brottsutvecklingen mellan å ena sidan anmälda och polisregistrerade brott och å andra sidan

sker ett trendbrott vid ingången till 1990-talet (men senare i offerundersökningarna) som till stor del drivs av en minskning av egendomsbrott. Vi kan även konstatera förändringar i brottslighetens struktur, d.v.s brottsligheten utvecklar sig olika för olika brottstyper. Det är också tydligt att lagföringsstatistiken, som i större utsträckning än de andra statistikserierna mäter mer allvarlig och upprepad brottslighet (Sivertsson 2018), visar på en långsiktig nedgång som vi inte kan se när det gäller anmälda brott. För den senare periodens nedgång, d.v.s under 2010-talet, har vi nämnt att en minskad personupplösning sannolikt är av betydelse (Tham 2018:36). Här, och även i ett längre perspektiv, spelar också förändringar i brottslighetens struktur roll, exempelvis den kraftiga ökningen av anmälda bedrägeribrott.

Vi vill också påminna om att variationer i den registrerade brottslighetens struktur och nivå kan vara resultat av såväl beteendeförändringar som reaktionsförändringar. Exempel där det förstnämnda skett återspeglas i stöldbrottslighetens minskning, medan narkotikabrottslighetens kraftiga ökning snarare är ett exempel på det sistnämnda.

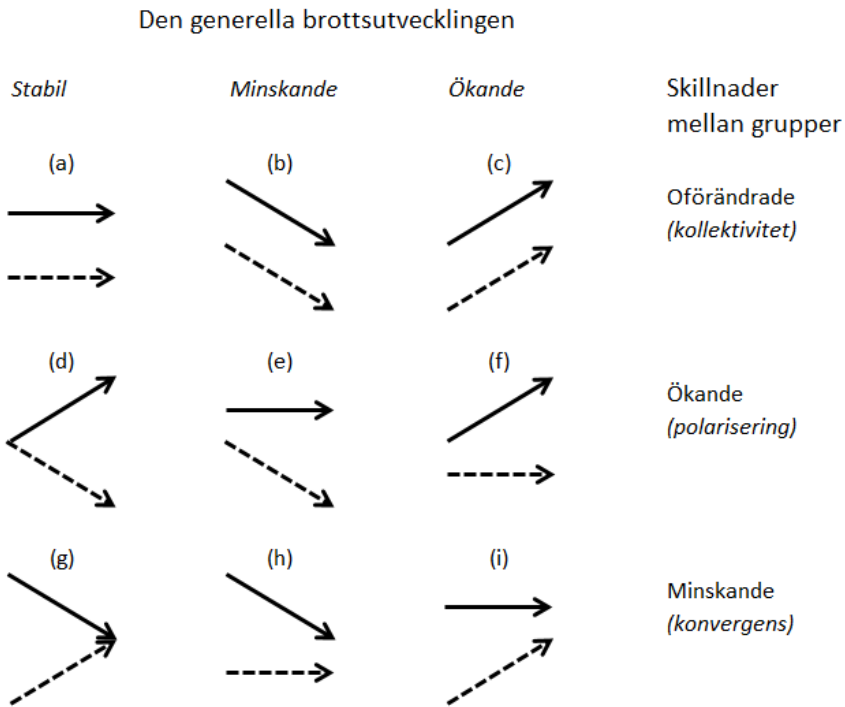
Det sker alltså tydliga förändringar i den lagförda brottslighetens nivå och struktur över tid, där såväl beteende som reaktionsförändringar spelar roll. Detta är viktigt att ta med sig när vi tar oss an huvudfrågan i denna rapport, d.v.s. hur utvecklingen ser ut inom olika sociala och demografiska och sociala grupper i befolkningen.

---

offerundersökningar och alternativ statistik som t.ex. sjukvårdsdata. Medan de förstnämnda i flera länder legat på en stabil eller t.o.m. ökande nivå efter 1990-talets *crime drop*, pekar de senare på minskningar (se t.ex. Estrada 2006; Steffensmeier m.fl. 2005). Ett exempel är Storbritannien där offerundersökningar visar på kraftiga minskningar av brottsligheten fr.o.m. 1990-talets början samtidigt som den polisregistrerade brottsligheten ökat. Det som har ökat i det senare fallet är dock lindrigare brott. Detta har tolkats som att ökningen av den polisregistrerade brottsligheten beror på att polisen blivit mer benägen att rapportera brott och en ökad anmälningsbenägenhet (van Dijk och Tseloni 2012; se dock även Caneppele och Aebi 2017).

1.3 Den ojämlika brottslighetens utveckling – vad vi vet

Vi vet från tidigare forskning att det finns stora nivåskillnader i brottsbelastning med avseende på kön, ålder, härkomst och social bakgrund. Män lagförs för brott i väsentligt större utsträckning än kvinnor (Estrada m.fl. 2016). Det finns ett väletablerat samband mellan ålder och brott där brottslighet tenderar att vara vanligast under de sena tonåren för att därefter avta med stigande ålder (Sivertsson 2018). Människor med utländsk bakgrund tenderar att registreras för brott i större utsträckning än de som är födda i landet (von Hofer m.fl. 1998; Hällsten m.fl. 2013), och barn som växer upp i resurssvaga hem har större risk att senare i livet lagförs för brott (Bäckman och Nilsson 2011). Det finns naturligtvis en uppsjö av förklaringar till dessa skillnader av vilka flera går att relatera till de dominerande kriminologiska teoriernas mekanismer – frustration, kontroll, tillfällesstruktur, genusnormer, stämpande reaktion (Lilly m.fl. 2018; Sarnecki 2014; Motz et al. 2019). Vi förväntar oss att i vår studie finna de sedvanliga mönstren vad gäller nivåskillnader, men det är mindre klart om dessa skillnader är stabila eller förändras över tid. I figur 1.5 (hämtad från Sivertsson m.fl. 2020) visar vi på en rad möjligheter för hur en generell brotts- och påföljdsutveckling kan dölja olika trender för undergrupper i befolkningen. Det vi främst är intresserade av att synliggöra är alltså om det bakom den generella lagföringsutvecklingen samt bakom utvecklingen för vissa specifika brottskategorier finns processer där nivåskillnaderna över tid mellan olika demografiska och sociala grupper är stabila, ökande eller minskande. Notera att det är fullt möjligt att brottsbelastningen minskar eller ökar hos alla grupper, poängen är att ojämlikhetsutvecklingen kan innebära att förändringen är mer eller mindre kollektiv (Nilsson m.fl. 2017).

Figur 1.5. En typologi över den generella brottsutvecklingen samt underliggande utvecklingstrender i två undergrupper i en population.

En rad förhållanden kan påverka olika grupper lagföringsutveckling

Att efterkrigstidens kraftigt ökade brottslighet till stor del kan förklaras med en förändrad tillfällesstruktur är idag okontroversiellt (Cohen och Felson 1979; von Hofer 2011; Sarnecki 2012), likaså att det är en viktig faktor bakom ”the crime drop” (Farrell m.fl. 2014). Vad vi till stor del saknar kunskap om är om och hur brottsutvecklingen hänger samman med en ökad ojämlikhet inom andra områden. Om utvecklingen saknar demografiska och/eller socioekonomiska gradienter så antyder det att teorier som betonar mer generella och tillfällesorienterade förklaringar kan vara fullt tillräckliga. Vi ska då i huvudsak förvänta oss att de relativa skillnaderna över tid mellan olika grupper är oförändrade (d.v.s kollektivitet enligt figur 1.5). Men det går också att anta att brottslighet och lagföringar för brott utvecklats olika för olika grupper i samhället.

I de analyser där vi täcker längst tidsperiod ser vi till utvecklingen sedan mitten av 1970-talet. Självfallet har samhället under denna tidsperiod i flera avseenden förändrats. Det gäller centrala sociala institutioner som rör utbildning, sysselsättning och familj. Något som bl.a. inneburit att etableringsåldern för unga förskjutits uppåt. Det har också skett demografiska förändringar, där vi t.ex. sett variationer i ungdomskullarnas storlek. Invandringen har under perioden varierat i omfattning och även ändrat karaktär, från arbetskraftsinvandring till anhörig- och flyktinginvandring. Sammansättningen sett till ursprungsland har också varierat (SCB 2016).

Vi har också sett konjunkturella svängningar, till vilka den ekonomiska krisen under 1990-talet hör. Allt detta är exempel på faktorer som i tidigare studier kopplats samman med variationer i brottslighetens nivå (Nilsson 2007). Till samhällsförändringar som kan inverka på brottslighetens nivå och struktur hör också förändringar i samhällets syn på brottslighet, där vi redan nämnt en strängare syn på vålds- och narkotikabrott. Att tillfällesstrukturen genomgått förändringar är också en faktor vi redan påtalat, där till exempel en minskad kontanthantering och bättre säkerhet försvårat stöldbrott. Men det finns även förändringar som skapat nya brottstillfällen, inte minst kopplat till framväxten av informationssamhället med datorisering och internet.

I de analyser där vi följer olika födelsekohorter är de äldsta födda 1958 och de yngsta födda 2000. De samhällsförändringar som skett innebär att dessa kohorter växt upp under delvis olika villkor. Förändringar vad gäller ungas etablering som vuxna, med arbete, bostad och familj, är exempel på faktorer som kan antas ha betydelse även för brottslighet och brottslighetens fördelning. Exempelvis har upphörande med brott kopplats till möjligheter att etablera sig som vuxen (Massoglia och Uggen 2010), där en förlängd etableringsperiod för unga har antagits leda till en förskjutning i den så kallade ålder-brott-kurvan (Ulmer och Steffensmeier 2014).

Den period från vilken det sker ett trendbrott i efterkrigstidens ökande brottslighet (d.v.s. vid ingången till 1990-talet) ökade ojämlikheten

inom andra välfärdsområden (Nolan m.fl. 2014; Musterd m.fl. 2017). Utvecklingen är här tydligast i extremerna och har, när det gäller exempelvis inkomstojämlikheten, att göra med att dels de i de allra högsta inkomstskikten sett sina förmögenheter växa i form av kapitalinkomster, dels att de i lägre inkomstskikt halkat efter då deras inkomster från trygghetssystemen inte följt med inkomstutvecklingen för övriga befolkningen (se t.ex. Fritzell m.fl. 2014). Arbetslöshetsnivåerna är också ojämnt fördelade och under 1990-talets ekonomiska kris ökade arbetslösheten framför allt bland unga, utlandsfödda och de med låg utbildning (SOU 2001:79). Under den period vi studerar finns också en tilltagande boendesegregation (Andersson m.fl. 2017). Sedan 1990 har även konstaterats ett allt tydligare samband mellan etnisk och socioekonomisk segregation, d.v.s bostadsområden med stor andel låginkomsttagare kännetecknas i allt högre utsträckning också av att ha en hög andel födda utomlands (Andersson och Hedman 2016; Andersson m.fl. 2017).

Det är dock viktigt att poängtera att utvecklingen av befolkningens levnadsförhållanden är komplex och tolkningen av riktningen mot ökade eller minskade skillnader beror dels på vilken indikator som avses, dels på om vi ser till absoluta eller relativa skillnader mellan olika samhällsgrupper. Exempelvis har realinkomsterna ökat för i princip alla samhällsgrupper sedan år 1990 samtidigt som skillnaderna har ökat relativt sett (SCB 2018b). Ojämlighetsutvecklingen är inte heller linjär utan mycket tyder på att högkonjunkturen under 2010-talet medfört att skillnaderna i t.ex. sysselsättningsnivåer för individer med olika social bakgrund, utbildningsnivå och härkomst minskat snarare än ökat (se t.ex. SCB 2019).

När skillnader mellan olika gruppers brottslighet ska förklaras brukar ojämlika livschanser framhållas. Enligt *anomi/frustrationsteorier* är den centrala mekanismen bakom vissa gruppers överrisk att begå brott det faktum att deras möjligheter att etablera sig och uppnå hög status i det samhälle de lever i är begränsade relativt andra grupper (Merton 1938; Messner och Rosenfeld 2012; Alm och Estrada 2018). Ökad ojämlikhet och en ökad koncentration av begränsade livschanser till en

mindre avgränsad grupp kan därför på teoretiska grunder antas innebära att brottsligheten koncentreras i allt större utsträckning till de redan förfördelade (von Hofer m.fl. 1998; Estrada och Nilsson 2011).

Stora skillnader i brottsutvecklingen med avseende på ålder och kön

I dagsläget vet vi en hel del om hur lagföringsutvecklingen ser ut bland unga och gamla respektive män och kvinnor. Såväl i Sverige som i andra länder har exempelvis de stora könsskillnaderna i registrerad brottslighet minskat (konvergens). Detta har lett till debatt om hur utvecklingen ska tolkas (se Estrada m.fl. 2016). Enligt vissa har de minskade könsskillnaderna setts som jämställdhetens baksida, vilket har byggt på antagandet av en process motsvarande alternativ (i) i figur 1.5, d.v.s att kvinnors lagföringsnivåer ökat och därmed närmat sig mäns nivåer. Analyser från såväl Sverige som USA visar dock att utvecklingen mot minskade skillnader snarare kan beskrivas utifrån alternativ (h), d.v.s mäns lagföringsnivåer minskar och närmar sig kvinnornas (Steffensmeier m.fl. 2005; Lauritzen m.fl. 2009; Estrada m.fl. 2016).

När det gäller utvecklingen i olika åldersgrupper visar studier att unga och vuxnas utveckling skiljer sig åt under de senaste decennierna (Estrada 1999, 2017; von Hofer 2011; Sivertsson m.fl. 2020). Bland ungdomar (15–20 år) bröts exempelvis efterkrigstidens ökning av lagföringar redan vid ingången till 1970-talet. Samtidigt låg de vuxnas lagföringsnivåer mer oförändrade ända in på 2000-talet (von Hofer 2008). Denna utveckling svarar mot en polariserad utveckling i modellen ovan (e).¹⁶ Motsvarande skillnader i unga och vuxnas lagföringsutveckling kan även ses i exempelvis Danmark (Andersen m.fl. 2016), Skottland (Matthews och Minton 2018), Nederländerna (Berghuis och de Waard 2017) och England (Griffiths och Norris 2019).

---

¹⁶ Minskningen av lagförda ungdomar samtidigt som de anmälda brotten fortsatte att öka ledde under 1990-talet till en debatt i svensk kriminologi om hur olika former av personanknuten statistik kunde användas (Estrada 1999).

En minskad ungdomsbrottslighet kan på sikt leda till en minskad brottslighet även bland vuxna, eftersom färre unga debutanter kan antas innebära att färre riskerar en mer långvarig kriminell karriär (von Hofer 2014; Farrell m.fl. 2015). Som förklaringar till den minskade ungdomsbrottsligheten har bl.a. föreslagits en över tid ökad informell kontroll av unga, situationella brottsförebyggande åtgärder mot traditionella ungdomsbrott, men också förändrade fritidsvanor genom internet och sociala mediers genombrott samt ett minskat berusningsdrickande (se t.ex. Sarnecki 2012). Vad som framstår som mindre klart är hur lagföringsutvecklingen ser ut för unga/vuxna och män/kvinnor med olika sociodemografisk bakgrund.

Oklart om överrepresentationen för utlandsfödda förändrats över tid i Sverige

Sedan 1970-talet har en rad svenska studier visat att individer med utländsk bakgrund, där i regel inräknas såväl födda utomlands som de med föräldrar födda utomlands, är överrepresenterade¹⁷ bland de som registreras för brott (se t.ex. von Hofer m.fl. 1998; Brå 2005; Kardell 2011; Kardell och Martens 2013; Hällsten m.fl. 2013; Bäckman m.fl. 2014, Beckley 2013; Beckley m.fl. 2017; Pettersson 2017). Då dessa undersökningar inte är direkt jämförbara går det inte att dra några mer precisa slutsatser om denna skillnad, vare sig generellt eller för olika brottstyper, förändrats över tid. von Hofer (2011:159) redovisar dock en serie över lagföringsutvecklingen där utvecklingen åren 1973–2005 framstår som tämligen likartad för svenska och utländska medborgare. Förutom det faktum att medborgarskap är ett trubbigt mått på härkomst, går det inte att utifrån den redovisningen mer precist avgöra hur överrepresentationen förändrats över tid.

Överrisken för utlandsfödda att lagföras för något brott ligger dock i flera tidigare studier på ca två gånger, och ser man enbart till våldsbrott är överrepresentationen ca tre gånger (se t.ex. von Hofer m.fl. 1998; Brå

---

¹⁷ Överrepresentation utgår oftast från en jämförelse av prevalens och därmed andelar i olika befolkningsgrupper som registreras för brott. Om exempelvis 6 procent i en grupp lagförts för brott jämfört med 3 procent i en annan beskrivs överrepresentationen som 2,0 ($6/3=2$).

2005; Kardell 2011; Hällsten m.fl. 2013).¹⁸ Det finns vidare en tendens att lagföringsnivåerna är högre för de som invandrat själva jämfört med barnen till invandrarna, vilket är ett mönster som avviker från det som ofta återfinns i studier från andra länder (Martens 1997; Brå 2005; se dock Kardell 2011).

Det finns flera olika förklaringar till denna överrepresentation (för genomgångar se t.ex. Pettersson 2017; Beckley m.fl. 2017). I korthet brukar tre kategorier av förklaringar lyftas fram. Den första handlar om förhållanden som har att göra med vilka som migrerar till landet och här antas exempelvis förhållanden i hemlandet ha betydelse genom att de skapar en selektion av vilka som migrerar. Sådana förhållanden kan ha att göra med ett lands sociala förhållanden eller upplevelser av krigstillstånd (Beckley 2013). Studier från såväl Sverige som Nederländerna antyder dock att förhållanden i hemlandet spelar en underordnad roll jämfört med de levnadsförhållanden migranter har i det nya landet (Beckley 2013; Bovenkerk och Fokkema 2016). En delvis annan aspekt av selektion handlar om skäl till migration, exempelvis om det rör sig om asyl- eller arbetskraftsinvandring. Den andra, och dominerande, kategorin förklaringar handlar istället om de resursskillnader som finns mellan utlandsfödda och inrikes födda. Det finns en uppsjö med studier som visar att skillnaderna i brottsbelastning reduceras om analysen tar hänsyn till individers uppväxt- och levnadsförhållanden (en bra genomgång finns i Hällsten m.fl. 2013).

För det tredje pekar forskning på att en del av överrepresentationen som redovisats ovan hänger samman med en diskriminerande myndighetsutövning från polis och rättsväsende. Internationell forskning har till exempel kunnat visa att icke-vita individer löper en signifikant högre risk att stoppas av polisen utan att de begått ett lagbrott (se genomgångar i Brå 2008b; Pettersson 2017:187ff; Schlarek Mulinari 2017). En aktuell studie av hur det svenska rättsväsendet hanterar ungdomar som misstänks för sexuellt ofredande antyder också

---

¹⁸ Ser man till självrapporterad brottslighet, som i första hand beskriver förekomsten av mer lindriga brott som begås av tonåringar, framstår det inte som att unga med utländsk bakgrund generellt skulle vara mer brottsaktiva (Brå 2016c:82 och Brå 2018a:56-63).

ett missgynnande av ”nyanlända ungdomar” (Lainpelto 2019). I fiktiva fall som presenterades för domare och nämndemän bemöttes utlandsfödda ungdomar med större misstroende och klander jämfört med svenska ungdomar som begått samma brott. Vidare visade studiens analys av tingsrättsdomar att ”nyanlända ungdomar döms mot bakgrund av såväl vagare som mer diskutabel bevisning jämfört med svenska ungdomar” (Lainpelto 2019:145). Exakt hur stor betydelse diskrimineringen har för de mönster som återfinns i kriminalstatistiken över tid är dock en mycket svårbesvarad fråga. I dagsläget känner vi inte till någon sådan nordisk forskning.

Det finns mycket få svenska studier som analyserat överrepresentationens förändring över tid. Nyligen har en studie använt skolundersökningen om brott (SUB) för att undersöka utvecklingen av självrapporterad brottslighet i olika grupper indelade efter utländsk bakgrund (Vasiljevic m.fl. 2019). Under perioden 1999–2017 har andelen elever som uppger att de begått olika brott minskat i samtliga grupper oavsett härkomst. Noterbart är dock att den starkaste minskningen rapporteras bland de utlandsfödda ungdomarna. År 2017 uppger de utlandsfödda niondeklassarna i SUB lägre brottsnivåer än de som är födda i Sverige av svenskfödda föräldrar. När det gäller registerbaserade studier visar en undersökning baserad på Brås register över misstänkta personer att överrisken för de med utländsk bakgrund, med en avgränsning till de i åldern 15-44 år, ligger runt 2 under perioden 2013-2017. Jämförelser med tidigare studier som gjorts på liknande sätt indikerar att denna överrisk legat relativt stabil sedan 2000-talets början. Dessa jämförelser visar också att utvecklingen ser något olika ut för utlandsfödda och utlandsföddas barn, där överrisken minskar något för den förstnämnda gruppen men ökar något för den senare (Adamsson 2020).

I en egen studie (Bäckman m.fl. 2014) har vi utgått från lagföringsdata för tre födelsekohorter födda 1965, 1975 och 1985. Studien redovisar andelen lagförda någon gång under tonåren (15–19 år) och det framgår att det sker en minskning av andelen lagförda både bland ungdomar födda i Sverige och bland de med utländsk bakgrund (födda utomlands

eller båda föräldrar födda utomlands). Bland unga kvinnor med utländsk bakgrund sker en minskning av överrepresentationen medan det bland motsvarande grupp unga män sker en viss ökning. Vid kontroll för andra faktorer är överrisken, uttryckt som en oddskvot, på samma nivå – 1,6 – bland födda 1975 och 1985 (den senare analysen kunde inte genomföras bland födda 1965 då det för denna kohort saknades jämförbara data).

Enligt nordiska studier har utlandsföddas överrepresentation minskat

I våra nordiska grannländer har det publicerats ett antal studier som analyserar brottsutvecklingen efter härkomst och förändringen av överrepresentationen (se Brå 2019b för en aktuell genomgång). Andersen och Tranaes (2011) visar att bland män i Danmark är överrisken för att under ett år dömas för brott störst för barn till invandrare från ”ikke-vestlige” länder och därefter för utlandsfödda från dessa länder. Dessa grupperns överrisk gentemot ”danskar”, med hänsyn tagen till skillnader i ålder, sjunker dock över tid från 3,0 vid början av 1990-talet till under 2,5 år 2006 (Andersen och Tranaes 2011:16).¹⁹ Utvecklingen bland kvinnliga gärningspersoner redovisas inte.

Boesen Pedersen och Tambour Jorgensen (2017:16f) analyserar utvecklingen den efterföljande perioden (2006–2014) med delvis andra metoder och gruppindelningar. Analysen visar att antalet misstänkta individer i åldern 10–17 år minskar generellt i Danmark. Minskningen är påtaglig (drygt 40 procent) också bland de unga som benämns ”de mest kriminelle” (individer som misstänks för fler än tre allvarliga brott mellan 10–17 års ålder). Precis som i Sverige (se ovan) är denna trend tydligast bland unga män. När författarna delar upp de unga efter

---

¹⁹ I studien, som baseras på registerdata för ett stort urval av män i åldern 15–45 år, redovisas överrepresentationen/överrisken och hur den utvecklas över tid både med och utan kontroll för ålder och socioekonomisk sammansättning. Både med och utan kontroll minskar överrepresentationen över tid. Med kontroll även för socioekonomiska skillnader är dock överrepresentationen påtagligt lägre (i början av perioden ligger den på 1,8 gånger och i slutet av perioden på 1,3 gånger).

härkomst framträder enbart små förändringar över tid. Huvudresultatet är därför att ungdomsbrottsligheten minskat bland såväl unga med ”dansk bakgrund” som bland ”andra generationens danskar” samt utlandsfödda. Minskningen är dock något svagare bland andra generationen jämfört med de utlandsfödda.²⁰ I rapporten delas de resultat som gäller härkomst inte upp efter kön.

I en aktuell norsk studie som analyserar ”kriminalitet bland invandrare och norskfödda med invandrarföräldrar” åren 1992–2015 framgår också att överrepresentationen över tid blivit högre bland barnen till invandrarna (Andersen m.fl. 2017). Analysen utgår från fall som personupplärd av polis och skickats vidare i rättssystemet (d.v.s mellan misstänkt och lagföring). I studien kontrolleras för skillnader i ålders- och könssammansättning, däremot särredovisas inte resultat för män respektive kvinnor. Av studien framgår att överrepresentationen för invandrare minskat under 2000-talet. Detta gäller invandrargrupper med härkomst både inom och utom Europa och för såväl vålds- som stöldbrott. Minskningen av överrepresentationen beror i huvudsak på en tydligare minskning bland utlandsfödda jämfört med övriga i befolkningen (ibid: 55).

Sammantaget visar de tillgängliga nordiska studierna att överrepresentationen för utlandsfödda inte ökat under de senaste decennierna. Tvärtom tyder vissa resultat på minskade skillnader. Det finns därutöver ett mönster där barnen till de utlandsfödda, den så kallade andra generationen, uppvisar den minst gynnsamma utvecklingen och därigenom en ökad överrisk. I de studier som tar hänsyn till skillnader i socioekonomisk bakgrund minskar överriskerna påtagligt, vilket inte är oväntat eftersom de med utländsk bakgrund oftare växer upp under relativt sett mer ogynnsamma förhållanden (se även Hällsten m.fl. 2013). Slutligen, i den nordiska forskningen vi

---

²⁰ Rapporten redovisar inte hur antalet individer förändras i olika grupper utan enbart fördelningar av de brottsmisstänkta. Bland de två kategorierna av unga med ”invandrarbakgrund” sker en viss förändring av överrepresentationen. Medan den minskar för utlandsfödda ungdomar (från 4,5 till 3,2 gånger) ökar den något (från ca 3,5 till 4,0) för andra generationens unga danskar.

identifierat saknas information om i vilken grad utvecklingen för grupper indelade utifrån härkomst skiljer sig mellan könen.

Mycket begränsad kunskap om utvecklingen skiljer sig åt utifrån social bakgrund

I den mån vi har en samhällsutveckling där resurser fördelas alltmer ojämnt (se ovan), och motsvarande gäller olika sociala gruppers lagföringsnivåer, är det sannolikt att vikten av att ta hänsyn till socioekonomisk bakgrund ökat över tid när olika grupper ska jämföras. I vilken mån denna situation råder är dock oklart. Det finns nämligen i dagsläget få svenska (och också internationella studier) som kan visa hur lagföringsutvecklingen ser ut för grupper indelade efter socioekonomisk bakgrund.

Vi har dock i en tidigare studie följt tre födelsekohorter födda 1965, 1975 och 1985 upp till 25 års ålder och då också delat upp lagföringarna utifrån uppväxtfamiljens inkomstnivå (Nilsson m.fl. 2017). Resultaten skiljer sig åt beroende på brottstyp. Den generella minskningen av lagföringar för stöldbrott visade sig vara kraftigare bland de som växt upp i familjer med hög inkomst och svagare bland de som växt upp i familjer med låg inkomst.²¹ För våldsbrott gällde istället att lagföringarna ökat totalt sett. Ökningen var dock i huvudsak lokaliserad till de lägre inkomstgrupperna. Sammantaget ger detta en antydning av ökad ojämlikhet över tid i fördelningen av lagföringarna, till de resurssvaga gruppernas nackdel. I studien analyserades dock enbart utvecklingen utifrån tre födelsekohorter.²²

---

²¹ Indelningen skilde här ut de 20% med högst respektive lägst inkomster.

²² När det gäller betydelsen av socioekonomiska förhållanden på områdesnivå, vilket vi inte behandlar i föreliggande rapport, finns ett flertal studier som visar stora skillnader i brottslighet mellan resurssvaga och resursstarka bostadsområden (se t.ex. Nilsson och Estrada 2007; Wikström 2012; Gerell 2017). Generellt finns ett tydligt mönster där mer resurssvaga områden, sett till faktorer som utbildningsnivå, sysselsättningsgrad och inkomster, speglas i problem som har med brottslighet att göra. Det saknas dock forskning om hur segregationens utveckling är kopplad till eventuella förändringar i brottslighetens koncentration på områdesnivå. När det gäller utsatthet för brott och otrygghet har det dock gjorts studier utifrån den Nationella trygghetsundersökningen där jämförelser görs av utvecklingen i socialt utsatta områden och övriga urbana

1.4 Summering

Sammanfattningsvis är vår kunskap om huruvida brotts- och påföljdsutvecklingen är likartad eller skiljer sig åt för olika grupper i samhället begränsad. Föreliggande rapport bidrar till att ge en mer komplett och nyanserad bild av utvecklingen. Detta är möjligt genom att lagföringsdata kopplas till andra populationsregister med uppgifter om demografiska och sociala faktorer. Vi kommer se till lagföringar för brott generellt men även utnyttja de skilda trenderna för stöld-, vålds- och narkotikabrott (se figur 1.4 ovan) för att se om utvecklingen i olika samhällsgrupper präglas av kollektivitet, polarisering eller konvergens (se figur 1.5 ovan), beroende på om den generella trenden är minskande, stabil eller ökande.

Dessa tre brottstyper kännetecknas dessutom av skilda processer när det gäller hur de lagförda kommer in i kriminalstatistiken. Stöldbrott är ett så kallat brott utan interaktion med låga upplärings sannolikheter. Sannolikheten att åka fast antas därför i litteraturen spegla gärningspersoners aktivitetsgrad snarare än polisens arbete (se diskussion i Estrada 1999:35). För våldsbrott som är ett offerbrott med interaktion beror registreringsrisken istället på offrets och omgivningens anmälningsbenägenhet. Narkotikabrott är slutligen ett utpräglat spanings- och ingripandebrott där risken att lagföras i större utsträckning styrs av polisens prioriteringar.

Att identifiera likheter eller olikheter i lagföringsutvecklingen bland olika samhällsgrupper såväl generellt som utifrån dessa tre brottstyper ger oss möjlighet att diskutera i vilken mån utvecklingen kan hänföras faktiska förändringar i brottsligheten eller snarare samhällets reaktion.

---

områden. För perioden 2006-2015 är utvecklingen vad gäller utsatthet för våldsbrott, egendomsbrott och otrygghet snarlik, och utvecklingen är inte sämre i de socialt utsatta områdena (Brå 2017b).

2. Datakällor för att studera brotts- och påföljdsutvecklingen

Kriminalstatistik används ofta för att beskriva brottslighetens omfattning, utveckling och struktur. Problemet är dock att statistiken inte är en direkt återspeglning av den verkliga brottsligheten, utan enbart den del som kommer till rättsväsendets kännedom. En brottshandling måste både *upptäckas* och *anmälas* för att komma med i statistiken. Mörkertalet, den andel av brottsligheten som förblir oregistrerad, varierar med vilken typ av brott det handlar om. För exempelvis våld- och sexualbrott som uppfattas som lindriga, och där offer och gärningsperson är bekanta med varandra, kan en mycket liten anmälningsbenägenhet förväntas. På grund av denna omfattande dolda brottslighet räcker det med små förändringar av anmälningsbenägenheten för att det ska få stora effekter i den registrerade brottsligheten. Estrada (1999) har exempelvis visat att synen på våld i skolan genomgått just en sådan förändring och att detta då också förändrade vilka handlingar som anmäldes till polisen. För att hantera dessa problem använder sig därför forskare även av andra sätt att mäta brott som offer- och självrapportundersökningar.

En nackdel med dessa urvalsundersökningar är att de har stora bortfallsproblem. Det handlar om en mindre grad av representativitet för socialt utsatta grupper men också att bortfallet i denna typ av undersökningar har ökat över tid.²³ När man vill studera utvecklingen

---

²³ Det externa bortfallet i NTU 2006 uppgick till 22% (Brå 2007:27), i senaste NTU, efter metodförändringar, till 63% (Brå 2019c:21). Även SBCs undersökning av levnadsförhållanden (ULF), där vissa frågor om utsatthet för brott ingår, har sett ökade bortfall – 1980 var bortfallet 14% och 2017 48% (https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/#_Dokumentation). Även ULF har genomgått metodförändringar (2007 ersattes exempelvis besöksintervjuer

över längre tid finns även en begränsning i den tidsperiod studierna täcker. Eftersom vi i denna studie dels är intresserade av att beskriva utvecklingen under en längre period, dels av att se till gärningspersoner är registerdata den främsta källa vi har att tillgå.

Ett problem med lagföringsdata är givetvis att andelen brott som får en *personuppkläring* endast utgör en mindre del av de brott som anmälts till polisen. Andelen brott som polisen klarar upp har dessutom minskat över tid. Anledningarna till detta är komplexa och handlar såväl om en mindre effektiv polis som om en ökning av svårutredda brott (Brå 2018b). Polisen och rättsväsendet kan välja att styra sina utredningsresurser mot vissa brott (t.ex. narkotikabrott eller relationsvåld) och därmed, beroende på resurser och prioriteringar, såväl öka som minska antalet uppklarade brott i olika brottskategorier.

Det finns en omfattande kriminologisk litteratur som förhållit sig till dessa problem. Analyser av skillnader i självrapporterad respektive officiellt registrerad brottslighet visar att individer som uppger en hög brottsfrekvens och/eller att de begått allvarliga brott också har en hög sannolikhet att vara registrerade för brott (t.ex. Payne and Piquero 2016). Samtidigt är sambandet långt ifrån perfekt. Det finns individer som uppger att de begått brott utan att detta blir synligt i kriminalstatistiken. Det finns dessutom forskning som visar på en kumulativ negativ effekt av att bli upptäckt för brott. McAra och McVie (2010) har i en longitudinell studie i Edinburgh kunnat påvisa att ungdomar som växer upp i socialt utsatta områden löper högre risk att åka fast för polisen trots likartad nivå av självrapporterad brottslighet som andra unga. Detta resultat liknar det som visats i Sverige beträffande vilka unga som brukar narkotika och vilka som löper störst risk att misstänkas av polis (Brå 2016b). Efter att ha upptäckts av polisen löper sedan, enligt McAra och McVie (2010), de registrerade ungdomarna en förhöjd risk att åka fast igen vilket spär på deras överrepresentation ytterligare i kriminalstatistiken.

---

med telefonintervjuer) vilka kan påverka jämförbarheten över tid (https://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0101_2008A01_BR_BE96BR1004.pdf)

Detta betyder att en bedömning av de mönster som framkommer av gärningspersoners bakgrund utifrån kriminalstatistik alltid måste förhålla sig till att resultaten visar såväl hur brottsbenägenheten som reaktionen/upptäcktsrisken varierar mellan olika sociala grupper (Nilsson m.fl. 2017: 589f). Om en samhällsgrupp över tid står för en allt större andel av de lagförda brotten kan det antingen ses som en konsekvens av att gruppen ökat sin andel av brottsligheten, alternativt som en reaktionseffekt. Om polisen t. ex. väljer att rikta sin kontroll mot områden som är socialt utsatta, t.ex. genom en ”stoppa och kontrollera metodik”, kommer upptäcktsrisken öka mer för de som befinner sig i dessa områden. Som påpekades ovan har internationell forskning visat att sådant polisarbete kan leda till en överskattning av socialt utsatta ungdomars andel av brottsligheten i registerdata (Irwin m.fl. 2013; McAra 2016; för svensk genomgång se också Schlarek-Mulinari 2017).

Att bli registrerad för brott innebär inte bara att en individ överbevisats om att ha begått en brottslig handling utan har också konsekvenser för individen. Därför är det betydelsefullt att veta hur risken att bli registrerad för brott förändras mellan olika grupper. Hur en eventuell förändring sedan ska tolkas får ställas mot hur utvecklingen ser ut, d.v.s. vilka lagföringar som ökar i vilka grupper. I nuläget vet vi mycket lite om detta.

2.1. Kort om lagföringsstatistiken

Statistiken med lagföringar på individnivå handhas av Brottsförebyggande rådet och täcker perioden 1973 och framåt. I statistiken redovisas de lagföringsbeslut som fattats av åklagare (strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse) respektive fällande domar från tingsrätt. Överprövningar från högre instans ingår inte i statistiken. Ordningsbot som utfärdas av polis eller tull redovisas separat och ingår inte heller i statistiken. Ytterligare en begränsning är att lagföringsstatistiken enbart redovisar beslut mot fysiska personer, vilket exempelvis innebär att företagsböter som dömts ut till juridiska

personer i samband med arbetsmiljöbrott inte räknas med (Estrada m.fl. 2014).

En lagföring kan innehålla beslut om flera brott och även olika påföljder. Vanligen redovisas då det så kallade huvudbrottet och huvudpåföljden, alltså det brott som haft högst straffvärde (se t.ex. Brå 2015: 177f). Förutom antalet lagföringsbeslut redovisas även antalet brott i en lagföring.

Lagföringsstatistiken redovisas enligt bruttoprincip vilket innebär att en och samma person kan lagföras upprepade gånger för samma typ av brott eller olika brott under ett och samma år och att samtliga dessa lagföringar då ingår i statistiken. Den statistik som presenteras av Brottsförebyggande rådet redovisar kön, vissa åldersklasser samt tidigare belastning bland de lagförda personerna och avser oftast endast huvudbrott. Uppgifter om gärningspersonernas härkomst, sociala bakgrund eller levnadsförhållanden vid tiden för lagföringen saknas.²⁴ Sådana beskrivningar kräver en samkörning med andra register (se vidare nedan).

När lagföringsstatistik används för att beskriva utvecklingen över tid är det, som redan påtalats, viktigt att komma ihåg att rättsväsendets arbetsmetoder och effektivitet påverkar utfallet. Sedan mitten av 1970-talet skiljer sig exempelvis polisanmälda brott och lagföringsutvecklingen delvis åt (se avsnitt 1.1 ovan). Skillnaderna kan bero på att en ökad anmälningsbenägenhet hos allmänheten lett till att fler svårutredda brott som sällan leder till lagföring kommer in till rättsväsendet men också på mindre effektivitet eller resursbrister (för en analys av den förändrade brottsammansättningen betydelse se Brå 2018b). Exempelvis anses de organisatoriska problemen kring närpolisreformen, som skedde parallellt med viss budgetåtstramning och personalminskningar under första delen 1990-talet, delvis ligga

---

²⁴ Fram t.o.m. 1994, då SCB fortfarande ansvarade för kriminalstatistiken, särredovisades dock utländska medborgare.

bakom att antalet lagföringar minskade under dessa år (se von Hofer 2008:421).

Vidare påverkas mängden lagföringar naturligtvis också av lagändringar. Två förändringar är särskilt viktiga att påtala (en mer fullständig genomgång av de förändringar som skett återfinns i Brå 2015:197–201 och Tham 2018:82f). År 1977 avkriminaliserades fylleri vilket innebar att antalet lagföringar minskar påtagligt vid denna tidpunkt. År 1988 kriminaliserades narkotikabruk och 1993 infördes fängelse i straffskalan, vilket gav polisen utökade befogenheter. Detta har följts av en kraftig ökning av lagföringar för ringa narkotikabrott.

2.2. Studiens datamaterial består av 15 miljoner individer

Genom att utgå från personnummer kan individer som finns med i lagföringsregistret hos Brå kopplas till andra myndigheters register. När det handlar om forskning krävs naturligtvis en godkänd etikprövning och att materialet blir avidentifierat så att inga enskilda individer kan identifieras. I vårt projekt har vi dels tillgång till lagföringsstatistik från Brå, dels en rad andra register som handhas av Statistiska centralbyrån (SCB). Själva länken av de olika registren samt avidentifieringen av databasen har genomförts av SCB. Databasen förvaras på och analyseras via SCB:s system för tillgängliggörande av mikrodata för forskning online (MONA).

Populationen i vår databas består av alla personer 0–75 år som var *folkbokförda* i Sverige med svenskt personnummer den 31 december något av åren 1968–1989 eller var med i någon av Folk- och bostadsräkningarna 1960–1985, samt hela den folkbokförda befolkningen den 31 december 1990–2016. Det betyder att exempelvis turister och asylsökande som ej hunnit få uppehållstillstånd, folkbokföras och därmed få ett personnummer inte ingår i materialet.²⁵ Totalt ingår ca 15 miljoner individer i databasen.

---

²⁵ Det förekommer att en lagföring är knutet till ett ofullständigt personnummer. Dessa är med i statistiken från Brå men kommer inte med i vår samkörning med SCB.

Nedan beskriver vi först materialet vi förfogar över på ett mer övergripande sätt. Därefter presenteras de operationaliseringar som gäller för de variabler som kommer användas i rapportens analyser.

Lagföringsdata från 1973 till 2017

För samtliga personer som ingår i projektets population genomfördes ett så kallat mikrodatauttag ur lagföringsregistret åren 1973–2017. Då straffmyndighetsåldern är 15 år i Sverige har vi fullständig information om lagföringsförekomst för kohorter födda från 1958 och framåt. De viktigaste variabler vi har tillgång till i detta register är:

- a) Brottsdatum respektive beslutsdatum: Förstnämnda avser datum för när brottet begicks medan det senare gäller tidpunkt för meddelad dom, utfärdad strafföreläggande samt meddelad åtalsunderlåtelse.
- b) Antal brott: Anger antalet brott som ingår i lagföringen.
- c) Brottsstyp: Med brottstyp avses brottsrubriceringen i lagföringen. Varje lagföringsbeslut kan innehålla flera brott (t.ex. stöld och narkotikabrott) och varje brott kan innehålla flera lagrum. Vi har gått igenom samtliga brott i lagföringarna och redovisar därmed inte enbart huvudbrottet i lagföringen (som exempelvis Brå vanligen gör, se ovan).

Eftersom varje person kan lagföras flera gånger under ett år och varje lagföring dessutom kan innehålla en rad olika brott leder det naturligtvis till att vårt datamaterial innehåller en mycket stor mängd brottsvariabler (840 stycken). Majoriteten av variablerna i lagföringsfilen avser beskrivning av lagrum för brottet. Detta eftersom lagföringen kan

---

<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/myndigheter/informationsutbyte/mellanmyndigheter/folkbokforingsamordningsnummer.4.46ae6b26141980f1e2d3643.html>

innehålla upp till 30 brott och lagrummen samt tidsangivelserna för varje enskilt brott beskrivs med 27 variabler. I ett första steg har alla dessa lagföringar knutits till de enskilda individer som ingår i populationen.

Totalt har närmare 2 miljoner individer i våra data lagförts i drygt 5 miljoner lagföringar. Andelen lagföringar som innehåller fler än en brottsrubricering ligger ganska stabilt över undersökningsperioden kring 30 procent.

Data om individernas härkomst och sociala bakgrund

Vi har utnyttjat data från olika register för att kunna beskriva de lagförda individernas demografiska och sociala bakgrund samt för att identifiera totalbefolkningen under de respektive undersökningsåren: *Registret över totalbefolkningen*; *Migrationsregistret*; *Registret över avlidna*; *Flergenerationsregistret* (för generationskoppling); *Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) 1981–1989*; *Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkring- och arbetsmarknadsstudier (LISA) 1990–2016*. Nedan beskriver vi kort de viktigaste variabler vi skapat utifrån dessa register.

- a) Demografi: Uppgifter om individernas *kön*, *ålder* och *födelseland* har hämtats från Registret över totalbefolkningen. För utlandsfödda som är folkbokförda och innehar ett personnummer kan vi genom Migrationsregistret avgöra när de flyttat till Sverige. Motsvarande avgränsning av tid under risk att lagföras gäller förstas vid utflyttning (görs via Migrationsregistret) eller vid dödsfall (Registret över avlidna). Genom flergenerationsregistret kan vi koppla samman individerna med deras föräldrar.
- b) Social bakgrund: Tillgången till LISA gör att vi kan beskriva vissa typer av inkomster hos föräldrarna årligen fr.o.m. år 1990. För åren 1981–1989 har vi uppgifter om inkomster i IoT som är mer begränsade än de i LISA.

Operationaliseringar och analysmetoder

Som framgått ovan analyserar vi lagföringar för samtliga brott, stöldbrott (BrB kap 8 exkl. 8:5-6 [rån]; kap 9:6-7), våldsbrott (BrB kap 3:1-9; kap 4:1-7; kap 8:5-6 [rån]; kap 16:1-5; kap 17:1-4; kap 21:8) samt narkotikabrott (NSL 1968:64; Lag om straff för smuggling 2000:1225:6).

Genom att vi kan följa individer över tid har vi även kunnat se till deras samlade brottslighet över en längre tidsperiod och hur brottsligheten fördelar sig inom och skiljer sig åt mellan olika födelsekohorter. Vi redovisar antalet lagföringar som olika födelsekohorter svarar för så långt fram som respektive kohort går att följa över livsförloppet. Den äldsta kohorten, födda 1958, kan vi studera tills de fyllt 59 år. Vi beskriver belastningsfördelningar och presenterar exempelvis hur stor andel av samtliga lagförda brott som den mest belastade (lagförda) procenten i en födelsekohort står för.

Vi skiljer vidare på individer som lagförts minst en gång under en given uppföljningsperiod respektive de som lagförts vid flera tillfällen. Givet de stora skillnaderna mellan män och kvinnors lagföringsfrekvenser har vi skiljt ut de kvinnor som har mer än två lagföringstillfällen från det att de fyllt 15 år till fyllda 24 år. Bland män ligger gränsen för de som vi betraktar som högbelastade vid 4 eller fler lagföringstillfällen under perioden 15–24 år. Med dessa indelningar varierar andelen högaktiva män mellan 2,6 (2009) och 4,6 (1990) procent och för kvinnor mellan 0,9 (1999) och 1,6 (1993) procent under perioden 1990–2017.

Vi har i de flesta fall utgått från lagföringsdatum. I det kapitel där vi utgår från födelsekohorter och ser till ålder vid brottet (kapitel 6) har vi dock använt oss av brottsdatum. Det finns ett bortfall i tidsangivelsen för själva brottstidpunkten (gäller ca 17 procent av lagföringarna). Detta bortfall avser nästan uteslutande strafförelägganden (SF). I dessa fall har vi ersatt brottsdatum med lagföringsdatum.

Vi har skapat en variabel över ”Härkomst” som skiljer ut fyra grupper: Födda i Sverige med minst en svenskfödd förälder; födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar; född i Europa, USA, Kanada, Australien eller Nya Zeeland; född i övriga länder. Denna kategorisering liknar den som använts i de nordiska studier vi redogjort för ovan liksom i tidigare svensk forskning (se 1.3 ovan). I de fall det bara finns information för en förälder gäller den förälderns födelseland vid kategoriseringen. Vi redovisar lagföringsutvecklingen för dessa grupper mellan åren 1973–2017. Eftersom åldersfördelningen skiljer sig kraftigt åt mellan dessa olika grupper har vi åldersstandardiserat dessa siffror genom att vikta om data så att alla grupper får samma åldersfördelning som födda i Sverige med svenskfödda föräldrar. I de avslutande analyserna där vi kombinerar härkomst med inkomstgrupper har vi slagit samman de utlandsfödda till en grupp för att undvika att få för små kategorier.

Vårt mått på socioekonomisk bakgrund baseras på föräldrars inkomstuppgifter. Då vi, som framgått ovan, saknar information om föräldrars inkomst för äldre individer begränsas analyserna till de som är i åldern 15–24 år under perioden 1990–2017 (födda 1966–2002). Utifrån föräldrars sammanlagda arbetsinkomst när individen var i åldern 15, 16 respektive 17 år har vi skapat variabler som delar in individernas uppväxtfamiljer i tre grupper där decil 1 avser den tiondel i familjer med lägst arbetsinkomster och decil 10 den tiondel med högst inkomster. Därefter har vi sett till situationen när individen var 15–17 år²⁶ och kategoriserat de som växte upp i en familj som tillhörde decil 1 under två av dessa tre år som ”låg inkomst” och de som växte upp i en familj som tillhörde decil 10 under två av tre år som ”hög inkomst”. Detta är ett relativt och ”hårt” mått på socioekonomisk bakgrund. Att växa upp i en familj där föräldrarna under två av tre år har arbetsinkomster som tillhör de 10 procent lägsta i befolkningen innebär sannolikt också att andra resursbrister och sociala problem är förhållandevis starkt närvarande. Vi vet från tidigare forskning att olika problematiska förhållanden under uppväxten tenderar att hänga

---

²⁶ För födda 2001 använder vi uppgifter om familjens inkomst när individen var 13-15 år och för födda 2002 12–14 år.

samman (se t.ex. Socialstyrelsen 2010). På motsvarande sätt har de individer som växt upp i familjer med högst inkomster sannolikt också god tillgång till andra resurser.

Analysmetoderna i denna rapport utgår i huvudsak från olika former av beskrivande statistik. Vi har prioriterat grafisk presentation av tidsserier för de olika gruppernas lagföringsnivåer. Ambitionen är att ge en översiktlig bild av utvecklingen under en lång tidsperiod.

Vi har även tagit fram en utförlig tabellbilaga över flertalet serier som presenteras så att läsare kan göra egna framställningar och beräkningar. Tabellbilagan finns också tillgänglig i Excel-format på forskningsprojektets hemsida.²⁷

---

²⁷ <https://www.criminology.su.se/forskning/forskningsprojekt/den-oj%C3%A4mlika-brottsligheten-1.255012>

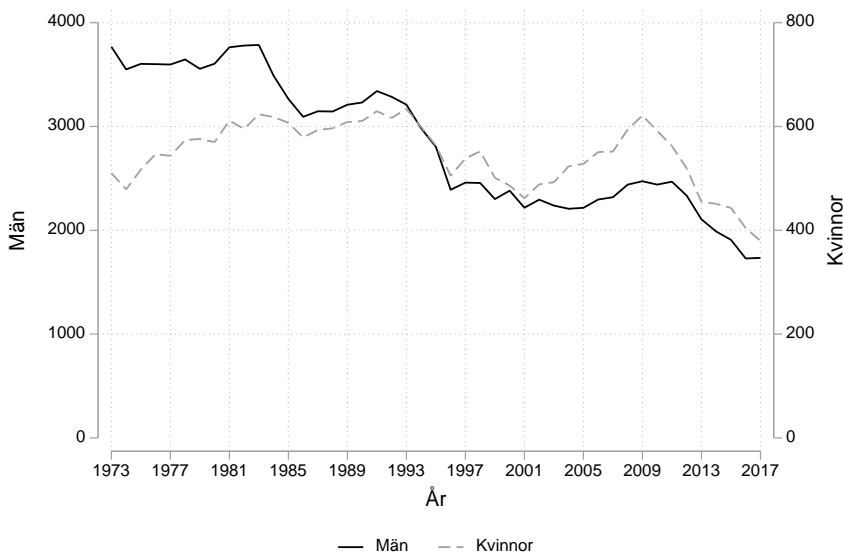
3. Lagföringsutvecklingen bland kvinnor och män i olika åldrar

Fokus i detta kapitel ligger på att beskriva lagföringsutvecklingen efter kön och ålder åren 1973–2017. Redovisningen delas genomgående upp efter kön. Vi studerar samtliga lagföringar för brott samt ser specifikt till brottskategorierna stöld, våld respektive narkotikabrott, tre brottskategorier som under den studerade perioden har utvecklats olika och som i olika utsträckning kan ses som påverkade av beteendepå respektive reaktionsförändringar (se avsnitt 1.2 ovan).

3.1. Kön – nivåskillnaden mellan män och kvinnors lagföringar har minskat

Att män begår väsentligt fler brott än kvinnor är ett av kriminologins mest grundläggande fakta. Historiskt har dock denna könsskillnad varierat påtagligt (Estrada m.fl. 2016), vilket den även gör när vi ser till lagföringsutvecklingen sedan 1970-talet (figur 3.1). Bland män minskar lagföringsnivåerna mer eller mindre kontinuerligt från 1980-talets början till 1990-talets slut. Bland kvinnor går nivåerna såväl upp som ned under perioden. För både män och kvinnor sker sedan ånyo en minskning under 2010-talet. Sett över hela perioden är dock männens minskning mer påtaglig än kvinnornas och könsskillnaderna, d.v.s. männens överrepresentation, har därigenom minskat. I början av perioden svarar män för cirka 7 gånger fler lagföringar än kvinnor, i slutet av perioden 4–5 gånger fler. Minskade könsskillnader i registrerad brottslighet är en utveckling som även observerats i andra länder (se avsnitt 1.3 ovan). Det som framförallt driver denna utveckling är att mäns brottslighet minskar mer än kvinnors. Det förefaller alltså inte vara så att kvinnor

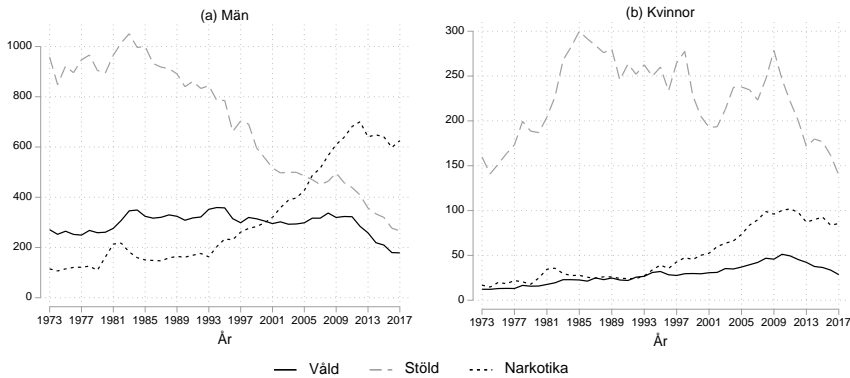
”tar efter” mäns mer brottsliga beteende utan snarare män som tar efter kvinnor (se vidare Estrada m.fl. 2016).

Figur 3.1. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter kön per 100 000 in-vånare (15–75 år).

Vi har ovan visat att utvecklingen skiljer sig åt för olika brottstyper (figur 1.4), varför det är svårt att prata om en generell lagföringsutveckling. Utvecklingen skiljer sig här även delvis åt för män och kvinnor. De minskande nivåerna bland män gäller stöldbrott men inte lagföringar för våldsbrott, som istället ligger ganska stabila över tid. Narkotikabrotten har i sin tur ökat mycket kraftigt sedan 1993 då narkotikastrafflagen skärptes. Vid slutet av perioden är det fler män som lagförs för narkotikabrott än för stöldbrott, vilket är ett historiskt trendbrott (Figur 3.2a).

Bland kvinnor ser vi delvis annorlunda trender. Lagföringar för stöldbrott minskar mer kontinuerligt för kvinnor först på 2010-talet. Ytterligare en skillnad är att lagföringar för våldsbrott ökat tydligt bland kvinnor. På 1970-talet låg genomsnittet för kvinnor på 14 lagföringar per 100 000 kvinnor vilket är halva nivån jämfört med år 2017. Likhet i utvecklingen finner vi främst för narkotikabrotten, där det för både män och kvinnor påbörjas en kraftig ökning efter 1993.

Figur 3.2 a-b: Lagföringar 1973-2017. Våld-, stöld-, resp. narkotikabrott, per 100 000 invånare (15–75 år).

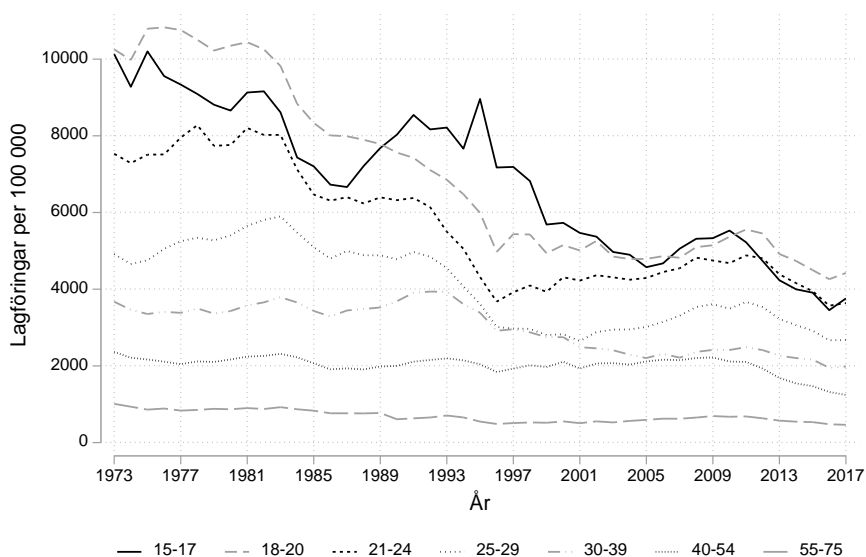
Sammantaget är det påtagliga skillnader mellan män och kvinnors lagföringsutveckling under större delen av perioden. Det är i princip bara 2010-talets minskningar som går igen hos båda könen i de fyra utfall vi studerar. När det gäller narkotikabrotten, som är det tydligaste reaktionsbrottet i vårt material, är utvecklingstrenderna mellan könen som mest lika. Mäns lagföringar ökar dock något mer (med omkring fyra gånger jämfört med kvinnors trefaldiga ökning) sedan år 1993. Stöldbrotten, som istället kan betraktas som ett brott där brottsaktivitet snarare än reaktion anses viktigare för upptäcktsrisken, visar istället de tydligaste skillnaderna mellan könen. Särskilt intressant är de perioder (åren 1990–1998 och 2002–2009) där kvinnors utveckling bryter mönstret av minskande stöldbrott i såväl anmälningsstatistik (se figur 1.1) som lagföringsstatistik. Vad detta kan bero på återkommer vi till i nästa avsnitt när vi ser närmare på i vilka åldersklasser denna avvikande utveckling är mest framträdande.

3.2. Ålder och brott – lagföringarna minskar tydligast bland unga män

Att ålder har ett tydligt samband med brottslighet hör, liksom att män svarar för mer brott än kvinnor, till kriminologins grundläggande fakta. Sambandet mellan ålder och brott brukar åskådliggöras med den så kallade *ålder-brott kurvan*. Denna visar att brott är som vanligast under tonåren för att sedan minska med stigande ålder (se t.ex. Sivertsson 2018:6; Estrada 2017:37). Men även om det föreligger ett sådant mer generellt mönster så finns variation i kurvans utseende över tid, mellan brottstyper, befolkningsgrupper och samhällen (Farrington 1986; Ulmer och Steffensmeier 2014). En variation som har kopplats till strukturella, kulturella och historiska faktorer. Exempelvis menar Ulmer och Steffensmeier (2014) att biologiska faktorer kopplat till mognad och åldrande självfallet är betydelsefulla för att förstå varför brottslighet tenderar att avta med stigande ålder, men att även strukturella faktorer kan spela roll. Variationer i ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden är ett exempel på samhällsfaktor som de menar kan spela roll för sambandet mellan ålder och brott. Trender i brottsligheten – ökning och minskning över tid – behöver därför inte vara generella utan kan antas variera mellan åldersgrupper (Matthews 2014; Andersen m.fl. 2016) och därigenom medföra variationer i ålder-brott kurvan över tid. Den minskning som skett av brottsligheten i ett flertal västländer sedan 1990-talet bör exempelvis ha inneburit en utjämning av ålder-brott kurvan, eftersom de minskningar av brottsligheten som skett till större del har kunnat hänföras till en minskning av unga lagöverträdare (Bäckman m.fl. 2014; Matthews 2014; Andersen m.fl. 2016).

För att studera hur lagföringsutvecklingen skiljer sig mellan olika åldersgrupper över tid har vi i figur 3.3 och 3.4 delat in befolkningen i sju olika åldersklasser. Som förväntat finner vi det generella mönstret att ju äldre desto färre som lagförs för brott, och detta gäller i princip hela perioden samt för både män och kvinnor. Bakom detta generella mönster finner vi dock intressanta skillnader i lagföringsutvecklingen mellan ungdomar och vuxna.

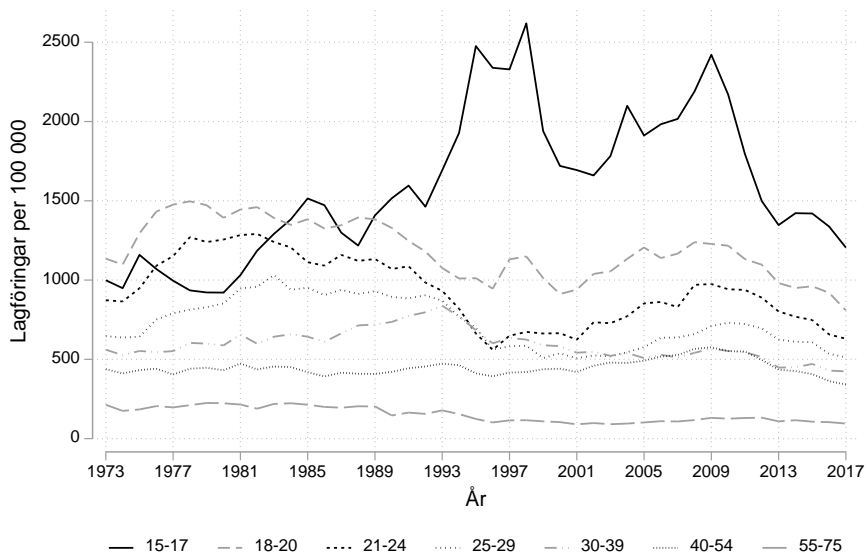
Bland män minskar lagföringarna särskilt tydligt bland unga (15–20 år). I figuren antyds också en kohorteffekt där de minskande lagföringarna under ungdomsåren för de som var unga på 1970-talet hänger samman med lägre nivåer när dessa individer på 1980- och 1990-talet kommer upp i 30–40 års ålder (se vidare kapitel 6). Detta antyder att den tydliga minskningen av ungdomsbrottsligheten bland män som påbörjas redan på 1970-talet kan vara en faktor bakom den senare uppbromsningen av den mer generella brottsutvecklingen (se Estrada 1999; 2017 för genomgång av kriminologisk debatt kring denna utveckling, se även von Hofer 2014).

Figur 3.3. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter ålder. Män per 100 000 (15–75 år).

Bland kvinnor är utvecklingen en annan. För det första ökar de yngre kvinnornas lagföringar. Denna utveckling sker i tydliga vågor med särskilt kraftiga ökning just under de år vi lyfte fram ovan, d.v.s 1992–1998 och 2002–2009. Direkt efter respektive ökning minskar dock lagföringarna bland de yngsta kvinnorna påtagligt. Dessa kraftiga variationer under korta perioder är svårtolkade men skulle kunna antyda påverkan av reaktionsförändringar snarare än plötsliga förändringar av

unga kvinnors brottsbenägenhet. Ett stöd för en ”reaktionstolkning” är det faktum att den kraftiga ökningen bland 15–17 åringar inte återfinns bland 18–24 åringar. Till skillnad från de unga kvinnorna liknar dessutom trenderna bland kvinnor över 30-års ålder de vi ser bland jämnåriga män.

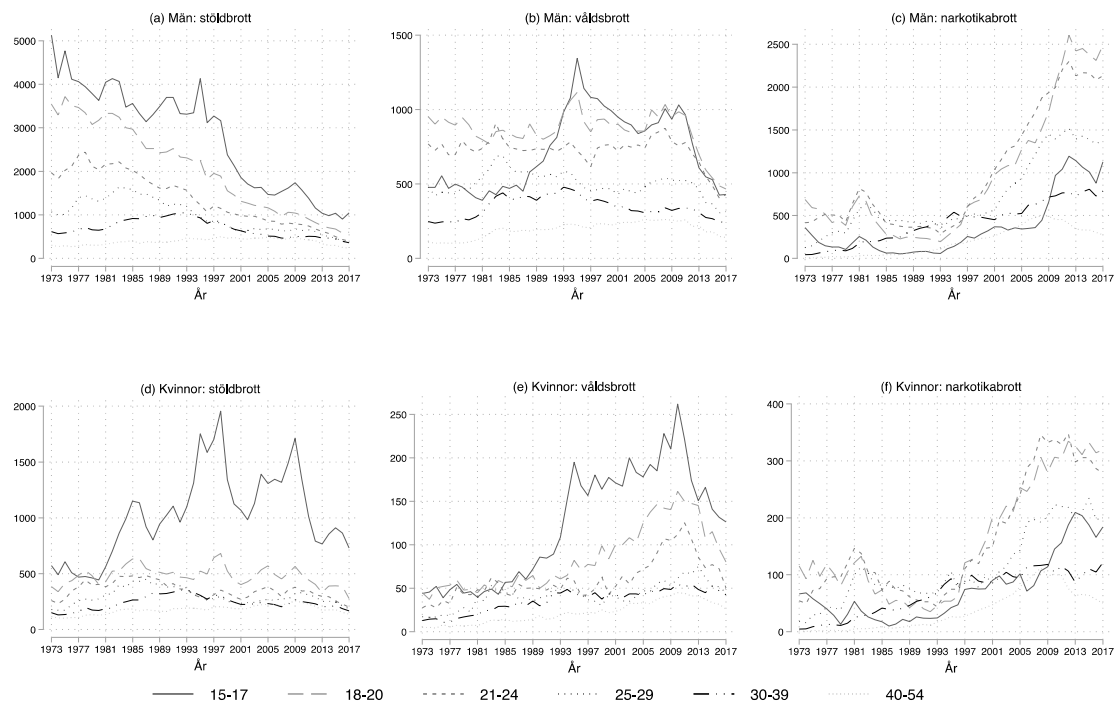
Figur 3.4. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter ålder. Kvinnor per 100 000 (15–75 år).

Ålder, kön och brottstyp – olika utveckling för stöld men lika för narkotikabrott

Ovan har vi noterat att könsskillnaden i lagföringsutvecklingen, åtminstone fram till 2010-talet, främst förefaller vara ett ungdomsfenomen. När vi slutligen ser på utvecklingen uppdelad efter såväl ålder och kön som de tre olika brottstyperna framgår det att de stora demografiska skillnaderna återfinns för stöldbrotten (figur 3.5a & d). Här skiljer sig lagföringsutvecklingen såväl mellan åldersgrupper som mellan könen. För det första uppvisar unga män kraftigare minskningar än äldre män, och för det andra ökar antalet stöldlagföringar mer bland unga kvinnor än bland äldre kvinnor.

Narkotikabrotten (figur 3.5c & f) har en mer likartad utveckling såväl mellan könen som i de olika åldersgrupperna. Det vill säga oavsett ålder och kön så ökar antalet lagförda för narkotikabrott vid 1990-talets början. Gemensamt för män och kvinnor är att ökningen är kraftigast bland 15–24-åringar och minst påtaglig bland de som är äldre än 30 år.

För våldsbrotten (figur 3.5b & e) gäller att det oavsett åldersgrupp är färre män som lagförs i slutet av perioden jämfört med i början, medan det motsatta gäller bland kvinnorna. Oavsett kön gäller vidare att det är bland de allra yngsta där vi ser kraftiga variationer över perioden. Bland 15–17-åringar av båda könen ökade antalet lagföringar mycket kraftigt från mitten av 1980-talet, något som i tidigare forskning har tolkats som i huvudsak en reaktionsförändring (se Estrada 1999). Bland de unga pojkarna sker en kraftig återgång från mitten av 1990-talet medan de unga flickornas lagföringar för våldsbrott fortsätter att öka ända fram till år 2010. En tydlig skillnad är vidare att dessa lagföringar också ökar bland unga kvinnor i ålder 18–24 år medan motsvarande åldersgrupper bland männen har en oförändrad nivå mellan 1980–2010. Slutligen är det noterbart att det under 2010-talet sker en kraftig minskning av alla åldersgruppers lagföringar för våldsbrott bland såväl män som kvinnor.

Figur 3.5 a-f. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för stöld-, våld- respektive narkotikabrott efter ålder. Män respektive kvinnor per 100 000 (15–75 år).

3.3 Summering

Fokus i detta kapitel har legat på att ge en översiktlig beskrivning av lagföringsutvecklingen generellt samt specifikt för brottskategorierna stöld, våld respektive narkotikabrott efter kön och ålder.

Viktiga resultat är för det första att könsskillnaderna har minskat. Detta innebär en tydlig konvergens i mäns och kvinnors lagföringsnivå över tid, något som också framkommit i tidigare forskning (se avsnitt 1.3 ovan). Det är inte ovanligt att de minskade könsskillnaderna i brott ses som jämställdhetens baksida (Estrada m fl 2016), vilket har byggt på antagandet av en process där kvinnors lagföringsnivåer ökat och därmed närmat sig mäns nivåer. Våra resultat visar dock att utvecklingen mot minskade skillnader snarare beror på att mäns lagföringsnivåer minskar och närmar sig kvinnornas. Detta är särskilt tydligt för stöldbrott. Utvecklingen för narkotikabrott, som är den brottstyp i vår studie som tydligast är påverkad av polisens prioriteringar, uppvisar istället *kollektivitet*, d.v.s. båda könen har en liknande ökande risk att lagföras under perioden.

När det gäller utvecklingen i olika åldersgrupper bekräftar studien de skillnader som uppmärksammats i tidigare forskning från såväl Sverige som andra nordeuropeiska länder (se avsnitt 1.3 ovan). Vi kan alltså konstatera att unga och äldre har olika lagföringsutveckling men också lägga till att ålderseffekten skiljer sig åt mellan könen. Lagföringarna har totalt sett minskat tydligast bland unga män. Äldres (30+) lagföringsnivåer är på klart lägre nivå och har dessutom förändrats i mindre utsträckning vilket innebär en utveckling mot minskade skillnader bland männen (*konvergens*, se figur 1.5h). Bland kvinnorna är trenden snarare *polarisering* (figur 1.5f), d.v.s. ökade skillnader mellan åldersgrupperna. Samtidigt som de äldre kvinnorna, precis som de äldre männen, uppvisar en tämligen oförändrad lagföringsnivå ökar lagföringarna bland de unga kvinnorna.

Tidigare forskning har hävdats att en minskad ungdomsbrottslighet på sikt borde leda till en minskad brottslighet även bland vuxna, eftersom färre unga debutanter kan antas innebära att färre riskerar påbörja en mer långvarig kriminell karriär (von Hofer 2014; Farrell m.fl. 2015). I våra resultat syns ett sådant mönster bland männen. Intressant är att ökningen bland de unga kvinnorna inte slår igenom i högre nivåer när de blivit äldre. Detta skulle kunna tolkas som att de unga kvinnorna som lagförs i större utsträckning inte främst rekryterats från grupper med mer allvarlig brottslighet och risk för mer allvarliga och långvariga brottskarriärer.

4. Lagföringsutvecklingen efter härkomst

Frågan om invandrades och invandrades barns överrepresentation i brottslighet dyker ofta upp i den offentliga debatten. Vi har ovan (se avsnitt 1.3) redogjort för tidigare studier som kunnat peka på denna överrepresentation, d.v.s. att invandrare och invandrades barn oftare än svenskfödda med svenskfödda föräldrar registreras för brott. Hur denna överrepresentation utvecklats över tid har vi dock begränsad kunskap om. I figur 4.1 redovisas mäns lagföringar per 100 000 efter härkomst med kontroll för skillnader i ålder mellan grupperna.²⁸

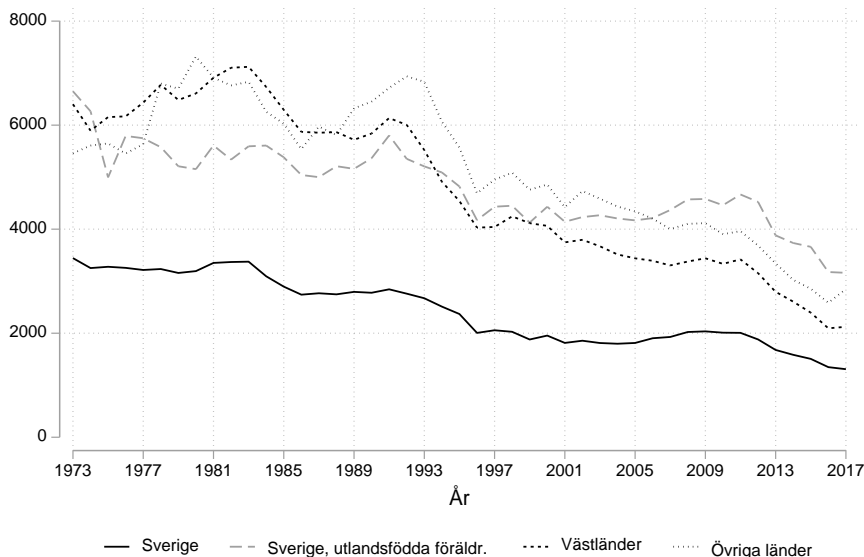
Som förväntat är lagföringsnivån för födda i Sverige med minst en svenskfödd förälder lägre än för övriga grupper under hela perioden. Det övergripande mönstret när det gäller utvecklingen över tid är att lagföringsnivån minskat tydligt för samtliga fyra grupper, d.v.s. oavsett härkomst. Bland utlandsfödda ökade lagföringarna under 1970-talet och de högsta nivåerna nåddes redan i början av 1980-talet. För utlandsfödda från västländer minskar lagföringarna mer eller mindre kontinuerligt och kraftigt från och med år 1983. När det gäller utlandsfödda från övriga länder är den långsiktiga utvecklingen snarlik. För båda grupperna av utlandsfödda respektive svenskfödda med svenskfödda föräldrar handlar det om halveringar av lagföringsnivån jämfört med nivåerna under 1970-talet.

Minskningen bland födda i Sverige med föräldrar födda i annat land är något mindre (en minskning med cirka 40 procent). Denna grupp, som ibland kallas ”andra generationens invandrare” (se t.ex. von Hofer m.fl. 1998; Kardell 2011), har i tidigare studier (se t.ex. genomgång i Kardell 2011) varit mindre brottsbelastade än de utlandsfödda, och därmed haft

---

²⁸ Åldersfördelningen i kategorierna har viktats så att de motsvara åldersfördelningen i gruppen Född i Sverige, minst en förälder född i Sverige.

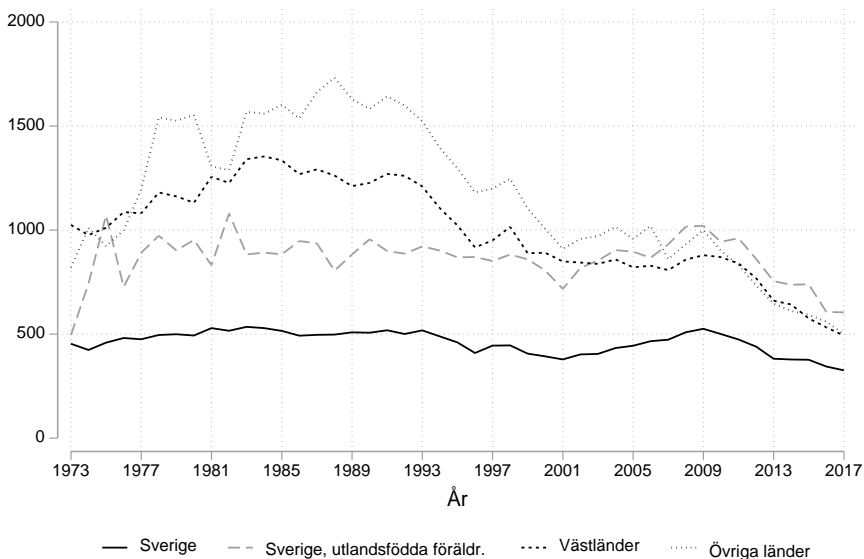
en mindre överrepresentation i förhållande till övriga svenskfödda. Som framgår gäller inte detta mönster längre, utan denna grupp uppvisar sedan år 2006 istället den högsta lagföringsnivån.

Figur 4.1. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter härkomst. Män per 100 000 (15–75 år; standardiserat för ålder).

Skillnaden i lagföringar har i tidigare studier (se genomgång under 1.3 ovan) ofta uttryckts i termer av överrepresentation, d.v.s. kvoten mellan lagförda (alternativt lagföringar) i de grupper som har utländsk bakgrund och svenskfödda med svenska föräldrar. För utlandsfödda män från icke västländer var överrepresentationen som högst mellan 1992–2004, då den låg på ca 2,5 (de överrisker vi tar upp går att beräkna med hjälp av tabellerna i bilaga). I slutet av perioden ligger den på 2,0. För utlandsfödda från västländer har överrepresentationen under perioden minskat från lite över 2 till 1,6. Minskningen sker här under 2000-talet. Den grupp som avviker är de födda i Sverige med föräldrar födda i annat land. Från 1980-talets början har överrepresentationen för denna grupp ökat från 1,6 till 2,4. Det är viktigt att notera att detta *inte* beror på en ökning av gruppens lagföringar utan på att deras lagföringar minskat mindre kraftigt än för övriga grupper.

Bland kvinnor ser mönstret delvis annorlunda ut (figur 4.2). För det första, och som vi redan konstaterat ovan, minskar inte kvinnors lagföringar lika kraftigt som för män. I gruppen svenskfödda med minst en förälder född i Sverige ligger lagföringsnivån tämligen stabil fram t.o.m. 2009 för att därefter minska. Ett liknande mönster finns i den andra gruppen svenskfödda kvinnor, men nivån är högre. Bland utlandsfödda kvinnor ser vi dock en helt annan utveckling. Först ökar lagföringarna under 1970-talet och stabiliseras sedan på en klart högre nivå än svenskföddas kvinnors på 1980-talet. Under 1990-talet påbörjas en stark minskning av de utlandsfödda kvinnornas lagföringar som pågår ända fram till år 2017. Noterbart är att denna minskning medför att svenskfödda med föräldrar födda i annat land än Sverige, precis som bland männen, kommit att bli den grupp som uppvisar den högsta lagföringsnivån. För kvinnorna är dock denna grupps överrepresentation mer stabil över tid. Slutligen, även bland kvinnor kan vi se att överrepresentationen i lagföringar bland utlandsfödda var som störst kring 1990-talets början och som minst på 2010-talet.

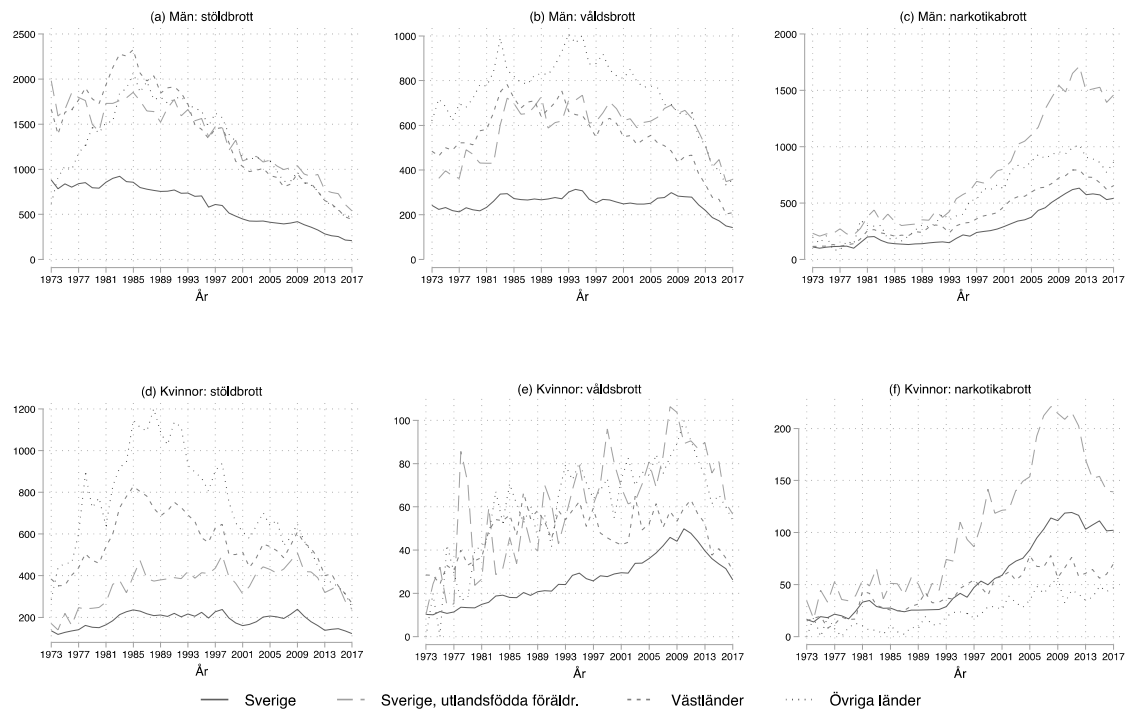
Figur 4.2. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter härkomst. Kvinnor per 100 000 (15–75 år; standardiserat för ålder).

4.1 Tydlig minskning av våldslagföringar bland utlandsfödda män

Som vi visat ovan skiljer sig lagföringsutvecklingen för stöld-, vålds- och narkotikabrott. I figur 4.3 a–c redovisas lagföringsutvecklingen efter härkomst bland män uppdelad på dessa tre brottskategorier.

I början av perioden (åren 1973–1985) framträder tydliga skillnader i utvecklingen av stöldlagföringar mellan utlands- respektive svenskfödda (figur 4.3a). Bland båda grupperna av män födda i Sverige ligger nivån relativt stabilt medan den tydligt ökar bland de utlandsfödda. Från mitten av 1980-talet påbörjas minskningen av lagföringar för stöldbrott och den sker oberoende av härkomst. Noterbart är hur pass likartad nivå och utveckling grupperna med utländsk bakgrund har under de senaste 30 åren. Överrepresentationen för de utlandsfödda var som högst i mitten av 1980-talet respektive vid slutet av 1990-talet. För svenskfödda med utlandsfödda föräldrar framträder för stöldbrott den bild vi känner igen från den generella utvecklingen, d.v.s en gradvis ökning av överrepresentationen, från omkring 2,0 åren fram till 1990 till drygt 2,5 i slutet av perioden. Processen bakom denna utveckling handlar återigen om att minskningen hos de svenskfödda med utlandsfödda föräldrar är mindre påtaglig.

När det gäller våldsbrott är bilden mer komplex (figur 4.3b). För svenskfödda män med minst en förälder född i Sverige ökar lagföringarna stegvis fram till mitten av 1990-talet då de är på ca 50 procent högre nivå än vid 1970-talets mitt. Mellan 1995–2010 ligger nivån stabil för att därefter minska. Svenskfödda med utlandsfödda föräldrar har en plötslig nivåhöjning vid 1980-talets början för att därefter ligga på en tämligen oförändrad nivå fram till 2010-talets minskning. Bland utlandsfödda män ökar våldslagföringarna tämligen kontinuerligt under 1970- och 1980-talet. I början av 1990-talet upphör dock denna ökning och förbyts i nivåminskningar. Exempelvis är nivån bland utlandsfödda från icke västliga länder, som är den grupp som har högst nivå av våldslagföringar, år 2010 cirka 35 procent lägre än vid 1990-talets mitt. År 2017 har nivån minskat med ytterligare 45 procent.

Figur 4.3a-f. Lagföringar för stöld-, vålds- och narkotikabrott 1973–2017. Män (a–c) och kvinnor (d–f) efter härkomst per 100 000 (15–75 år; standardiserat för åldersstruktur).

När vi ser till överrepresentationen för våldsbrott bland utlandsfödda män från icke västländer är den som högst under åren 1980–2000 för att därefter minska och i slutet av perioden ligga på knappt 2,5 gånger. I den andra gruppen utlandsfödda män minskar överrepresentationen från drygt 2,5 gånger vid början av 1990-talet till 1,5 gånger. Bland de svenskfödda männen med utlandsfödda föräldrar ligger överrepresentationen i princip helt oförändrad på 2,5 gånger alltsedan mitten av 1980-talet. Det betyder att den ökning som finns av överrepresentationen för denna grupp inte går att hänföra till just våldsbrott.

På 1970-talet är lagföringsnivåerna för narkotikabrott mycket låga jämfört med nivåerna på 2000-talet, något som gäller samtliga grupper (figur 4.3c). De kraftiga ökningarna fr.o.m. 1993 slår senare igenom i alla grupper oberoende av härkomst. Jämfört med gruppen utlandsfödda är dock ökningen kraftigare bland svenskfödda. Det är också en faktor bakom att svenskfödda med utländsk bakgrund i nivå hamnat över de utlandsfödda när vi ser till samtliga lagföringar (figur 4.2).

4.2 Kvinnors lagföringar för stöld minskar kraftigast bland utlandsfödda

Bland kvinnor (figur 4.3 d–f) skiljer sig utvecklingen på flera viktiga punkter jämfört med den vi redovisat för män. För det första kan vi se att lagföringar för stöldbrott utgör en långt större andel av lagföringarna jämfört med vålds- och narkotikabrott. Utvecklingen av stöldbrott påminner därför i stor utsträckning om den som gäller när vi ser till samtliga lagföringar för kvinnor. Bland de utlandsfödda kvinnorna har det sedan 1990-talets början skett en mycket kraftig minskning av lagföringarna (Figur 4.3d), något som inte är lika framträdande bland de svenskfödda kvinnorna.

Lagföringar för våldsbrott är ovanliga i samtliga grupper av kvinnor, d.v.s. oavsett härkomst (3.8b). Nivåskillnaden mellan födda i Sverige av svenskfödda respektive utlandsfödda föräldrar är därmed små. Utvecklingen är också likartad i alla fyra grupper. Från 1970-talet och

fram till 2010-talets början ökar antalet lagföringar för att under de senaste åren tydligt minska. Skillnaden mellan utlandsfödda kvinnor och gruppen födda i Sverige med svenskfödda föräldrar är som minst i slutet av perioden. I slutet av perioden finns knappt någon överrepresentation för utlandsfödda från västländer.

När det gäller narkotikabrott sker en ökning av lagföringarna. Men, till skillnad från det vi såg för männen, är utlandsfödda kvinnor de som har lägst nivåer. Det finns en överrepresentation för födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar. Överrepresentationen påminner här om den vi såg för motsvarande grupp män, men är i slutet av perioden något lägre (1,4 gånger).

4.3 Summering

Fokus i detta kapitel har legat på en redovisning av lagföringsutvecklingen efter härkomst och kön. Trots de många studier som genomförts om invandras brottslighet i Sverige sedan 1970-talet har det saknats studier som förmått redovisa en längre tidsserie av överrepresentationens utveckling (se genomgången ovan avsnitt 1.3). Vi har i detta kapitel visat att mäns lagföringar för brott har minskat oavsett individers härkomst. Den övergripande utvecklingen under de senaste dryga 40 åren kännetecknas därigenom i huvudsak av *kollektivet* (figur 1.5b) mellan utlandsfödda och de som fötts i Sverige. När vi studerar utvecklingen under fem decennier är det trots det tydligt att överrepresentationen i vissa avseenden förändrats.

Nivåerna för de utlandsfödda männen, oavsett om de kommer från väst eller övriga världen, är på 2010-talet lägre än de som rådde på 1990- och 2000-talets början, och detta gäller inte minst lagföringar för våldsbrott. Att skillnaderna mellan grupperna inte förändrats mer under en så pass lång tidsperiod som vi studerar kan förefalla förvånande. Exempelvis mot bakgrund av att invandringen under perioden varierat i omfattning och även ändrat karaktär, från arbetskraftsinvandring till anhörig- och flyktinginvandring. Sammansättningen sett till ursprungsland

har också varierat (SCB 2016). Men att vi inte ser större variationer över tid kan även förvåna mot bakgrund av andra samhällsförändringar som vi schematiskt beskrivit i kapitel 1, såsom ökad ojämlikhet och segregering. Samtidigt är den utveckling vi visat på i detta kapitel snarlik den som rapporterats från våra nordiska grannländer. Även där gäller att förändringen av överrepresentationens storlek i huvudsak beror på en kraftigare minskning i registrerad brottslighet bland de med utländsk bakgrund jämfört med övriga befolkningen (se t.ex. Andersen och Tranaes 2011:16; Andersen m.fl. 2017).

Det har i tidigare svenska studier funnits ett mönster där lagföringsnivåerna varit högre för de som invandrat själva jämfört med barnen till invandrarna. Detta mönster avviker från det som visats i studier från andra länder och har tolkats som ett möjligt utslag av en positiv integration, där barn som föds och växer upp i Sverige antas ha mer likartade livschanser oavsett härkomst (von Hofer m. fl 1998). I de tidsserier vi presenterat är det tydligt att denna situation förändrats och inte längre gäller på 2010-talet, i alla fall inte sett till risken att lagföras för brott. Det betyder att den grupp som haft den minst gynnsamma lagföringsutvecklingen är de som är födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar. Även i detta hänseende liknar dock utvecklingen den i Danmark (Boesen Pedersen och Tambour Jorgensen 2017) och Norge (Andersen m.fl. 2017) (se även 1.3 ovan). När vi studerar de olika brottstyperna är det tydligt att unga svenskfödda män med utlandsfödda föräldrar erfarit en mycket kraftig ökning av lagföringar för narkotikabrott, vilket är en faktor bakom det faktum att de i slutet av perioden har en högre lagföringsrisk än utlandsfödda. Vidare har deras lagföringar för stöldbrott minskat i mindre utsträckning än för svenskfödda med svenskfödda föräldrar, vilket bidrar till en ökad överrisk.

Tidigare svensk och nordisk forskning har sällan studerat härkomst och brottslighet bland kvinnor över tid och vi saknar därför kunskap om överrepresentationens utveckling följer mönstret bland männen. Bland utlandsfödda kvinnor har lagföringarna minskat medan svenskföddas kvinnors nivåer är mer oförändrade (bland svenskfödda män minskar istället lagföringsnivåerna). De minskade skillnaderna vi kan redovisa

(konvergensen) mellan svensk- och utlandsfödda kvinnors lagföringsnivåer under de senaste 25 åren är särskilt påtaglig för stöldbrott, som är den dominerande lagringstypen bland kvinnor. Vidare finns det en intressant skillnad när det gäller narkotikabrott där vi kan notera att utlandsfödda kvinnor har en underrisk att lagföras för brott jämfört med svenskfödda. Reaktionsförändringen från omkring år 1993 slår dock igenom i ett ökat antal lagföringar för narkotikabrott bland kvinnor oavsett härkomst. Vidare är det precis som bland männen så att de kvinnor som fötts i Sverige av utlandsfödda föräldrar har den minst gynnsamma utvecklingen och även här är ökningen av lagföringar för narkotikabrott slående. I vilken mån denna utveckling liknar den i våra nordiska grannländer saknas det kunskap eftersom de nordiska studierna inte särskilt studerat utvecklingen bland kvinnor.

5. Lagföringsutvecklingen utifrån socioekonomisk bakgrund

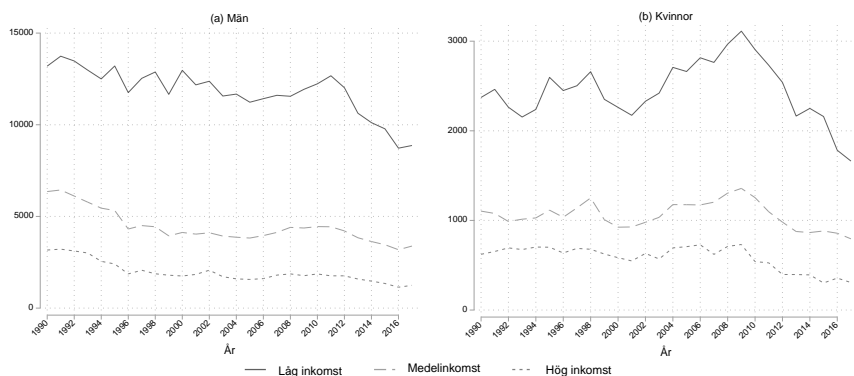
Självdeklarationsundersökningar riktade till skolungdomar visar att brottslighet under tonåren snarare är mer vanligt än ovanligt (Ring 1999). Detta innebär att exempelvis fattigdom inte kan vara centralt för att förstå förekomsten av enskilda men vanliga brottshandlingar. När man ser till registrerad brottslighet är sambandet med resursbrister under uppväxten tydligare. Men även om olika resursbrister under uppväxtåren framstår som riskfaktorer för brottslighet och är vanligare förekommande bland de som registreras för brott (se t.ex. Nilsson och Estrada 2009) har enskilda förhållanden i sig, exempelvis fattigdom, oftast ett begränsat förklaringsvärde. Mer långvariga och en ansamling av sociala och ekonomiska problem är istället viktigare (t.ex. Farnworth m.fl. 1994). I detta kapitel beskriver vi lagföringsutvecklingen för individer med olika socioekonomisk bakgrund. Som tidigare nämnts (se avsnitt 1.3) är detta något vi idag vet mycket lite om. Som framgått av metodkapitlet ovan sorteras tre grupper ut efter föräldrarnas inkomstnivå. Vi vill påminna om att vår indikator på låg respektive hög inkomst bör ses som ett ganska ”hårt” mått då vi skiljer ut de 10 procent från hushåll med lägst/högst inkomst under två av tre år i åldern 15-17 år. Detta, jämte det faktum att olika resursbrister tenderar att hänga samman (t.ex. Bäckman och Nilsson 2011), innebär att vi med vår indikator på låg inkomst även fångar upp andra resursbrister och riskfaktorer under uppväxten.

I dessa analyser har vi begränsat oss till individer i åldern 15–24 år och perioden 1990–2017. Detta på grund av begränsad tillgång till föräldrarnas inkomststoppgifter. Som i tidigare avsnitt delas redovisningen upp på kön.

5.1. Liknande trender men samtidigt ökade skillnader

Som förväntat från tidigare forskning skiljer sig lagföringsnivåerna tydligt utifrån socioekonomisk bakgrund. Noterbart är att mönstret är detsamma hos män och kvinnor. Under såväl 1990-talet som 2010-talet är det långt vanligare att unga som växt upp i de mest resurssvaga hemmen lagförs för brott, jämfört med de övriga två grupperna (figur 5.1). Överrepresentationen för dessa ungdomar gentemot de mest resursstarka är mycket stor. Exempelvis löpte unga män från låginkomstfamiljer år 2017 en 7 gånger större risk att lagföras för brott jämfört med de unga som tillhör de familjer med högst inkomster. Bland kvinnorna är motsvarande överrisk drygt 5.

När vi ser till trendernas mönster över tid framträder i huvudsak en likartad bild oavsett uppväxtfamiljernas inkomstnivå. Samtidigt kan vi dock se en tendens till ökade skillnader över tid, både bland män och kvinnor, vilket gör att överriskerna är större i slutet än vid början av perioden. Antalet unga män (per 100 000) som lagförts för brott har exempelvis minskat tydligt oavsett socioekonomisk bakgrund under perioden 1990–2017. Sett över hela perioden är minskningen dock svagast för unga män från låginkomstgruppen (en minskning med 33 procent) och starkast för de som växt upp i höginkomstfamilj (en minskning med 61 procent).

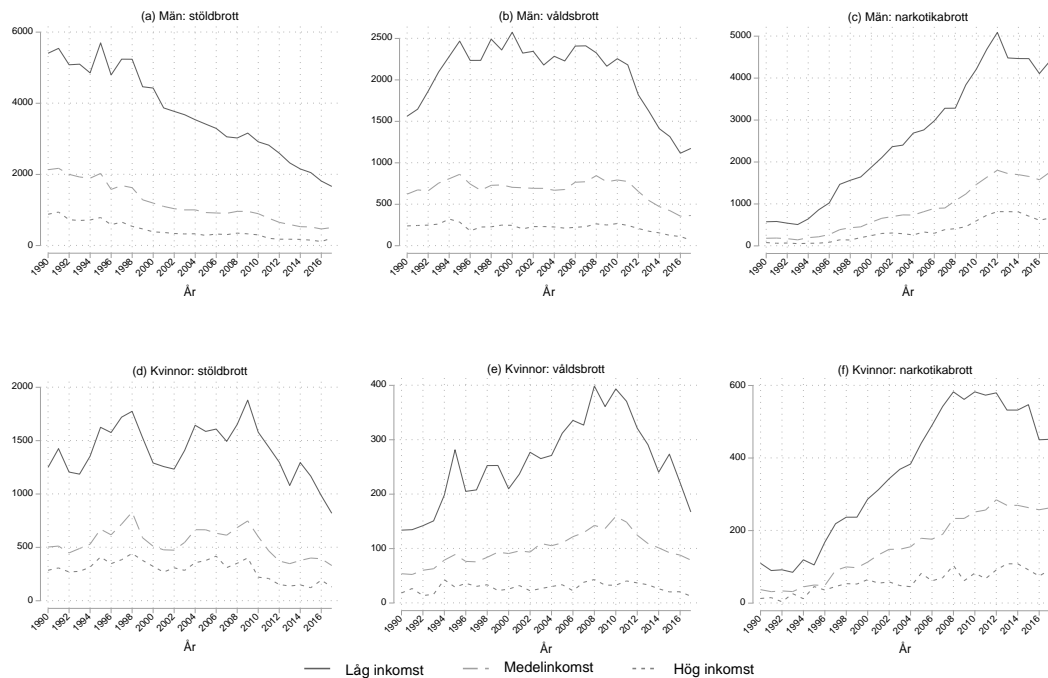
Figur 5.1 a-b. Antal lagföringar samtliga brott per 100 000 invånare. Män respektive kvinnor, 15-24 år, efter föräldrars inkomst, 1990-2017.

5.2 Stöldbrott minskar och narkotikabrott ökar oavsett inkomstgrupp

De tre olika brottstyper vi undersöker uppvisar som bekant olika utvecklingstrender. Lagföringar för stöldbrott minskar tydligt, är mer stabila för våldsbrott och ökar kraftigt för narkotikabrott. I huvudsak är även här den övergripande trenden densamma bland unga män respektive kvinnor som kommer från familjer med olika ekonomiska resurser (figur 5.2a–f). Minskningen innebär att det under de sista åren på 2010-talet har blivit mycket ovanligt att unga med resursstarka föräldrar lagförs för stöld eller våldsbrott. Noterbart är att det blivit vanligare att unga kvinnor från familjer med de lägsta inkomsterna lagförs för brott, även våldsbrott, än unga män från familjer med de högsta inkomsterna (se tabell 5.2 i bilaga).

Bland unga män från låginkomstgruppen, som är den mest belastade gruppen, har lagföringar för stöldbrott minskat med närmare 70 procent

åren 1990–2017. Denna positiva utveckling överskuggas dock delvis av den mycket kraftiga ökningen av antalet lagföringar för narkotikabrott. Även om ökningen för narkotikabrott relativt sett är likartad mellan inkomstgrupperna så innebär den att en förhållandevis stor andel av de unga män som växt upp i familjer med de lägsta inkomsterna kommit att registreras för narkotika brott under 2010-talet.

Figur 5.2 a-f. Lagföringar 1990–2017. Lagföringar för stöld-, våld- respektive narkotikabrott efter föräldrars inkomst. Män respektive kvinnor, 15–24 år, per 100 000.

5.3 Summering

I detta kapitel har vi studerat lagföringsutvecklingen åren 1990-2017 efter socioekonomisk bakgrund. När vi jämför de 15-24 åringar som växt upp i låginkomstfamiljer med övriga i samma ålder kan vi konstatera att nivåskillnaderna i antalet lagföringar (per 100 000) är mycket stora. Ser vi exempelvis till våldsbrott så ligger överrepresentationen jämfört med de från höginkomstfamiljer på omkring 10 gånger i slutet av perioden bland såväl unga män som kvinnor. Detta har sannolikt att göra med att denna grupp ungdomar inte bara haft ekonomiska resursbrister utan också upplevt andra resursbrister eller sociala problem under sin uppväxt. Laub och Sampson (2003) betonar i sin uppmärksammade forskning betydelsen av ofärdens kumulativa process för att förstå sociala skillnader i brottslighet och framtida livschanser. Resurstillgång påverkar möjligheter och handlingsalternativ vid varje steg i ett livsförlopp. Härigenom ges en förståelse för varför fattigdom under uppväxten påverkar risken för brottslighet och kan ha en negativ inverkan på individers livschanser också på längre sikt. Bäckman och Nilsson (2011) har på svenska data kunnat visa att fattigdom under uppväxtåren hänger samman med andra sociala problem och att dessa förhållanden tillsammans påverkar skolprestationer, hälsa och även risken för att hamna i kriminalitet när de blir äldre.

Samtidigt som vi ser stora skillnader i antalet lagföringar efter socioekonomisk bakgrund, såväl generellt som för de enskilda brottstyperna, är de övergripande trenderna tämligen likartade. Det finns dock en tendens till ökade skillnader över tid. De senare innebär att ojämlikheten i lagförd brottslighet ökat.

Det är intressant att jämföra dessa skillnader med de vi sett tidigare i rapporten avseende kön och härkomst. Att brott är långt vanligare bland män än bland kvinnor och att detta inte minst gäller våldsbrott är en vedertagen sanning inom kriminologin. När vi ser till lagföringsnivåer

bland män från höginkomstfamiljer och jämför dessa med unga kvinnor från familjer med de lägsta inkomsterna visar våra resultat dock att det mellan dessa grupper saknas en tydlig skillnad. De facto har vi under 2000-talet fått en situation där de unga kvinnor som växt upp i låginkomstfamiljer lagförs i större utsträckning än unga män från höginkomstbakgrund. Detta gäller även för våldsbrott. När det gäller den uppmärksammade överrepresentationen för individer födda i Sverige och utomlands är denna väsentligt mindre än den som gäller fattiga jämfört med rika, utifrån den indelning vi här har gjort. Den beskrivning av utvecklingen som gjorts i detta kapitel har inte sett till eventuella förändringar i sammansättningen av de olika inkomstgrupperna över tid. För att få en tydligare bild av hur utvecklingen kan förstås kommer vi i studiens avslutande resultatkapitel gå in närmare på samspelet mellan härkomst, kön och socio-ekonomisk bakgrund.

6. Lagföringsutvecklingen över födelsekohorter

I detta kapitel presenteras en kohortjämförelse över lagföringsutvecklingen. En styrka med denna ansats är att varje person följs longitudinellt över flera år från straffmyndighetsålder upp till och med den ålder som kohorten uppnådde år 2017, vilket för de som hör till de äldre kohorterna innebär en uppföljning under flera decennier. Detta ökar chansen att vi fångar upp den andel av befolkningen som begår mer än ett fåtal brott eftersom risken för denna kategori av lagöverträdare att bli upptäckta och slutligen lagföras ökar med längden av observationsperioden. Vanliga problem med lagföringsstatistik i syfte att beskriva den *faktiska* brottsutvecklingen, såsom upptäcktsrisk och personuppläring, kan därför antas vara mindre med kohortansatsen än med traditionella, årliga redovisningar (Forslund m.fl. 2012: 6).

Inledningsvis beskriver vi hur brottsdeltagandet, med avseende på lagförd brottslighet, har utvecklats över födelsekohorter. Vi beskriver hur risken att lagföras utvecklas med stigande ålder upp till och med den ålder som kohorten uppnådde år 2017 (se även Forslund m.fl. 2012). För att redovisningen av brottsutvecklingen ska vara överblickbar har vi valt ut var femte kohort från födda 1960 till och med födda 2000 och i likhet med tidigare kapitel bryter vi även ner det övergripande måttet på brott i de tre kategorierna stöld, vålds- och narkotikabrott.

I nästa del av kapitlet berör vi mer direkt frågan om polarisering, vilket i detta kapitel avser om utvecklingen av den lagförda brottsligheten har blivit alltmer snedfördelad med stigande födelsekohorter. Det är välkänt att en liten andel individer svarar för majoriteten av alla brott i en födelsekohort som följts upp till en given ålder. Detta är ett mönster

som har replikerats bland kohorter födda under olika tidsperioder och i olika samhällskontexter (Sivertsson 2018). Det är dock få studier som beskriver hur denna snedfördelning av brottsligheten har utvecklats över tid. Vi redovisar denna utveckling på två sätt. Först kontrasterar vi utvecklingarna av den lagförda populationens storlek (brottsdelta-gande) med graden av brottsaktivitet inom den lagförda populationen (brottsfrekvens). I nästa steg undersöker vi hur stor andel av den lagförda brottsligheten (brottsvolymen) som den mest brottsbelastade andelen inom respektive kohort står för. Vi delar även i detta kapitel genomgående upp resultaten mellan män och kvinnor.

6.1 Den lagförda brottsutvecklingen över kohorter

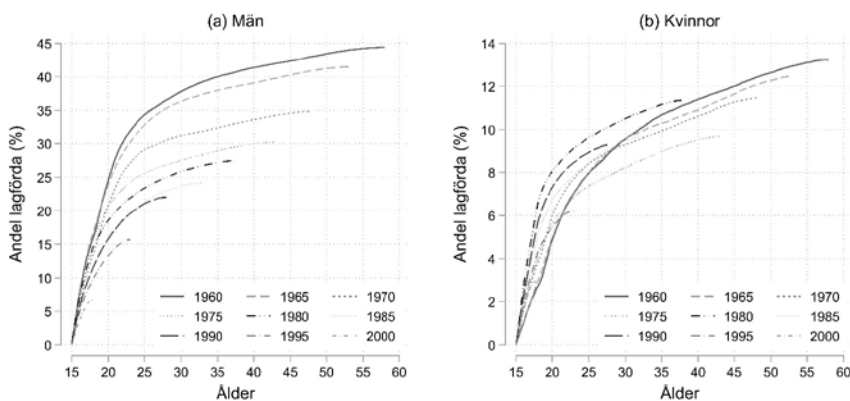
Figur 6.1a–b beskriver risken att lagföras för brott bland födelsekohorter av män och kvinnor upp till och med den ålder som kohorten uppnådde år 2017. Det är tydligt att den nedåtgående lagföringstrenden bland männen, som tidigare redovisats i årliga tidsserier, replikeras även i kohortjämförelsen (Figur 6.1a). Som exempel kan vi se att bland de kohorter som uppnått 25 års ålder, det vill säga den ålder där ungdomsbrottsligheten tenderar att klinga av, var det omkring 35 procent bland födda 1960 som lagförts för brott medan motsvarande siffra bland födda 1990 var dryga 20 procent.²⁹ Även om vi inte kan följa samtliga kohorter genom vuxenlivet så är det tydligt att avtagandet bland männen sker under de sena tonåren och inledningen av vuxenlivet, och det finns inga tecken på att senare kohorter skulle kunna ”komma i kapp”, d.v.s. uppnå samma lagföringsrisk som den äldsta kohorten vid mitten av 50-årsåldern.

För kvinnorna (Figur 6.1b) är mönstret snarare att beskriva som relativt stabilt, även om det finns exempel på både upp och nedgångar vid jämförelse av enskilda kohorter. Till skillnad från männen går det att skönja

---

²⁹ Det bör noteras att denna redovisning är baserad på överlevnadsanalys där hänsyn har tagits till dödlighet och migration. Nämnaren utgörs därmed av personer som vid den aktuella åldern ingick i riskpopulationen för att bli lagförd för brott i Sverige. Siffrorna kan därför skilja sig något åt från sammanställningar där storleken på riskpopulationen har behövt bestämmas vid en given ålder, t.ex. födelsekohortens storlek vid 15 års ålder.

en viss tendens till en allt brantare kurva, i synnerhet bland de senaste kohorterna, vilket visar att kvinnor tenderar att lagföras för brott i allt tidigare åldrar. Då kurvorna för dessa yngre kohorter tenderar att vara något flackare än för äldre kohorter under ingången till vuxenlivet så verkar dock andelen lagförda kvinnor i äldre och yngre kohorter komma att närma sig samma lagföringsrisk vid denna period i livet. Det tydligaste exemplet på en sådan tendens ges av en jämförelse mellan födda 1960 och födda 1980, där den yngre kohorten karaktäriseras av en större andel lagförda under tonårsperioden men där lagföringsrisken räknad fram till omkring 35 års ålder var nästan densamma. Det tydligaste mönstret som framkommer bland kvinnorna verkar därmed vara en tidigare debutålder bland yngre kohorter.

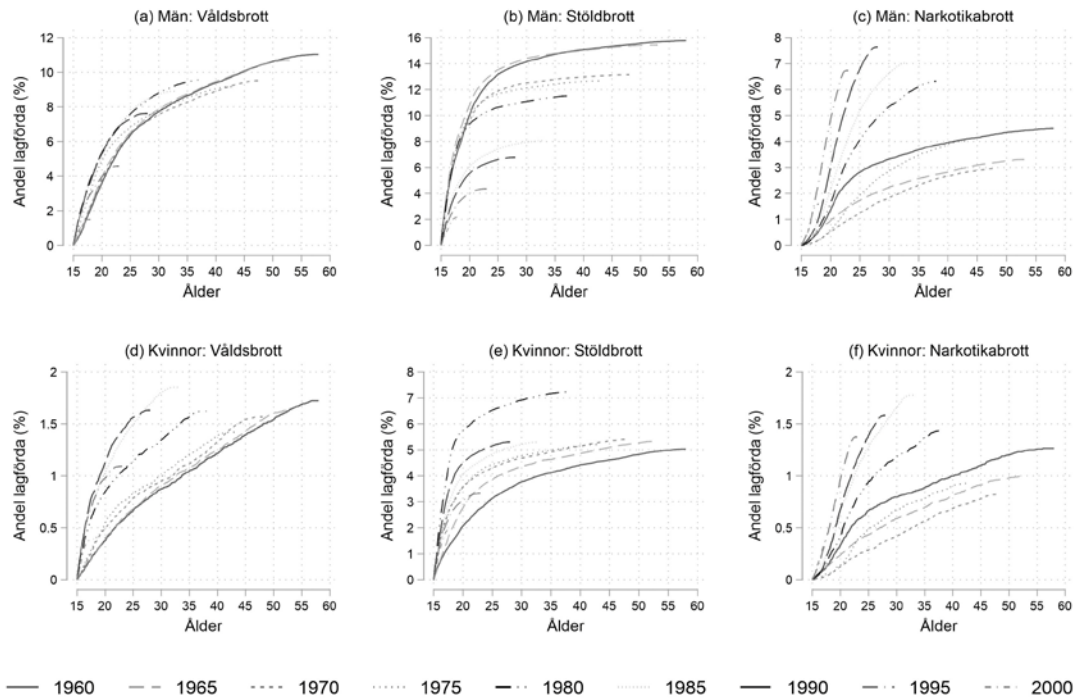

Figur 6.1a–b. Risken att lagföras för något brott med stigande ålder bland födelsekohorter av män (a) och kvinnor (b) boende i Sverige vid 15 års ålder. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000.

I Figur 6.2a–f är det övergripande måttet på lagförd brottslighet bland män respektive kvinnor uppdelat i de tre kategorierna vålds-, stöld- och narkotikabrott. Här blir det tydligt att det övergripande måttet på brott fångar olika utvecklingar i de tre brottskategorierna. Bland männen (Figur 6.2a–c) är det framförallt stöldbrottsligheten som har gått ner, vilket på grund av att det är en relativt vanlig kategori också är en av de drivande brottskategorierna i den övergripande nedgången bland männen.

Våldsbrottslighet uppvisar en relativt stabil utveckling bland männen med en något ökande tendens sett över samtliga kohorter. Narkotikabrott uppvisar istället en generell ökning, i synnerhet bland kohorter födda på 1980-talet och framåt. Den mest slående förändringen vad gäller den lagförda brottsstrukturen bland männen är att narkotikabrott blivit ungefär lika vanligt under ungdomen som stöldbrott bland män tillhörande de yngre kohorterna. Som exempel kan nämnas födda 1990 där lagföringsrisken för både stöld- och narkotikabrott upp till 25 års ålder var mellan 6 och 7 procent.

Bland kvinnorna kan vi istället se en generell ökning i alla de tre jämförda brottskategorierna (Figur 6.2d–f). I absoluta risker avser ökningen framförallt stöldbrott, vilken även utgör den främsta skillnaden gentemot männen. De motsatta trenderna bland män och kvinnor vad gäller stöldbrott har minskat könsskillnaden markant i denna brottskategori. Precis som när det gäller mönstret för den övergripande lagföringsrisken bland kvinnorna så uppvisar stöldbrottsligheten även en allt brantare kurva bland yngre kohorter vilket indikerar en tidigare debutålder. Detsamma gäller för vålds- och narkotikabrott även om dessa kategorier har en betydligt lägre lagföringsrisk. Det ska även nämnas att lagföringsrisken för samtliga brottskategorier, men i synnerhet vålds- och narkotikabrott bland kvinnorna är betydligt lägre än bland männen.

Figur 6.2a-f. Risken att lagföras för vålds-, stöld- och narkotikabrott med stigande ålder bland födelsekohorter av män och kvinnor. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000. Observera olika skalor.

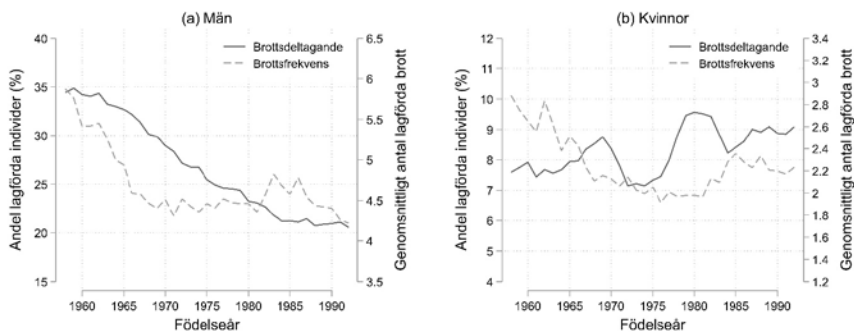
6.2 Den sneda brottsfördelningens utveckling

Vi använde tidigare brottsdeltagande som mått på utvecklingen av brottsligheten över kohorter. Detta mått är lämpligt att använda för att beskriva en generell utveckling, men det beskriver inte om fördelningen av brott har förändrats inom respektive födelsekohort. Under denna rubrik avser vi att svara på frågan om (den sneda) brottsfördelningen har förändrats bland män respektive kvinnor. Mer specifikt avser vi att svara på frågan om brottsfördelningen har blivit mer eller mindre ojämlig. Inledningsvis kontrasterar vi storleken på den lagförda brottspopulationen i födelsekohorten, det vill säga brottsdeltagandet, med frekvensen av brottslighet bland de personer som lagförts för brott inom födelsekohorten, det vill säga brottsfrekvensen.³⁰ En jämförelse av de båda måtten talar direkt till frågan om huruvida brottsutvecklingen är polariserad (se även Sivertsson m.fl. 2020). I nästa steg undersöker vi hur stor andel av den lagförda brottsvolymen som de fem (5) respektive en (1) procent mest brottsbelastade individerna inom respektive kohort står för. För att kunna göra en rättvis jämförelse mellan kohorterna har vi avgränsat beskrivningen till alla kohorter som hade uppnått 25 års ålder år 2017. Beskrivningen avser därmed det åldersspann, ungdomsperioden, där brottsbelastningen tenderar att vara som högst under livsförloppet (Sivertsson 2018).

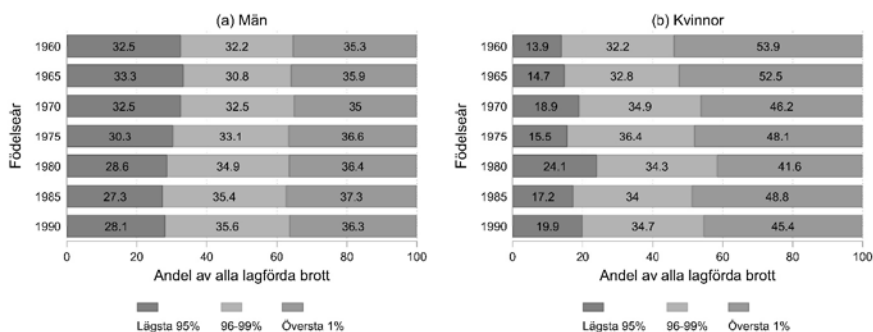
³⁰ Kohortansatsen möjliggör, till skillnad från årliga tidsserier, en nedbrytning av det övergripande måttet på brottsbelastning i brottsdeltagande och brottsfrekvens (Blumstein m.fl. 1988). Enligt terminologin lanserad av forskning på kriminella karriärer är "crime rate" det övergripande måttet som kan brytas ner i "participation" och "frequency". Vi har därmed gjort en direkt översättning av dessa begrepp. En alternativ översättning skulle kunna vara brottsprevalens och brottsincidens.

Figur 6.3a–b. Brottsdeltagande och brottsfrekvens bland kohorter av män (a) och kvinnor (b) födda mellan 1958 och 1992, boende i Sverige vid 15 års ålder och uppföljda till 25 års ålder.

Figur 6.3a–b replikerar resultaten som vi tidigare visat vad gäller utvecklingen av brottsdeltagandet, det vill säga en markant nedgång bland män och en överlag svagt ökande trend bland kvinnor. Den streckade linjen mäter vad som har hänt med den genomsnittliga brottsbelastningen bland de lagförda inom respektive födelsekohort och här kan vi se både likheter och skillnader i jämförelse med utvecklingen av brottsdeltagandet. Den mest slående skillnaden är de olika utvecklingarna bland män födda under inledningen av 1970-talet och framåt (Figur 6.3a). Från födda 1958 till födda 1970 så uppvisar både brottsdeltagandet och brottsfrekvensen en nedåtgående trend men därefter fortsätter brottsdeltagandet att minska medan brottsfrekvensen är relativt stabil. Detta indikerar en polarisering av brottsfördelningen bland män där brottspopulationen har minskat kontinuerligt men där brottsaktiviteten inom den lagförda populationen är relativt konstant. Bland kvinnorna är de absoluta förändringarna i både brottsdeltagande och brottsfrekvens relativt små vilket medför att de fluktuationer som syns bör tolkas med försiktighet (Figur 6.3b). Överlag går det inte att skönja några tydliga och ihållande avvikelser mellan brottsdeltagande och brottsfrekvens bland kvinnorna.

Figur 6.4a–b. Snedfördelningen i lagförd brottslighet bland födelsekohorter av män (a) och kvinnor (b). Redovisad för var femte kohort född mellan 1960 och 1990 uppföljda mellan 15 och 25 års ålder.

I Figur 6.4a–b beskrivs hur stor andel som de mest lagförda, d.v.s. svansen i fördelningen, står för avseende samtliga lagförda brott inom respektive födelsekohort av män och kvinnor. För överskådlighetens skull har vi i denna redovisning valt var femte kohort från 1960 till 1990. Överlag framgår snedfördelningen tydligt, inom populationen män står den högst belastade procentandelen för mellan 35 och 37,3 procent av alla brott och inom populationen kvinnor ligger motsvarande siffror på mellan 41,6 och 53,9. Räknat på de fem procent mest belastade så står denna grupp för en betydande majoritet av alla brott bland både män och kvinnor. Det faktum att snedfördelningen är större bland kvinnorna är ett resultat av att det är betydligt ovanligare att bli lagförd för brott bland kvinnor.

Vad gäller utvecklingen så indikerar mönstren överlag att snedfördelningen har ökat något bland männen och minskat något bland kvinnorna. Bland männen stod de fem procent mest belastade individerna födda 1960 för 67,5 procent av brotten medan motsvarande andel bland födda 1990 var 71,9 procent (Figur 6.4a). Denna koncentrationsökning har framförallt skett från födda 1970 och framåt vilket därmed är i linje med den tidigare redovisningen avseende polarisering i brottsdeltagande och brottsfrekvens. Det kan här noteras att den översta procentandelen verkar stå för en relativt konstant andel av brottsvolymen medan förändringen har skett inom den 96e till 99e percentilen. Bland

kvinnorna har istället de fem procent mest belastade kommit att stå för en allt mindre andel av det samlade antalet lagförda brott – bland födda 1960 stod de översta fem procenten för 86,1 procent av alla brott medan motsvarande siffra bland födda 1990 var 80,1 procent. Denna utveckling mot en mer jämn brottsfördelning bland kvinnorna är ett resultat av att brottsdeltagandet har ökat över de jämförda kohorterna.

6.3 Summering

Mot bakgrund av teorier avseende brottsutvecklingen är det intressant att konstatera att det finns vissa avvikelser mellan brottsdeltagande och brottsfrekvens (se även Andersen m.fl. 2016). Detta visar på att det finns en viss dynamik mellan å ena sidan storleken på brottspopulationen och å andra sidan belastningen i brottspopulationen, vilket få teorier avseende brottsutvecklingen berör (se Farrell m.fl. 2015). Bland männen tyder våra resultat på att förklaringarna till nedgången framförallt bör riktas mot den mindre problematiska änden av brottsfördelningen, det vill säga de som tenderar att hamna i lagförd brottslighet en eller ett fåtal gånger. Den allt mindre lagförda populationen av män tenderar samtidigt att lagföras i samma utsträckning vilket indikerar att generella teorier avseende brottsnedgången behöver kompletteras. För svenska förhållanden är brytpunkten för denna polarisering bland männen kohorter födda under inledningen av 1970-talet.

Bland kvinnorna så är kanske det mest slående att samtliga redovisade brottskategorier visar på en ökning i brottsdeltagande. Stöldbrott verkar vidare vara den viktigaste anledningen till den generella ökningen i lagförd brottslighet. Tidigare forskning visar att detta framförallt fångar upp att större andel av kvinnor har kommit att lagföras någon enstaka gång för ringa stöld eller snatteri (se Estrada m.fl. 2016). Återigen verkar kohorter födda under inledningen av 1970-talet utgöra brytpunkten för denna förändring. Tidigare forskning kring könsskillnader i brottslighet konstaterar att förklaringar till det minskade ”könsgapet” framförallt bör rikta fokus på de unga männens minskade brottsbelastning

(Estrada m.fl. 2016). Detta stöds även av denna kohortjämförelse då nedgången i brottsprevalens bland männen är den främsta drivkraften till att män och kvinnor har kommit att närma sig varandra i lagföringsrisk. Samtidigt är detta också ett resultat av att männen är så pass överrepresenterade i lagförd brottslighet att en förändring bland männen kommer ha stor inverkan på relationen mellan män och kvinnors brottsbelastning. Denna studie visar därmed att även om den främsta anledningen till minskade könsskillnader i lagförd brottslighet rör den manliga populationen så finns det betydande ökningarna att förklara inom den kvinnliga populationen från kohorter födda under inledningen av 1970-talet fram till inledningen av 1990-talet.

Det kan avslutningsvis noteras att jämförelsen mellan utvecklingen över kohorter respektive historisk tid indikerar att utvecklingen av den typiska gatubrottsligheten har fångats upp väl av de tio första åren av straffmyndighet (15–25 år) under den studerade tidsperioden. Detta är ett stöd för kohortstatistikens värde i syftet att prognosticera brottsutvecklingen (se även von Hofer, 2014). Då ålderseffekten avseende den samlade brottsligheten kan förväntas vara stabil över tid (i.e. avtagande med stigande ålder) är det möjligt att relativt väl predicera en enskild födelsekohorts samlade brottsbelastning med hjälp av hur utvecklingen har sett ut upp till 25 års ålder. Det ska dock noteras att ålder-brott kurvan skiljer sig åt beroende av brottstyp, där i synnerhet stöldbrottslighet är koncentrerad till tonårsperioden medan narkotikabrottslighet är mer koncentrerad till inledningen av vuxenlivet. Då narkotikabrottsligheten har ökat som en följd av ett allt större rättsligt fokus på denna kategori av brott kan det även driva upp den lagförda brottsligheten för de yngre kohorter som vi ännu inte har möjlighet följa över en större del av vuxenlivet.

7. Lagföringsutvecklingen bland 15-24 åringar efter härkomst och socioekonomisk bakgrund

I kapitel 7 fördjupar vi de beskrivande analyserna i de föregående kapitlen något. Vi följer också anslaget i kapitel 6 genom att fokusera på ackumulerad lagföringsfrekvens i födelsekohorter som vi följer över tid. Förutom den indelning i kön som använts genomgående i rapporten, delar vi här in populationen efter härkomst samt efter socioekonomisk bakgrund enligt samma definition som användes i kapitel 5. När det gäller härkomst har vi slagit ihop de två grupperna med utlandsfödda till en.

Vi ser både till hur andelen lagförda totalt och hur andelen högaktiva, d.v.s. de lagförs flera gånger, utvecklar sig över tid. Mer specifikt följer vi kohorter födda 1966–1993 till 24 års ålder, vilket innebär att vi studerar perioden 1990–2017. Eftersom vi ser till individernas ackumulerade lagföringar i åldersspannet 15–24 år krävs det, för att ingå i analysen, att man varit skriven i Sverige under hela den perioden.

Ett syfte med kapitlet är att ge en bild av hur härkomst och socioekonomisk bakgrund hänger samman när det gäller registrerad brottslighet. Nedan redovisas därför lagföringar för härkomstgrupperna inom låg- respektive höginkomstgrupperna. Dessutom redovisas andelen med minst en lagföring upp till 24 års ålder respektive andelen högaktiva separat. Eftersom såväl prevalens som frekvens skiljer sig åt avsevärt mellan män och kvinnor (se kapitel 6) skiljer sig definitionen av högaktiva åt mellan könen. För män har vi satt gränsen vid fyra eller fler lagföringar och för kvinnor vid två eller fler. Med dessa indelningar

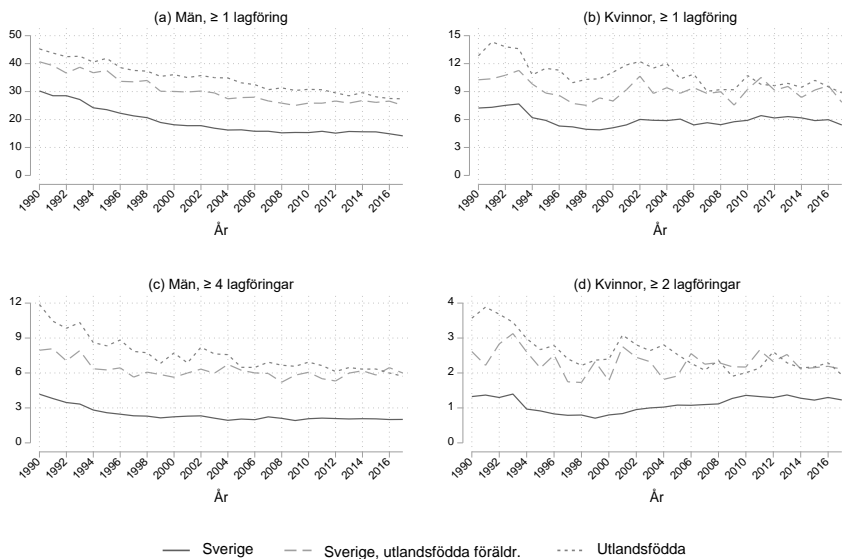
varierar andelen högaktiva män mellan 2,6 (2009) och 4,6 (1990) procent och för kvinnor mellan 0,9 (1999) och 1,6 (1993) procent under perioden 1990–2017.

7.1 Utvecklingen efter socioekonomi och härkomst

För att ge en övergripande bild inleder vi redovisningen med att visa utvecklingen av andelen med någon lagföring samt andelen högaktiva efter både härkomst och socioekonomisk bakgrund. Figur 7.1 visar utvecklingen av dels andelen med minst en lagföring upp till 24 års ålder, dels andelen högaktiva 24-åringar, uppdelat på härkomst och kön. Till skillnad från i kapitel 4, ser vi när det gäller män med minst en lagföring vid 24 års ålder från 1990 och framåt (figur 7.1a), att skillnaderna mellan födda i Sverige och de övriga grupperna håller sig förhållandevis konstant sett över hela perioden. Här ser vi inte heller mönstret där födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar passerar de utlandsfödda. De kommer dock ikapp och i slutet av perioden är nivåerna i princip desamma. Skillnaden gentemot resultaten från kapitel 4 kan bero på flera saker. För det första visar graferna i figur 7.1 andelen lagförda under en tioårsperiod (15–24 år). Det betyder dels att risktiden är längre än i årsgenomsnittet i kapitel 4, dels rör detta en yngre del av befolkningen och som framgick av kapitel 6 ser utvecklingen i olika födelsekohorter inte med nödvändighet likadan ut. En viktig skillnad jämfört med både kapitel 3, 4 och 5 är också att den kraftiga nedgången i andelen lagförda under 2010-talet uteblir när vi som i figur 7.1 ser till individers brottslighet över flera år.

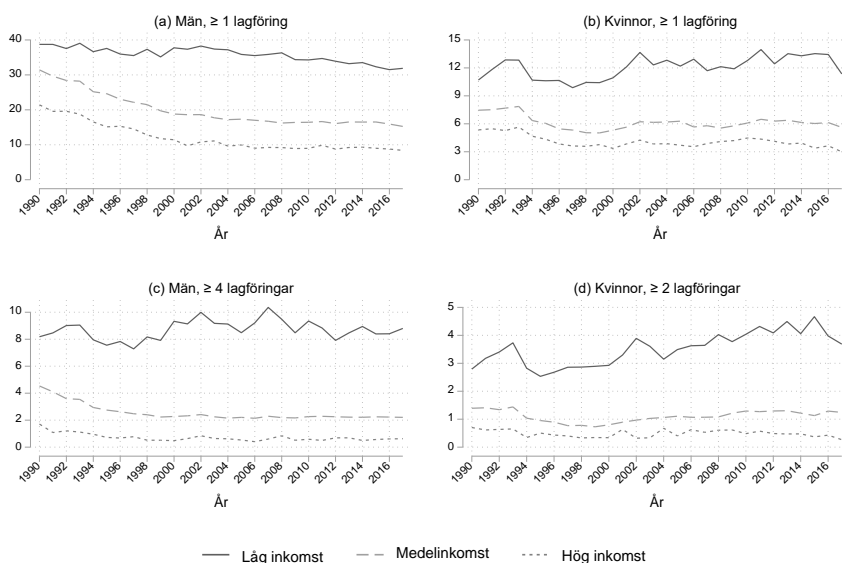
När det gäller högaktiva män (figur 7.1c) ser vi i början av perioden en minskning som avtar i samtliga för att därefter plana ut. Även här kommer födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar ikapp de utlandsfödda. Överrisken för utlandsfödda jämfört med svenskfödda med svenskfödda föräldrar håller sig kring värdet tre över hela perioden. Motsvarande överrisk för födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar ökar emellertid från två i början av perioden till tre i slutet, vilket beror på

att minskningen under 1990-talet är något svagare i den gruppen än i de två övriga grupperna.

Figur 7.1a–d. Andel (%) män med ≥ 1 lagföring (a) och ≥ 4 lagföringar (b) respektive kvinnor med ≥ 1 lagföring (c) och ≥ 2 lagföringar (d) upp till 24 års ålder efter härkomst 1990–2017.

Mönstren för kvinnor med minst en lagföring respektive för de med 2 eller fler lagföringar är påtagligt likartade, om än på väldigt olika nivåer. Liksom för de högaktiva männen ser vi en nedgång under 1990-talet i samtliga grupper. Därefter ökar andelen något bland födda i Sverige med svenskfödda föräldrar, medan den är stabil i de andra två grupperna, vilket sammantaget gör att sett över hela perioden minskar skillnaderna mellan härkomstgrupperna i både absoluta och relativa termer.

Figur 7.2a–d. Andel (%) män med ≥ 1 lagföring (a) och ≥ 4 lagföringar (b) respektive kvinnor med ≥ 1 lagföring (c) och ≥ 2 lagföringar (d) upp till 24 års ålder efter socioekonomisk bakgrund 1990–2017.

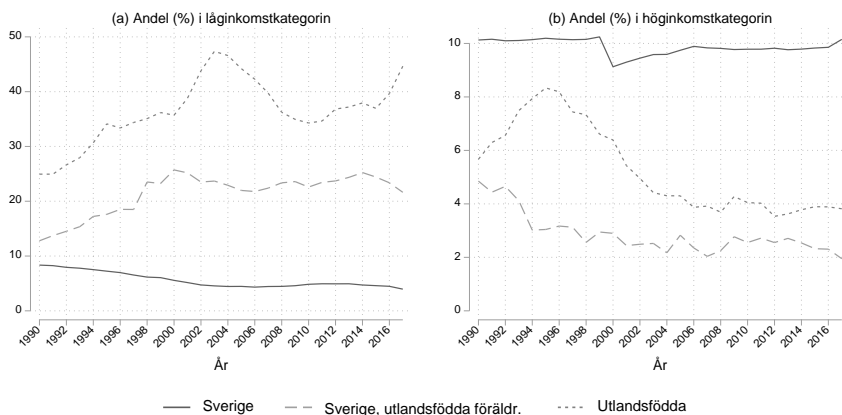
I figur 7.2a–d visas motsvarande utveckling med avseende på socioekonomisk bakgrund, mätt med föräldrarnas arbetsinkomster när dessa ungdomar var 15–17 år (se 2.2 ovan). För män, både när det gäller de med minst en lagföring (figur 7.2a) och de med minst fyra lagföringar (figur 7.2c), ser vi återigen hur andelen minskar under 1990-talet, men här gäller det i första hand för medel- och höginkomstgrupperna. För de som växt upp i de allra mest resurssvaga hemmen sjunker andelen med minst en lagföring något medan andelen högaktiva ligger mer stabil sett över perioden, vilket gör att avståndet mellan denna grupp och de övriga ökar (polarisering). Denna utveckling är särskilt tydlig för den högaktiva gruppen där skillnaden uttryckt som överrisk gått från omkring 8 gånger i början 1990-talet till omkring 14 gånger i slutet av perioden. Bland kvinnor (figur 7.2b & d) ser vi istället att särskilt andelen högaktiva i den resurssvagaste gruppen ökar från mitten av 1990-talet fram till mitten av 2010-talet, samtidigt som andelen i de två andra grupperna håller sig förhållandevis oförändrad. Resultatet av dessa utvecklingar blir att också för kvinnorna ökar avståndet mellan de från de resurssvagaste hemmen och övriga under perioden. Uttryckt som överrisker

så fördubblas dessa från omkring 5 gånger i början av 1990-talet till omkring 10 gånger i slutet av perioden.

7.2 Härkomst och socioekonomisk bakgrund

Som framgår av figur 7.3 nedan är fördelningen inom låg- respektive höginkomstgruppen ojämn med avseende på härkomst. Dessutom ökar skillnaderna över den studerade perioden. År 1990 hade ca 8 procent av de 24-åringar som är svenskfödda med svenskfödda föräldrar växt upp i en familj med mycket låga arbetsinkomster (när de var 15–17 år gamla). Motsvarande siffra bland utlandsfödda var ca 25 procent. Risken bland utlandsfödda att tillhöra låginkomstgruppen var således ca 3 gånger högre. För personer födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar var ca 12 procent uppväxta i ett låginkomsthushåll vid denna tidpunkt. Som vi ser i figuren ökar dessa skillnader påtagligt över perioden. För svenskfödda med svenskfödda föräldrar halveras risken att växa upp i ett låginkomsthushåll samtidigt som den för de två andra grupperna nästan fördubblas. Överrisken för utlandsfödda jämfört med svenskfödda med svenskfödda föräldrar har 2017 växt till drygt 11. Ökade skillnader mellan härkomstgrupper är ett mönster som visats också i andra studier. Exempelvis visar SCB att år 1990 hade utrikesfödda i genomsnitt 90 procent av svenskfödda med svenskfödda föräldrars ekonomiska standard. År 2016 hade denna siffra minskat till 77 procent (SCB 2018b).

Figur 7.3a–b. Andel 24-åringar från låg- respektive höginkomst kategorin efter härkomst 1990–2017.

Ett liknande, men omvänt, mönster ser vi i figur 7.3b som beskriver andelen som vuxit upp i de mest resursstarka hemmen. För födda i Sverige med svenskfödda föräldrar ligger denna andel stabilt kring 10 procent.³¹ Samtidigt sjunker andelen i de två andra grupperna. Här når dock skillnader och förändringar inte samma magnitud som när det gäller risken att tillhöra låginkomstgruppen.

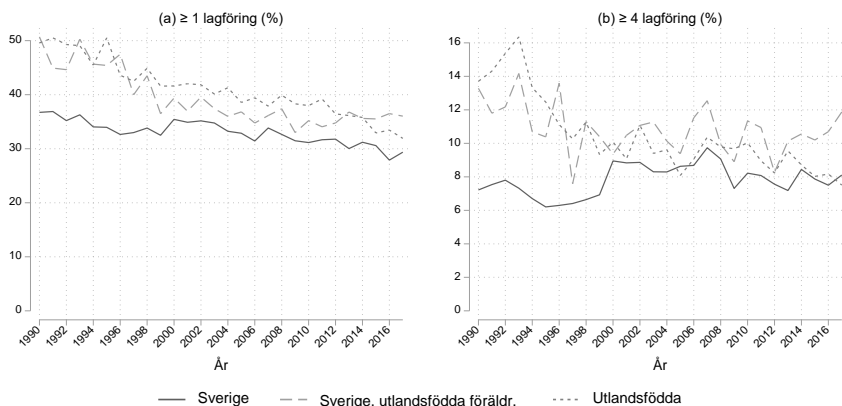
Sammantaget visar figur 7.3. på stora och ökande skillnader mellan härkomstgrupper med avseende på föräldrarnas resurser och anknytningsgrad på arbetsmarknaden. Utifrån detta och vad som visats i kapitel 3 och 4 avseende överrisker för lagföring för invandragrupper och låginkomstgrupper samt tidigare forskning om immigranternas överrepresentation i lagföringsstatistiken (se 1.3 ovan) kan vi förvänta oss att denna överrepresentation hänger samman med skillnader i socioekonomisk bakgrund, och skillnaderna i resurser och förutsättningar detta mått

³¹ Förutom ett hack i början 2000-talet som troligen har att göra med arbetslöshetskrisen på 1990-talet då dessa 24-åringar var i 15–17 årsåldern.

fångar in. Det kan också vara en faktor bakom tendensen till ökade skillnader i lagförd brottslighet mellan de från familjer med låg respektive hög inkomst vi sett tidigare (kapitel 4).

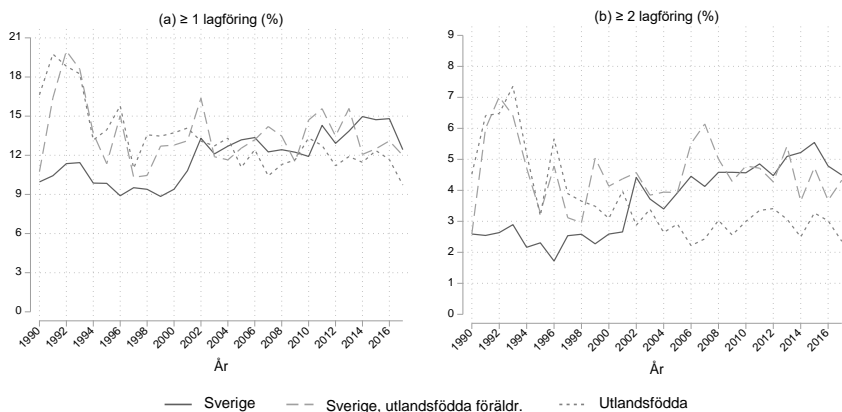
7.3 Socioekonomi, härkomst och lagföringar

I detta avsnitt undersöker vi hur lagföringarna fördelar sig på härkomstgrupper inom låginkomst kategorin. Vi avstår från att visa motsvarande bilder inom höginkomst kategorin. Det beror på att dels är förekomsten av högaktiva väldigt låg inom den gruppen, dels är andelen med invandrarbakgrund också väldigt låg, vilket sammantaget innebär för få fall i vissa undergrupper för att vi ska kunna redovisa dem. I åtskilliga kohorter bland födda i Sverige till utlandsfödda föräldrar förekommer högaktivitet överhuvudtaget inte och detta gäller bland både män och kvinnor. Figur 7.4 visar således andelen lagförda minst en gång och minst 4 gånger för 24-åriga män från låginkomstfamiljer uppdelat på de tre härkomstkategorierna. Som framgår är skillnaderna mellan härkomstgrupperna påtagliga fram till sekelskiftet, på så sätt att födda i Sverige med svenskfödda föräldrar ligger på en lägre nivå än de övriga två grupperna. Därefter konvergerar kurvorna. Detta gäller oavsett om vi tittar på lagförd någon gång eller om vi tittar på andelen högaktiva. I figur 7.4a beror detta på en mer kraftigt nedåtgående trend för de två grupperna med invandrarbakgrund. I figur 7.4b är det istället en svagt uppåtgående trend för födda i Sverige under 1990-talet i kombination med en kraftigt fallande trend för de övriga två grupperna som leder till detta mönster. Bland födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar sker det en ökning under de sista åren av undersökningsperioden. Eftersom de årliga variationerna är stora är det dock svårt att tala om ett trendbrott.

Figur 7.4a–b. Andel (%) 24-åriga män från låginkomstfamiljer med minst 1 lagföring (a) och minst 4 lagföringar (b) efter härkomst.

Figur 7.5 visar motsvarande grafer för kvinnor. Nivåerna är självklart lägre än för män och vi ser inte heller den nedåtgående trend i figur 7.5a som vi ser för männen. Detta är förstås som förväntat utifrån vad vi sett i tidigare kapitel. Liksom för männen ser vi att kurvorna konvergerar ungefär fr.o.m. sekelskiftet, men här är det snarare en konsekvens av att födda i Sverige med svenskfödda föräldrar kommer i fatt de andra grupperna. Noterbart är också att bland de som växt upp i de mest resursvaga familjerna finner vi, från sekelskiftet och framåt, de lägsta nivåerna bland de utlandsfödda. Detta är särskilt tydligt när det gäller andelen högaktiva.

Figur 7.5a–b. Andel (%) 24-åriga kvinnor från låginkomst kategorin med minst 1 lagföring (a) och minst 2 lagföringar (b) efter härkomst.

7.4 Summering

Under perioden 1990–2017 minskar andelen högaktiva män i 24-årsåldern. Minskningen är något mindre påtaglig bland födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar, vilket gör att överrisken i den gruppen jämfört med födda i Sverige med svenskfödda ökar från 2 till 3 under perioden. För kvinnor minskar skillnaderna i detta avseende på så sätt att vi ser en svag ökning under perioden bland födda i Sverige med svenskfödda föräldrar samtidigt som andelen högaktiva bland de med invandrabakgrund minskar, framför allt under 1990-talet.

Skillnaderna i andelen högaktiva med avseende på socioekonomisk härkomst ökar för båda könen under den studerade perioden; för män på så sätt att utvecklingen är stabil för de som växt upp i de mest resurssvaga hemmen medan andelen högaktiva i övriga grupper minskar under 1990-talet för att därefter stabiliseras. För kvinnor ökar både andelen med någon lagföring och andelen högaktiva bland de som växt upp i de

mest resurssvaga familjerna medan utvecklingen är i stort sett stabil bland övriga.

Skillnaderna i socioekonomiska förutsättningar mellan de olika härkomstgrupperna är stora och ökar dessutom påtagligt under den studerade perioden. Resultatet att en stor del av utlandsföddas och födda i Sverige med utlandsfödda föräldrars överrepresentation i lagföringar generellt och bland de högaktiva i synnerhet hänger samman med dessa socioekonomiska skillnader är därför väntat. En intressant iakttagelse här är att för både män och kvinnor är skillnaderna mellan härkomstkategorierna inom låginkomst kategorin små och de minskar över tid. Särskilt små är skillnaderna från sekelskiftet och framåt.

I kapitel 1 redogör vi för några av de förklaringar till överrepresentationen av personer med utländsk bakgrund i den registrerade brottsligheten som förekommit i forskningslitteraturen; förhållanden i ursprungslandet, resursskillnader samt diskriminering. Vårt fokus i detta kapitel har varit betydelsen av resursskillnader och i likhet med egna och andras tidigare studier visar vi att sådant uppenbarligen spelar en stor roll (se t.ex. Hällsten m.fl. 2013 och Bäckman m.fl. 2014). Skillnaden gentemot dessa studier är att vi här har kunnat följa hur detta förhållande utvecklats sig över tid. Med vår indikator på socioekonomisk bakgrund tycks vi dessutom, sedan sekelskiftet, kunna se hur nästan hela skillnaden mellan de med svensk bakgrund och de med utländsk bakgrund hänger samman med sådana uppväxtförhållanden. Här bör man dock ha i åtanke att vår indikator på socioekonomisk bakgrund är ett ganska ”hårt” mått. Att ha levt i ett hushåll där de vuxna fanns bland de tio procenten med lägst arbetsinkomst under två av tre år ger en ganska stark selektion av resurssvagheter och därmed sannolikt också en ansamling av andra sociala problem. Eftersom andelen med den här uppväxten halveras från ca. tio till ca. fem procent bland svenskfödda med svenskfödda föräldrar är det dessutom sannolikt att den här selektionen är starkare bland dem. Bland de med utländsk bakgrund har istället andelen som växt upp under sådana förhållanden ökat, vilket skulle kunna indikera att selektionen med avseende på andra sociala problem

istället minskat i dessa grupper. Hur dessa förhållanden hänger ihop är ett angeläget område för framtida forskning.

8. Avslutande diskussion

Det är välkänt att brottsligheten är ojämnt fördelad och varierar med faktorer som kön, ålder, härkomst och socioekonomisk bakgrund. Vi vet också att en liten andel av befolkningen svarar för majoriteten av alla brott. Detta är mönster som vi har kunnat bekräfta i denna rapport, vilket också var förväntat. Den fråga som stått i fokus har dock varit om det finns variationer i dessa övergripande mönster över tid, d.v.s. skiljer sig brottsutvecklingen åt mellan olika grupper i samhället?

Frågan är ställd mot bakgrund av att detta är något som vi idag har begränsad kunskap om, men också mot bakgrund av att samhället på flera sätt har förändrats. Vi har studerat en tidsperiod på över 40 år där vi sett demografiska förändringar, med bl.a. befolkningstillväxt och en ökad andel som invandrat. Vidare har fritidsvanor och den s.k. tillfällesstrukturen förändrats. Även samhällets reaktion på brott har genomgått förändringar. Sedan 1980-talet har vi också kunnat se en ökad ojämlikhet inom andra områden än brottslighet, exempelvis en ökad inkomst- och tilltagande boendesegregation. Men har det med dessa och andra samhällsförändringar även följt en utveckling där lagföringsriskerna för olika grupper i samhället utvecklats på olika sätt?

Denna fråga är även intressant utifrån förklaringar till den generella brottsutvecklingen. Vad som ligger bakom de senaste decenniernas brottsutveckling i västvärlden, och då inte minst brottsminskningen sedan 1990-talet, är omdiskuterat. Om utvecklingen ser likartad ut för olika grupper i samhället, d.v.s. saknar sociodemografiska gradienter, så antyder det att mer generella förklaringar (oftast med fokus på brotts-tillfällen/säkerhet) kan vara fullt tillräckliga (se t.ex. Farrell m.fl. 2015). Men om utvecklingen skiljer sig för olika grupper i samhället kan även andra förklaringsmodeller behövas.

Genom att länka lagföringsregistret till andra register över befolkningen har vi kunnat beskriva hur den lagförda brottsligheten utvecklats för olika demografiska grupper, uppdelade efter kön, ålder, födelsekohort, härkomst och socioekonomisk bakgrund, från som längst 1970-talets mitt fram till år 2017.

Den generella lagföringsutvecklingen visar på en tydlig nedgång. Ser vi till olika brottstyper skiljer sig dock utvecklingen åt. Medan exempelvis stöldbrott minskat påtagligt (fr.o.m. 1980-talets mitt) så har narkotikabrotten ökat kraftigt. Våldsbrotten å sin sida, ökade i början av perioden för att därefter ligga mer stabilt.

Att använda lagföringsdata som indikator på brottsutvecklingen är dock problematiskt eftersom det över tid sker förändringar av rättsvårdande myndigheters (inklusive polisens) prioriteringar, uppkläring, definitioner av brott och anmälningsbenägenhet. Förändringar häri påverkar den bild av brottsligheten som ges utifrån lagföringsstatistiken. Exempelvis är den kraftiga ökningen av lagförda narkotikabrott till stor del ett resultat av skärpt lagstiftning (i första hand kriminaliseringen av eget bruk). Lagföringsdata speglar således såväl brottsligt beteende som samhällets reaktion på brott. Vi har emellertid i denna rapport inte primärt varit intresserade av faktisk utveckling av eller nivå på brottsligheten, utan fokus har varit att studera om vi har en utveckling som skiljer sig mellan olika grupper i samhället, och om brottsligheten därigenom blivit mer eller mindre ojämnt fördelad.

När det gäller kön och ålder har vi en utveckling mot en mer jämlik fördelning. Över tid minskar nämligen skillnaderna i lagföringsnivåer såväl mellan män och kvinnor, som mellan unga och äldre. Utvecklingen mot minskade könsskillnader beror på att mäns lagföringsnivåer minskar och därigenom närmar sig kvinnornas (se vidare Estrada m.fl. 2016).

Utvecklingen med avseende på olika åldersgrupper visar att lagföringarna totalt sett minskat mest påtagligt bland unga män. Detta bekräftar

en redan känd utveckling, i såväl Sverige som många andra västländer, som bland annat förklarats med förändrade fritidsvanor och levnads-
mönster bland unga, bl.a. att de tillbringar mer tid hemma som en följd
av datorisering och internetanvändande (Sarnecki 2012; Estrada 2017).
Givet att de unga som begår brott under tonåren löper högre risk att
också fortsätta begå brott som vuxna (se t.ex. Sivertsson 2018) innebär
de stora minskningar vi kan se av ungdomsbrottsligheten också att
brottsnivåerna kan påverkas på längre sikt. Vår genomgång av utveck-
lingen utifrån födelsekohortdata visar också att de minskade lagfö-
ringsnivåerna bland unga män kvarstår över tid i takt med att kohorterna
åldras. Även andelen högfrekventa män (4 eller fler lagföringar) och
kvinnor (2 eller fler lagföringar) har minskat (se även von Hofer 2014).
Den över tid minskande andelen män som debuterar i brott under tonå-
ren har alltså inneburit att allt färre individer, sett till hela födelsekohor-
ter, har etablerat en långvarig kriminell karriär. Samtidigt indikerar ut-
vecklingen bland männen en polarisering genom att allt färre män har
kommit att lagföras för brott medan en motsvarande nedgång inte går
att skönja när det gäller lagförd brottsfrekvens inom brottspopulationen
av män födda 1970 och framåt. Detta innebär sammantaget att den lag-
förda brottsligheten har minskat och samtidigt kommit att bli alltmer
koncentrerad till den lilla gruppen av högaktiva män (se även Andersen
et al. 2016).

Intressant nog ser dock mönstret inte likadant ut bland kvinnor. Där ser
vi istället en ökning av lagföringar under ungdomsåren samtidigt som
detta inte leder till högre nivåer i vuxen ålder. Detta är ett mönster som
kan förvåna utifrån det samband som finns mellan tidiga brottsdebuter
och fortsatta brottskarriärer (Farrell m.fl. 2015). I linje med detta ser vi
även att brottsfördelningen bland kvinnor, till skillnad från män, har
blivit mindre polariserad. En förklaring till ett sådant mönster skulle
kunna vara att de brott som förklarar ökningen av lagföringar bland
unga kvinnor är av lindrigare karaktär, något som visats i annan forsk-
ning (se Steffensmeier m.fl. 2005; Estrada m.fl. 2016). För att mer sä-
kert avgöra i vilken utsträckning det är på detta sätt kräver dock en dju-
pare analys än den vi kunnat erbjuda i denna rapport.

När vi ser till härkomst, är de övergripande trenderna ganska snarlika, även om utvecklingen delvis skiljer sig åt för utlandsfödda respektive födda i Sverige med utlandsfödda föräldrar. Med kontroll för skillnader i ålderssammansättning ser vi en minskad överrisk för den förstnämnda gruppen, men en ökad överrisk för den senare. När det exempelvis gäller våldsbrott, som är den mest uppmärksammade brottskategorin, är de utlandsfödda männens överrepresentation, oavsett om de kommer från väst eller övriga världen, på 2010-talet lägre än de nivåerna som rådde på 1990- och 2000-talets början. Bland utlandsfödda kvinnor minskar lagföringarna medan svenskföddas kvinnors nivåer är mer oförändrade. Detta är särskilt påtagligt för stöldbrott, som är den dominerande lagföringstypen bland kvinnor. Noterbart är att mönstret av en minskande överrepresentation för utlandsfödda också bekräftas i en studie som utgått från de svenska självrapportundersökningarna bland niondeklassare åren 1999–2017 (Vasiljevic m.fl. 2019). Oavsett om vi utgår från lagföringsdata eller survey-undersökningar, som även fångar upp de brott som inte kommer till rättsväsendets kännedom, framträder alltså ett mönster där utlandsföddas brottslighet minskar kraftigare än för de som är födda i Sverige, vilket över tid inneburit att skillnaderna i brottsnivåer minskat (se tabell 4.1 i bilaga).

När vi jämför de som växt upp i låginkomstfamiljer med övriga kan vi konstatera att nivå-skillnaderna är mycket stora. Även om de övergripande trenderna över tid är tämligen likartade finns en tendens till ökade skillnader över tid, vilket innebär att ojämlikheten i lagförd brottslighet ökat snarare än minskat. För våldsbrott ligger överrepresentationen jämfört med de från höginkomstfamiljer på omkring 10 gånger i slutet av perioden bland såväl unga män som kvinnor. Det är intressant att jämföra dessa stora skillnader med de vi redovisat avseende kön och härkomst. Det är väletablerat att män är överrepresenterade i brott. När vi ser till lagföringsnivåer bland män från höginkomstfamiljer och jämför dessa med unga kvinnor från familjer med de lägsta inkomsterna har vi under 2000-talet fått en situation där de unga kvinnor som växt upp i låginkomstfamiljer lagförs i större utsträckning än unga män från höginkomstbakgrund. Detta gäller även för våldsbrott. När det gäller den i samhällsdebatten så

uppmärksammade skillnaden mellan individer födda i Sverige och utomlands är denna väsentligt mindre än den som framträder i jämförelsen utifrån socioekonomisk bakgrund.

Givet att uppväxtförhållanden ses som viktiga för individers livschanser och även brottslighet är det noterbart hur stora skillnaderna i socioekonomiska förutsättningar blivit mellan olika härkomstgrupper. Att växa upp i ett ekonomiskt hänseende fattigt hem är en långt vanligare erfarenhet för unga med utländsk bakgrund. När vi tar hänsyn till denna ojämlikhet blir resultatet att en stor del av överrepresentation i lagföringar för de med utländsk bakgrund försvinner. För både män och kvinnor är exempelvis skillnaderna mellan härkomstkategorierna inom låginkomst kategorin små och dessutom minskande över tid. Detta gäller även när vi ser till gruppen högbelastade.

Vi vill påminna om att vår indikator på socioekonomisk bakgrund är ett ganska ”hårt” mått och därmed också fångar upp andra sociala problem och resursbrister. Eftersom andelen med den här uppväxten minskar bland svenskfödda med svenskfödda föräldrar, men ökar bland de med utländsk bakgrund förändras förstås sammansättningen inom dessa grupper. Hur selektionen med avseende på andra sociala problem och resursbrister påverkar överrepresentationens utveckling över tid är ett angeläget område för framtida forskning.

Den minskning av överrepresentationen vi påvisat för utlandsfödda kan förefalla förvånande mot bakgrund av att vi parallellt med denna utveckling sett en tilltagande ojämlikhet och boendesegregation. Sammansättningen av utlandsfödda har även förändrats över tid både sett till ursprungsland och skäl till immigration. Den utveckling vi ser kan därför vara svår att förena med kulturella förklaringar. Här kan även noteras att utvecklingen sett tämligen likartad ut för invandrare från västländer respektive övriga världen. Forskningslitteraturen i såväl Sverige som internationellt pekar på att reaktionseffekten av polisens prioriteringar missgynnar minoriteter (se t.ex. Brå 2008b; Schclarek Mulinari 2020). Om och hur dessa prioriteringar förändrats över tid vet vi dock inte. Hur den minskande överrepresentationen för utlandsfödda

ska förklaras är därför en viktig fråga för framtida forskning. Inför en sådan studie vore det intressant att jämföra den svenska utvecklingen, och förklaringarna, med våra nordiska grannländer där överrepresentationen för invandrare minskat på ett likartat sätt (Brå 2019b).

Som vi påtalat ovan är frågan om utvecklingen är lika eller skiljer sig åt för olika grupper i samhället intressant utifrån förklaringar till den generella brottsutvecklingen. Generella förklaringsmodeller kompliceras redan av det faktum att utvecklingen skiljer sig åt för män och kvinnor. Vi ser även delvis olika utvecklingar när det gäller härkomst och socioekonomisk bakgrund, vilket i ett par avseenden inneburit ökade skillnader över tid. Det gäller dels den ökade överrepresentationen för barn till utlandsfödda, men även en ökad överrepresentation för de från mer resurssvaga familjer.

Hur kan denna utveckling förstås? Studier som visat på ökade skillnader mellan resursstarka och resurssvaga grupper när det gäller *utsatthet* för brott, där såväl minskningar som öknings i utsatthet fördelats ojämnt i befolkningen till resurssvaga gruppers nackdel, har kopplat utvecklingen till en ökad ojämlikhet i andra avseenden (Hunter och Tseloni 2016; McVie m.fl. 2019; Nilsson och Estrada 2006). Skillnader i resurser och förutsättningar mellan olika grupper kan även kopplas till skillnader i brottslighet, vilket vi visat i denna rapport. En ökad ojämlikhet kan antas innebära att de försämringar, eller förbättringar, som skett avseende ungas uppväxtförhållanden och livschanser inte tillfallit alla grupper lika. Ökade skillnader i levnadsförhållanden och livschanser skulle i så fall kunna innebära att brottsligheten kommit att bli mer koncentrerad till mer resurssvaga grupper i samhället. Att överriskerna att lagföras för brott ökat för de från socioekonomiskt svagare familjer ligger i linje med en sådan utveckling. Vi har också kunnat se att en av de grupper som har en mindre gynnsam lagföringsutveckling, barn till utlandsfödda, också har en mindre gynnsam utveckling sett till föräldrars ekonomiska situation.

En tolkning där ökad ojämlikhet ses som en mekanism bakom ökade skillnader i lagförd brottslighet försvåras dock av det faktum att vi ser

en motsatt utveckling bland utlandsfödda, d.v.s. att överriskerna att lagföras för denna grupp har minskat. För att bättre förstå dessa utvecklingar, som delvis kan förefalla motsägelsefulla, krävs djupare analyser än de som redovisas i denna rapport. Det kan exempelvis handla om att i större utsträckning se till hur sammansättningen av grupperna förändrats över tid, bl.a. sett till social bakgrund och egna resurser.

Som vi redan påtalat kompliceras tolkningar av utvecklingen och hur den skiljer sig åt mellan olika grupper av att lagföringsutvecklingen inte bara är en konsekvens av brottsligt beteende utan även av samhällets reaktion på brott. Om en samhällsgrupp över tid står för en allt större andel av de lagförda brotten kan det antingen ses som en konsekvens av att gruppen ökat sin andel av brottsligheten, alternativt som en reaktionseffekt. Om polisen t.ex. väljer att rikta sin kontroll mot områden som är socialt utsatta kommer upptäcktsrisken öka mer för de som befinner sig i dessa områden (Irwin m.fl. 2013; McAra 2016). I studien har vi utnyttjat det faktum att stöld-, vålds- respektive narkotikabrott kommer till rättsväsendets kännedom på olika sätt för att närma oss denna fråga och vi ser i synnerhet narkotikabrotten som ett reaktionsbrott. Utifrån självrapportundersökningar bland unga med olika härkomst förefaller skillnaderna i eget bruk av narkotika vara tämligen små (Brå 2018a) samtidigt som skillnaderna vi redovisat i lagföringsnivåer alltså är påtagliga. Detta skulle kunna vara ett uttryck för en reaktionseffekt där unga män med utländsk bakgrund löper större risk än andra grupper att stoppas av polisen för misstänkt narkotikabrott. Även om vår studie inte kan avgöra förekomsten av skillnader i risk att stoppas av polisen kan två saker påtalas. För det första att utvecklingen av lagföringar för narkotikabrott sett tämligen likartad ut oberoende av härkomstgrupp sedan lagändringen år 1993. Detta antyder att alla grupper påverkats av polisens ökade kontroll av narkotikabrott. För det andra är det samtidigt tydligt att ökningen av just narkotikabrotten utgör en förklaring till att överrepresentationen ökat för barnen till de utrikesfödda jämfört med utlandsfödda. En närmare undersökning av utvecklingen för olika sociodemografiska grupper avseende risker att få sitt narkotikabruk upptäckt och lagfört vore värdefullt.

I slutet på den period vi observerar skedde en stor invandring, till stor del som en konsekvens av kriget i Syrien. I vilken mån detta inneburit andra förutsättningar och i förlängningen ändrade risker för brottslighet är något som i mycket liten utsträckning fångas i denna rapport (eftersom vi studerar utvecklingen t.o.m. 2017). Det vi dock kan konstatera utifrån vår studie är att trots att vi täcker en lång tidsperiod med stora variationer i immigrationens nivå och sammansättning inte ser några större förändringar i överrisker för brottslighet bland de med utländsk bakgrund. Överrepresentationen för svenskfödda med utlandsfödda föräldrar har ökat något samtidigt som utlandsföddas överrepresentation minskat under slutet av perioden. Detta är något som tidigare inte varit känt i Sverige och som möjligen kan överraska med tanke på den samhällsdebatt vi har där brottslighetens utveckling ofta sammankopplas med invandring (för en kritisk analys av ras/etnicitetsfrågan i svensk kriminologi, se Schclarek Mulinari 2020).

Vår rapport är beskrivande. Den schematiska bild vi i rapporten ger av samhällsförändringar kopplas inte i analysen direkt till variationer i lagföringsfrekvenser eller skillnader i dessa mellan olika grupper i samhället, exempelvis hur konjunkturella svängningar, demografiska förändringar eller en förändrad tillfällesstruktur spelat in. Detta kräver en annan typ av analyser. Återstår gör även frågan om bostadssegregationens betydelse. Ett första steg är även där är att ge en beskrivning av hur utvecklingen ser ut. Har vi parallellt med en tilltagande segregation även ökade skillnader i lagförd brottslighet mellan resursstarka och resurssvaga bostadsområden? Att närmare studera den frågan kan även kasta ljus på några av de trender vi kunnat beskriva i denna rapport, exempelvis de ökade skillnader i lagförd brottslighet vi visat på utifrån socioekonomisk bakgrund.

Litteratur

Adamson, G. (2020). Migrants and crime in Sweden in the twenty-first century. *Society*. doi.org/10.1007/s12115-019-00436-8.

Aebi, M. F., & Linde, A. (2012). Conviction Statistics as an Indicator of Crime Trends in Europe from 1990 to 2006. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 18(1), 103–144.

Alm, S., & Estrada, F. (2018). Future prospects, deprivation, and criminality –A longitudinal birth cohort study. *Deviant Behavior*, 39(10), 1280–1293.

Andersen, L. H., Anker, A. S. T., & Andersen, S. H. (2016). A formal decomposition of declining youth crime in Denmark. *Demographic Research*, 35, 1303–1316.

Andersen, L. H., Tranæs, T., & Universitetsforlag, S. (2011). *Etniske minoriteters overrepræsentation i strafferetlige domme*. Syddansk Universitetsforlag.

Andersen, S. N., Holtsmark, B., & Mohn, S. B. (2017). *Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. En analyse av registerdata for perioden 1992–2015*. Rapport 2017/36. Statistisk sentralbyrå.

Andersson, R., & Hedman, L. (2016). Economic decline and residential segregation: a Swedish study with focus on Malmö. *Urban Geography*, 37(5), 748–768.

Andersson, R., Franzén, M., Hedman, L., och Lindberg, H. (2017). *Forskning i korthet: Segregation – vad menas och hur mäts den?* Forskning i korthet 9/2017. FORTE.

Baumer, E. P., & Wolff, K. T. (2014). Evaluating contemporary crime drop (s) in America, New York City, and many other places. *Justice Quarterly*, 31(1), 5–38.

Baumer, E. P., Vélez, M. B., & Rosenfeld, R. (2018). Bringing crime trends back into criminology: A critical assessment of the literature and a blueprint for future inquiry. *Annual Review of Criminology*, 1, 39–61.

Beckley, A. L. (2013). Correlates of war? Towards an understanding of nativity-based variation in immigrant offending. *European Journal of Criminology*, 10(4), 408–423.

Beckley, A. L., Kardell, J., & Sarnecki, J. (2017). “Immigration and crime in Sweden”. I *The Routledge Handbook on Crime and International Migration* (pp. 71–84). Routledge.

Berghuis, B. & de Waard, J. (2017). Declining juvenile crime – explanations for the international downturn [Originally published in Dutch under the title “Verdampende jeugdcriminaliteit: Verklaringen van de internationale daling”, *Justitiële Verkenningen*, vol. 43, no. 1, March 2017].

Blumstein, A., Cohen, J., & Farrington, D. P. (1988). Criminal career research: Its value for criminology. *Criminology*, 26(1), 1-35.

Blumstein, A., Wallman, J., & Farrington, D. (Eds.). (2006). *The crime drop in America*. Cambridge University Press.

Boesen Pedersen, AJ. och Tambour Jorgensen, T. (2017). *Udvikling i ungdomskriminalitet*. Justitsministeriets forskningskontor. (stencil).

Bovenkerk, F., & Fokkema, T. (2016). Crime among young Moroccan men in the Netherlands: Does their regional origin matter? *European journal of Criminology*, 13(3), 352–371.

Brå (2005). *Brottslighet bland personer födda i Sverige och i utlandet*. Rapport 2005:17. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2007). *Nationella trygghetsundersökningen 2006*. Rapport 2007:14. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2008a). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Rapport 2008:23. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2008b). *Diskriminering i rättsprocessen: Om missgynnande av personer med utländsk bakgrund*. Rapport 2008:4. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2015). *Brottsutvecklingen för vissa egendomsbrott*. Kortanalys 8/2015. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2016a). *It-inslag i brottsligheten och rättsväsendets förmåga att hantera dem*. Rapport 2016:17. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2016b). *Provtagning vid misstanke om ringa narkotikabrott*. Kortanalys 1/2016. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2016c). *Skolundersökningen om brott 2015*. Brå rapport 2016:21. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2017a). *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Rapport 2017:5. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2017b). *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö. Analys utifrån nationella trygghetsundersökningen*. Rapport 2017:7. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2018a). *Skolundersökningen om brott 2017*. Rapport 2018:15. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2018b) *Personupplärning i relation till förändrad brottsstruktur*. Kortanalys 1/2018. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2019a). *Dödligt våld i Sverige 1990–2017*. Rapport 2019:6. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2019b). *Nordiska studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund*. PM. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2019c). *Nationella trygghetsundersökningen 2019*. Rapport 2019:11. Brottsförebyggande rådet.

Brå (2019:d). *Indikatorer på sexualbrottsutvecklingen 2005-2017*. Rapport 2009:5. Brottsförebyggande rådet.

Bäckman, O., & Nilsson, A. (2011). Pathways to social exclusion—A life-course study. *European Sociological Review*, 27(1), 107–123.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A., & Shannon, D. (2014). The life course of young male and female offenders: Stability or change between different birth cohorts? *British Journal of Criminology*, 54(3), 393–410.

CAN (2019). *Drogutvecklingen i Sverige 2019*. CAN rapport 180. Centralförbundet för narkotika- och alkoholupplysning.

Caneppele, S., & Aebi, M. F. (2017). Crime drop or police recording flop? On the relationship between the decrease of offline crime and the increase of online and hybrid crimes. *Policing: A Journal of Policy and Practice*.

Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American sociological review*, 588–608.

Ekström, L. (2008). ”Den svenska brottsutvecklingen”. I Brå-rapport 2008:23, *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Brottsförebyggande rådet.

Estrada, F. (1999). *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: utveckling, uppmärksamhet och reaktion*. Avhandling. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Estrada, F. (2006). Trends in violence in Scandinavia according to different indicators: An exemplification of the value of Swedish hospital data. *British Journal of Criminology*, 46(3), 486–504.

Estrada, F. (2017). ”Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur”. I Estrada, F., & Flyghed, J. (red.), *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Studentlitteratur.

Estrada, F., & Nilsson, A. (2011). ”Fattigdom, segregation och brott”. I: Alm, S., Bäckman, O., Gavanas, A., & Nilsson, A. (red.). *Utanförskap*. Institutet för framtidsstudier/Dialogos.

Estrada, F., Bäckman, O., & Nilsson, A. (2016). The darker side of equality? The declining gender gap in crime: Historical trends and an enhanced analysis of staggered birth cohorts. *British Journal of Criminology*, 56(6), 1272–1290.

Estrada, F., Flyghed, J., Nilsson, A., & Bäckman, K. (2014). Why are occupational safety crimes increasing? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(1), 3–18.

Farnworth, M., Thornberry, T. P., Krohn, M. D., & Lizotte, A. J. (1994). Measurement in the study of class and delinquency: Integrating theory and research. *Journal of research in crime and delinquency*, 31(1), 32-61.

Farrell, G., Laycock, G., & Tilley, N. (2015). Debuts and legacies: The crime drop and the role of adolescence-limited and persistent offending. *Crime Science*, 4(1), 16.

Farrell, G., Tilley, N., & Tseloni, A. (2014). Why the crime drop? *Crime and justice*, 43(1), 421–490.

Farrington, D. P. (1986). Age and crime. *Crime and justice*, 7, 189-250.

Forslund, I., von Hofer, H., & Thorsson, U. (2012). *Kriminalitetsutveckling och-belastning belyst genom födelsekohortstatistik: Födda 1958–1991*. Kriminologiska institutionen.

Fritzell J, Bacchus Hertzman J, Bäckman O, Borg I, Ferrarini T and Nelson K (2014) "Sweden: Increasing Income Inequalities and Changing Social Relations". In: Nolan B, *Changing Inequalities and Societal Impacts in Rich Countries*. Oxford University Press.

Gerell, M. (2017). *Neighborhoods without community: collective efficacy and crime in Malmö, Sweden*. Doctoral dissertation, Malmö University, Faculty of Health and Society.

Griffiths, G., & Norris, G. (2019). Explaining the crime drop: contributions to declining crime rates from youth cohorts since 2005. *Crime, Law and Social Change*, 1–29.

von Hofer, H. (2008). "Lagföringsutvecklingen". I: *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*. Brå-rapport 2008:23. Brottsförebyggande rådet.

von Hofer, H. (2011). *Brott och straff i Sverige: Historisk kriminalstatistik 1750–2010*. Diagram, tabeller och kommentarer. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

von Hofer, H. (2014). Crime and reactions to crime in 34 Swedish birth cohorts: from historical descriptions to forecasting the future. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(2), 167–181.

von Hofer, H., Sarnecki, J., & Tham, H. (1998). "Invandrarna och brottsligheten". I: von Hofer, H. (red.): *Brottsligheten i Europa*. Lund: Studentlitteratur.

Hunter, J., & Tseloni, A. (2016). Equity, justice and the crime drop: The case of burglary in England and Wales. *Crime Science*, 5(1), 3.

Hvitfeldt, T. (2017). "Narkotikabrott". I: *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Brå-rapport 2017:5. Brottsförebyggande rådet.

Hällsten, M., Szulkin, R., & Sarnecki, J. (2013). Crime as a price of inequality? The gap in registered crime between childhood immigrants, children of immigrants and children of native Swedes. *British Journal of Criminology*, 53(3), 456–481.

Irwin, K., Davidson, J., & Hall-Sanchez, A. (2013). The race to punish in American schools: Class and race predictors of punitive school-crime control. *Critical Criminology*, 21(1), 47-71.

Kardell, J. (2011). *Utländsk bakgrund och registrerad brottslighet: Överrepresentationen i den svenska kriminalstatistiken*. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Kardell, J., & Martens, P. L. (2013). Are children of immigrants born in Sweden more law-abiding than immigrants? A reconsideration. *Race and justice*, 3(3), 167–189.

Kivivuori, J. (2014). Understanding trends in personal violence: Does cultural sensitivity matter? *Crime and Justice*, 43(1), 289–340.

Laub, J. H., & Sampson, R. J. (2003). *Shared beginnings, divergent lives. Delinquent boys to age 70*. Harvard University Press.

Lainpelto, K. (2019). ”Ett dömande eller fördömande rättsväsende? En fråga om integration”. I: K. Helander och P. Leviner (red), *Barn, migration och integration i en utmanande tid*. Ragulka förlag.

Lauritsen, J. L., Heimer, K., & Lynch, J. P. (2009). Trends in the gender gap in violent offending: New evidence from the National Crime Victimization Survey. *Criminology*, 47(2), 361–399.

Lehti, M., Kivivuori, J., Bergsdóttir, G. S., Engvold, H., Granath, S., Jónasson, J. O., & Syversen, V. S. (2019). *Nordic Homicide Report: Homicide in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, 2007–2016*. University of Helsinki, Institute of Criminology and Legal Policy.

Lilly, J. R., Cullen, F. T., & Ball, R. A. (2018). *Criminological theory: Context and consequences*. Sage publications.

Martens, P. L. (1997). Immigrants, crime, and criminal justice in Sweden. *Crime and Justice*, 21, 183–255.

Massoglia, M., & Uggen, C. (2010). Settling down and aging out: Toward an interactionist theory of desistance and the transition to adulthood. *American Journal of Sociology*, 116(2), 543–582.

Matthews, B., & Minton, J. (2018). Rethinking one of criminology’s ‘brute facts’: The age–crime curve and the crime drop in Scotland. *European journal of criminology*, 15(3), 296–320.

McAra, L. (2016). Can criminologists change the world? Critical reflections on the politics, performance and effects of criminal justice. *British Journal of Criminology*, 57(4), 767–788.

McAra, L., & McVie, S. (2010). Youth crime and justice: Key messages from the Edinburgh Study of Youth Transitions and Crime. *Criminology & Criminal Justice*, 10(2), 179–209.

McVie, S., Norris, P., & Pillinger, R. (2019). Increasing Inequality in Experience of Victimization During the Crime Drop: Analysing Patterns of Victimization in Scotland from 1993 to 2014–15. *The British Journal of Criminology*, azy044.

Merton, R. K. (1938). Social structure and anomie. *American sociological review*, 3(5), 672–682.

Messner, S. F., & Rosenfeld, R. (2012). *Crime and the American dream*. Cengage Learning.

Motz, R. T., Barnes, J. C., Caspi, A., Arseneault, L., Cullen, F. T., Houts, R., ... & Moffitt, T. E. (2019). Does contact with the justice system deter or promote future delinquency? Results from a longitudinal study of British adolescent twins. *Criminology*, 1-29.

Musterd, S., Marcińczak, S., Van Ham, M., & Tammaru, T. (2017). Socioeconomic segregation in European capital cities. Increasing separation between poor and rich. *Urban Geography*, 38(7), 1062-1083.

Nilsson, A. (2007). "Kan man förutsäga brottsligheten?" I: Alm, S. och Palme, J. (red). *Fjorton perspektiv på framtiden*. Institutet för framtidsstudier.

Nilsson, A., & Bäckman, O. (2014). "Unga Vuxna som Varken Arbetar eller Studerar". I: Olofsson, J. (red). *Den Långa Vägen till Arbetsmarknaden. Om Unga Utanför*. Studentlitteratur.

Nilsson, A., & Estrada, F. (2006). The inequality of victimization: trends in exposure to crime among rich and poor. *European journal of criminology*, 3(4), 387–412.

Nilsson, A., & Estrada, F. (2007). Risky neighbourhood or individuals at risk? The significance of neighbourhood conditions for violent victimization in residential areas. *Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention*, 8(1), 2–21.

Nilsson, A., & Estrada, F. (2009). *Kriminalitet och livschanser. Uppväxtvillkor, brottslighet och levnadsförhållanden som vuxen*. Arbetsrapport 2009:20. Institutet för framtidsstudier.

Nilsson, A., Estrada, F., & Bäckman, O. (2017). The unequal crime drop: Changes over time in the distribution of crime among individuals from different socioeconomic backgrounds. *European Journal of Criminology*, 14(5), 586–605.

Nolan B, Salverda W, Checchi, D. et al. (2014) *Changing Inequalities & Societal Impacts in Rich Countries*. Oxford University Press.

Payne, J.L., & Piquero, A.R. (2016). The concordance of self-reported and officially recorded lifetime offending histories: Results from a sample of Australian prisoners. *Journal of Criminal Justice*, 46, 184–195.

Pettersson, T. (2017). ”Utländsk bakgrund och ungdomsbrottslighet”. I: Estrada och Flyghed (red), *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Studentlitteratur.

Pfeiffer, C, Windzio, M & Kleimann, M (2005). Media use and its impact on crime perception, sentencing attitudes and crime policy. *European Journal of Criminology*, 2:259–285.

Ring, J. (1999). *Hem och skola, kamrater och brott*. Avhandling, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

- Ring, J., & Öberg, J. (2012). ”Ungdomsbrottslighetens utveckling speglad i olika källor”. I: Brå. *Brottsutvecklingen i Sverige år 2008-2011*. Rapport 2012:13. Brottsförebyggande rådet.
- Sarnecki, J. (2012). ”Den ökade sociala kontrollen och brottsutvecklingen”. I: Pettersson, T., & Pettersson, L. (red). *Kontrollens variationer*. Studentlitteratur.
- Sarnecki, J. (2014). *Introduktion till kriminologi*. 3e upplagan. Studentlitteratur.
- SCB (2004). *Offer våld och egendomsbrott 1978-2002*. Levnadsförhållanden Rapport 104. Örebro: Statistiska centralbyrån
- SCB (2016). *Från Finland till Afghanistan. Invandring och utvandring för föda i olika länder sedan 1970*. Demografiska rapporter 2016:1. Statistiska centralbyrån.
- SCB (2018a). *Hot, våld och oro 1980–2017*. Statistiska centralbyrån.
- SCB (2018b). *Inkomstrappport 2016 – Individer och hushåll*. Ekonomisk välfärdsstatistik 2018:1. Statistiska centralbyrån.
- SCB (2019). *Integration. En beskrivning av läget i Sverige*. Integration Rapport: 13. Statistiska centralbyrån.
- Schclarek Mulinari, L. (2017). *Slumpvis utvald: Ras-/etnisk profilering i Sverige*. Civil Right Defenders.
- Schclarek Mulinari (2020). *Race and Order*. Avhandling Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Shannon, D. (2017). ”Bedrägeri”. I Brå: *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015*. Rapport 2017:5. Brottsförebyggande rådet.

Sivertsson, F. (2018). *Criminal Careers in the Long Run: Patterns and Predictions of Criminal Convictions across Age, Time, and Gender* (Doctoral dissertation, Department of Criminology, Stockholm University).

Sivertsson, F., Nilsson, A., & Bäckman, O. (2020). Participation and Frequency in Criminal Convictions across 25 Successive Birth Cohorts: Collectivity, Polarization, or Convergence? *Justice Quarterly*, 1-24.

Socialstyrelsen (2010). *Social rapport 2010*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2001:79. *Välfärdsbokslut för 1990-talet: slutbetänkande*. Fritzes offentliga publikationer.

Steffensmeier, D., Schwartz, J., Zhong, H., & Ackerman, J. (2005). An assessment of recent trends in girls' violence using diverse longitudinal sources: is the gender gap closing? *Criminology*, 43(2), 355–406.

Tham, H. (2018). *Kriminalpolitik. Brott och straff i Sverige sedan 1965*. Norstedts Juridik.

Tonry M (2014) Why Crime Rates are Falling throughout the Western World. *Crime and Justice* 43(1): 1–63.

Tseloni, A., Mailley, J., Farrell, G., & Tilley, N. (2010). Exploring the international decline in crime rates. *European Journal of Criminology*, 7(5), 375–394.

van Dijk, J., Tseloni, A. & Farrell, G. (2012). *The International Crime Drop*. Palgrave Macmillan.

van Dijk, J. & Tseloni, A. (2012). “Global Overview: International Trends in Victimization and Recorded Crime”. I van Dijk, J., Tseloni,

A. & Farrell, G. (red.). *The International Crime Drop*. Palgrave Macmillan.

Ulmer, J. T., & Steffensmeier, D. J. (2014). The age and crime relationship: Social variation, social explanations. In *The nurture versus biosocial debate in criminology: On the origins of criminal behavior and criminality* (pp. 377-396). SAGE Publications Inc.

Vasiljevic, Z., Svensson, R. & Shannon, D. (2019). Immigration and crime: a time-trend analysis of self-reported crime in Sweden, 1999–2017. *Nordic Journal of Criminology*,
DOI: [10.1080/2578983X.2019.1688955](https://doi.org/10.1080/2578983X.2019.1688955)

Westfelt, L. (2001). *Brott och straff i Sverige och Europa: en studie i komparativ kriminologi* Avhandling. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Wikström, P. O. H. (2012). *Urban crime, criminals, and victims: The Swedish experience in an Anglo-American comparative perspective*. Springer Science & Business Media.

Bilaga 1. Tabellbilaga

Denna tabellbilaga finns tillgänglig i elektronisk form här: <https://www.criminology.su.se/forskning/forskningsprojekt/den-oj%C3%A4mlika-brottsligheten-1.255012>.

Tabell 1.1. Polisanmälda brott per 100 000 invånare, 1975–2017. Samtliga brott, Stöldbrott (BrB kap 8), Våldsbrott (BrB kap 3) respektive Narkotikabrott. Källa: Brå statistikdatabas, tabell 1.2.

År	Samtliga brott	Stöldbrott	Våldsbrott	Narkotikabrott
1975	9 221	5 709	282	258
1976	9 720	6 132	279	217
1977	10 233	6 350	306	252
1978	9 706	6 003	297	250
1979	9 840	5 909	301	273
1980	11 170	6 228	320	715
1981	11 247	6 191	315	812
1982	11 817	6 542	363	824
1983	11 515	6 522	378	577
1984	11 793	6 936	396	459
1985	12 195	7 413	411	431
1986	13 087	8 015	418	454
1987	13 009	7 757	441	499
1988	12 875	7 653	477	344
1989	13 479	8 108	497	396
1990	14 240	8 650	504	310
1991	13 915	8 506	497	357
1992	13 788	8 442	549	337
1993	13 664	8 022	614	467
1994	12 670	7 440	641	351
1995	12 982	7 759	647	323
1996	13 294	7 869	640	349
1997	13 554	8 372	655	344
1998	13 344	8 140	674	357
1999	13 418	8 029	709	410
2000	13 694	7 934	696	365
2001	13 370	7 495	701	364
2002	13 835	7 694	727	426
2003	14 014	7 466	770	456
2004	13 885	7 247	787	501
2005	13 753	6 979	846	574
2006	13 490	6 417	889	736
2007	14 280	6 302	948	782
2008	14 945	6 069	967	848
2009	15 117	5 953	981	863
2010	14 613	5 634	992	937
2011	14 988	5 783	1 005	946
2012	14 734	5 613	974	994
2013	14 603	5 552	896	1 002
2014	14 890	5 572	923	983
2015	15 342	5 404	932	960
2016	15 219	5 074	957	916
2017	15 062	4 836	906	999

Tabell 1.2. Antal lagföringar samtliga brott Brås officiella statistik respektive studiens lagföringsdata.³²

År	Antal lagföringar (exkl. vägtrafikförordningen)	Brå (exkl. fylleri)	Antal lagföringar (inkl. vägtrafikförordningen)
1975	126 033	240 415	-
1976	127 325	240 739	-
1977	127 604	251 891	-
1978	130 528	206 750	-
1979	128 569	182 719	-
1980	130 494	186 030	-
1981	137 159	197 904	-
1982	137 662	193 989	-
1983	138 974	192 155	-
1984	129 771	178 184	-
1985	122 602	168 118	-
1986	116 643	163 279	-
1987	119 311	161 981	-
1988	119 810	162 849	-
1989	123 255	166 975	-
1990	124 585	167 068	-
1991	129 055	167 359	-
1992	127 182	165 639	-
1993	125 842	164 380	-
1994	117 848	152 996	-
1995	110 404	141 507	137 799
1996	94 846	119 435	115 971
1997	98 183	123 823	120 216
1998	98 603	124 449	119 085
1999	92 002	115 730	110 006
2000	94 582	118 721	113 091
2001	88 809	110 711	105 110
2002	92 801	114 475	107 994
2003	91 710	113 752	107 110
2004	92 373	114 904	107 635
2005	93 693	115 402	108 462
2006	98 305	119 686	112 934
2007	100 256	125 156	117 998
2008	107 128	134 488	127 218
2009	110 435	141 577	133 687
2010	109 207	138 136	129 411
2011	109 863	136 331	127 424
2012	104 057	130 134	120 524
2013	94 003	116 657	108 682
2014	90 344	109 926	102 234
2015	87 821	106 750	98 244
2016	80 827	98 443	89 613
2017	80 063	97 058	87 962

³² En jämförelse av de två sista kolumnerna visar att vi med vårt datauttag gått från att täcka 97% av lagföringarna 1995 till att täcka 91% 2017. Möjliga förklaringar är en ökad rörlighet och ett ökat antal asylsökanden (se även avsnitt 2.2).

Tabell 1.3. Antal lagföringar respektive antal lagförda brott per 100 000 (15–75 år), samtliga brott (exkl. vägtrafik-
kung.). Lagföringsdata, egna beräkningar.

År	Lagföringar	Lagförda brott
1973	2 138	4 076
1974	2 013	3 768
1975	2 059	3 899
1976	2 073	3 863
1977	2 069	3 861
1978	2 108	3 907
1979	2 064	3 664
1980	2 085	3 786
1981	2 185	3 980
1982	2 185	4 039
1983	2 202	4 016
1984	2 051	3 713
1985	1 935	3 551
1986	1 835	3 427
1987	1 870	3 506
1988	1 871	3 491
1989	1 911	3 501
1990	1 923	3 530
1991	1 988	3 655
1992	1 954	3 602
1993	1 926	3 500
1994	1 794	3 268
1995	1 686	3 007
1996	1 451	2 633
1997	1 502	2 707
1998	1 508	2 766
1999	1 405	2 662
2000	1 439	2 709
2001	1 345	2 649
2002	1 398	2 696
2003	1 371	2 669
2004	1 372	2 641
2005	1 379	2 684
2006	1 431	2 776
2007	1 444	2 824
2008	1 526	2 962
2009	1 557	2 957
2010	1 526	2 869
2011	1 526	2 892
2012	1 436	2 661
2013	1 289	2 411
2014	1 229	2 342
2015	1 186	2 321
2016	1 077	2 121
2017	1 067	2 312

Tabell 1.4. Lagföringar vålds- , stöld- respektive narkotikabrott per 100 000 invånare (15–75 år).

År	Våld	Stöld	Narkotika
1973	141	558	66
1974	132	494	61
1975	139	537	67
1976	133	529	70
1977	131	560	72
1978	142	582	73
1979	137	546	64
1980	138	540	93
1981	147	584	124
1982	163	620	126
1983	184	659	106
1984	186	639	93
1985	173	650	89
1986	169	612	87
1987	172	601	86
1988	176	594	92
1989	175	586	95
1990	163	537	91
1991	167	556	95
1992	171	537	99
1993	186	547	94
1994	192	512	117
1995	191	517	135
1996	169	443	131
1997	160	480	150
1998	172	480	159
1999	169	409	162
2000	165	378	172
2001	161	352	184
2002	164	343	206
2003	162	354	223
2004	162	366	229
2005	166	359	247
2006	176	351	282
2007	178	335	300
2008	190	354	330
2009	181	386	350
2010	186	351	367
2011	185	329	389
2012	164	304	397
2013	149	264	362
2014	128	256	368
2015	123	248	365
2016	107	219	340
2017	103	203	355

Tabell 3.1. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott, efter kön per 100 000 invånare (15–75 år).

År	Män	Kvinnor
1973	3 769	510
1974	3 550	479
1975	3 603	517
1976	3 601	547
1977	3 597	543
1978	3 646	574
1979	3 556	576
1980	3 605	570
1981	3 763	611
1982	3 780	595
1983	3 785	624
1984	3 488	618
1985	3 266	607
1986	3 093	579
1987	3 147	593
1988	3 145	596
1989	3 210	609
1990	3 231	611
1991	3 341	630
1992	3 286	616
1993	3 211	634
1994	2 983	599
1995	2 804	563
1996	2 390	505
1997	2 459	539
1998	2 456	552
1999	2 301	501
2000	2 382	486
2001	2 218	462
2002	2 295	489
2003	2 238	493
2004	2 208	523
2005	2 217	528
2006	2 297	551
2007	2 319	552
2008	2 440	594
2009	2 473	621
2010	2 440	592
2011	2 468	562
2012	2 334	519
2013	2 105	455
2014	1 989	451
2015	1 909	443
2016	1 729	404
2017	1 734	380

Tabell 3.2 a–b. Lagföringar 1973–2017. Våld-, stöld-, resp. narkotikabrott, per 100 000 invånare (15–75 år).

År	Våld		Stöld		Narkotika	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	271	12	958	160	115	17
1974	253	12	848	141	107	15
1975	265	13	922	152	115	20
1976	252	13	896	163	121	18
1977	249	13	947	173	122	22
1978	268	17	966	199	126	21
1979	259	16	905	189	109	18
1980	261	16	895	187	162	25
1981	276	18	966	204	214	35
1982	308	19	1 015	227	217	36
1983	346	23	1 051	268	182	30
1984	349	23	996	283	160	28
1985	324	23	1 001	300	151	28
1986	317	21	932	291	149	26
1987	320	25	918	284	147	24
1988	330	23	912	276	159	26
1989	324	25	891	280	164	26
1990	309	23	840	246	161	24
1991	318	22	861	263	169	24
1992	321	26	833	252	176	24
1993	352	27	844	263	163	27
1994	359	31	786	250	203	34
1995	358	32	785	260	234	39
1996	315	28	662	234	231	35
1997	299	28	704	265	261	43
1998	320	30	691	278	276	47
1999	314	30	597	228	283	45
2000	305	29	557	205	298	50
2001	295	31	516	193	320	52
2002	302	31	497	193	358	60
2003	293	35	499	213	388	64
2004	294	35	499	237	398	66
2005	298	37	485	238	427	73
2006	317	40	470	235	487	84
2007	317	42	450	223	516	90
2008	337	47	464	247	566	99
2009	320	46	497	279	610	96
2010	323	51	458	246	638	100
2011	323	49	439	222	682	102
2012	284	45	409	200	701	98
2013	258	42	357	172	640	87
2014	219	38	334	180	649	90
2015	210	37	320	177	640	93
2016	180	34	277	161	598	84
2017	179	29	266	139	625	86

Tabell 3.3/3.4. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter ålder. Män och kvinnor per 100 000 (15–75 år).

År	Ålder 15–17		Ålder 18–20		Ålder 21–24		Ålder 25–29		Ålder 30–39		Ålder 40–54		Ålder 55–75	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	10 128	999	10 253	1 135	7 529	873	4 914	646	3 673	561	2 363	438	1 011	213
1974	9 276	949	9 976	1 098	7 286	865	4 656	638	3 462	526	2 213	411	936	175
1975	10 200	1 159	10 791	1 295	7 507	948	4 755	643	3 353	553	2 167	432	860	184
1976	9 556	1 070	10 827	1 432	7 512	1 090	5 051	751	3 409	545	2 112	441	889	205
1977	9 335	996	10 757	1 476	7 952	1 151	5 251	791	3 383	552	2 045	404	835	197
1978	9 089	935	10 502	1 497	8 276	1 271	5 340	813	3 498	604	2 117	441	852	211
1979	8 809	922	10 221	1 472	7 737	1 240	5 272	829	3 363	599	2 103	447	881	225
1980	8 657	921	10 347	1 393	7 760	1 256	5 403	853	3 431	588	2 168	431	868	223
1981	9 128	1 031	10 440	1 445	8 203	1 284	5 650	947	3 579	657	2 241	474	901	215
1982	9 158	1 186	10 254	1 460	8 021	1 291	5 807	958	3 656	598	2 260	436	876	189
1983	8 611	1 292	9 820	1 392	8 023	1 240	5 898	1 032	3 791	643	2 314	455	924	219
1984	7 434	1 383	8 835	1 348	7 122	1 206	5 478	939	3 654	658	2 222	451	870	223
1985	7 201	1 515	8 334	1 384	6 466	1 113	5 094	952	3 432	643	2 067	419	832	214
1986	6 725	1 472	8 009	1 325	6 308	1 091	4 796	905	3 287	610	1 910	392	765	200
1987	6 663	1 299	7 987	1 346	6 399	1 159	4 995	939	3 445	664	1 936	416	764	195
1988	7 211	1 218	7 894	1 395	6 235	1 121	4 884	912	3 483	714	1 908	409	762	204
1989	7 680	1 408	7 786	1 383	6 394	1 133	4 882	930	3 524	720	1 985	408	773	203
1990	8 028	1 516	7 560	1 329	6 320	1 070	4 782	894	3 686	736	1 999	421	609	146
1991	8 542	1 596	7 425	1 247	6 378	1 087	4 971	885	3 906	774	2 110	444	633	164
1992	8 166	1 463	7 105	1 180	6 138	984	4 846	904	3 938	797	2 156	455	655	156
1993	8 213	1 693	6 852	1 076	5 501	932	4 550	870	3 932	838	2 197	473	707	178
1994	7 663	1 928	6 474	1 010	5 053	820	4 070	769	3 608	770	2 144	463	657	155
1995	8 960	2 476	5 990	1 012	4 317	663	3 615	699	3 386	684	2 042	412	549	124
1996	7 172	2 339	4 971	946	3 675	560	3 015	562	2 916	601	1 842	393	486	102
1997	7 187	2 329	5 435	1 131	3 919	649	2 974	582	2 956	635	1 929	417	509	115
1998	6 819	2 619	5 425	1 149	4 097	673	2 964	586	2 875	625	2 016	420	527	116
1999	5 685	1 940	4 937	1 013	3 930	663	2 805	508	2 749	589	1 971	438	518	109
2000	5 729	1 720	5 148	912	4 311	665	2 824	538	2 749	583	2 108	441	553	104
2001	5 467	1 694	5 009	940	4 225	624	2 648	507	2 489	542	1 931	420	507	90
2002	5 368	1 660	5 258	1 039	4 364	734	2 882	525	2 458	548	2 062	460	554	98
2003	4 970	1 782	4 849	1 055	4 309	728	2 946	519	2 408	522	2 072	480	527	91
2004	4 897	2 099	4 786	1 134	4 246	772	2 951	545	2 291	540	2 033	477	566	95
2005	4 573	1 912	4 789	1 206	4 292	853	3 015	577	2 204	508	2 118	491	593	102
2006	4 672	1 983	4 861	1 139	4 446	862	3 147	636	2 317	529	2 162	518	624	110
2007	5 054	2 017	4 818	1 167	4 544	830	3 307	638	2 214	512	2 151	527	623	108
2008	5 314	2 190	5 096	1 239	4 821	970	3 536	659	2 364	541	2 205	566	653	117
2009	5 329	2 421	5 144	1 228	4 747	975	3 608	710	2 418	568	2 221	576	692	131
2010	5 528	2 170	5 366	1 217	4 679	942	3 491	731	2 415	553	2 114	552	674	126
2011	5 221	1 794	5 556	1 132	4 882	938	3 667	723	2 489	545	2 104	549	683	130
2012	4 731	1 498	5 451	1 097	4 803	889	3 535	695	2 411	515	1 929	496	633	132
2013	4 233	1 347	4 917	981	4 388	802	3 225	625	2 266	448	1 687	435	573	109
2014	3 997	1 422	4 736	950	4 158	769	3 061	611	2 204	450	1 544	426	546	116
2015	3 909	1 420	4 497	961	3 948	748	2 920	608	2 164	471	1 472	407	534	107
2016	3 452	1 338	4 260	920	3 570	657	2 668	535	1 950	429	1 319	363	479	104
2017	3 758	1 205	4 421	809	3 636	630	2 672	513	1 983	424	1 243	341	464	95

Tabell 3.5 a & d. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för stöldbrott efter ålder. Män och kvinnor per 100 000 (15–75 år).

År	Ålder 15–17		Ålder 18–20		Ålder 21–24		Ålder 25–29		Ålder 30–39		Ålder 40–54		Ålder 55–75	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	5 129	571	3 541	383	1 968	259	1 071	178	614	151	304	116	88	60
1974	4 150	491	3 292	339	1 834	232	999	172	567	131	273	103	80	51
1975	4 765	606	3 719	415	2 022	271	1 015	171	589	134	291	101	77	48
1976	4 117	509	3 510	436	2 117	346	1 159	221	610	144	270	107	81	55
1977	4 060	469	3 468	486	2 369	382	1 390	257	664	159	287	106	87	58
1978	3 942	474	3 346	530	2 442	443	1 441	272	716	197	318	127	96	76
1979	3 784	461	3 074	481	2 119	398	1 369	263	657	174	302	133	105	73
1980	3 628	443	3 172	406	2 035	404	1 312	273	646	171	303	128	111	83
1981	4 045	562	3 074	427	2 164	383	1 380	310	679	187	325	134	124	91
1982	4 132	701	3 332	523	2 175	413	1 506	322	764	191	351	151	137	97
1983	4 067	863	3 245	521	2 219	476	1 640	400	849	235	379	176	165	119
1984	3 477	990	3 000	587	2 077	474	1 612	379	884	248	386	182	173	130
1985	3 560	1 150	2 968	632	2 020	479	1 580	432	916	265	412	183	176	127
1986	3 327	1 135	2 744	634	1 931	465	1 474	431	914	265	345	166	151	119
1987	3 141	920	2 525	546	1 796	481	1 480	449	965	295	384	178	156	109
1988	3 305	803	2 524	520	1 702	462	1 405	403	988	326	372	170	155	115
1989	3 491	943	2 424	512	1 613	445	1 336	413	937	319	366	163	156	117
1990	3 699	1 023	2 445	496	1 606	392	1 201	379	979	322	375	161	135	81
1991	3 700	1 105	2 526	512	1 679	411	1 246	382	1 018	335	396	185	141	97
1992	3 328	961	2 330	470	1 619	362	1 237	391	1 042	351	413	187	152	91
1993	3 312	1 097	2 312	464	1 568	361	1 198	371	1 055	356	471	192	181	108
1994	3 344	1 310	2 238	447	1 370	309	1 036	309	980	331	451	190	164	89
1995	4 132	1 753	2 247	523	1 227	289	949	301	929	306	448	184	150	81
1996	3 117	1 586	1 818	495	1 070	268	854	261	807	271	422	172	125	67
1997	3 270	1 701	1 953	643	1 208	311	851	279	865	305	467	201	130	80
1998	3 166	1 955	1 893	682	1 151	352	812	295	847	306	499	204	133	75
1999	2 380	1 341	1 552	524	1 059	328	760	251	741	267	467	197	120	61
2000	2 134	1 124	1 456	434	1 023	295	661	243	672	244	480	187	111	56
2001	1 860	1 069	1 314	403	983	270	633	234	633	224	448	184	106	48
2002	1 709	983	1 272	428	966	290	641	240	587	223	443	187	106	49
2003	1 623	1 127	1 220	467	968	338	688	243	569	230	469	213	109	50
2004	1 631	1 390	1 196	535	923	360	664	259	554	243	468	220	131	57
2005	1 469	1 308	1 161	571	861	384	682	270	515	231	489	225	124	55
2006	1 456	1 345	1 085	493	851	346	662	260	508	223	464	224	116	58
2007	1 541	1 318	964	453	789	296	639	278	466	203	442	216	111	52
2008	1 618	1 492	1 063	506	814	354	624	271	472	226	447	234	119	59
2009	1 740	1 710	1 044	565	792	378	680	321	516	266	493	255	141	70
2010	1 573	1 347	996	493	779	344	640	329	489	248	444	242	127	64
2011	1 380	1 010	902	443	745	347	657	309	507	240	427	227	127	66
2012	1 160	792	823	403	677	314	617	294	506	230	407	208	126	66
2013	1 037	766	748	330	621	297	541	251	470	205	336	171	102	50
2014	981	854	390	390	571	294	500	252	464	204	300	175	101	56
2015	1 035	911	676	391	499	255	466	244	446	212	297	177	92	48
2016	905	864	583	386	433	227	392	212	392	186	252	154	82	49
2017	1 046	729	603	277	396	199	360	185	361	167	236	137	74	44

Tabell 3.5 b & e. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för våldsbrott efter ålder. Män och kvinnor per 100 000 (15–75 år).

År	Ålder 15–17		Ålder 18–20		Ålder 21–24		Ålder 25–29		Ålder 30–39		Ålder 40–54		Ålder 55–75	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	478	44	953	45	769	28	480	17	248	13	109	5	25	1
1974	477	46	902	37	726	31	422	17	238	14	102	5	23	1
1975	554	52	950	51	768	28	444	17	245	15	105	4	21	1
1976	470	39	914	52	696	36	440	19	248	11	102	8	23	1
1977	499	48	896	54	698	32	434	19	241	11	104	6	19	2
1978	480	54	948	59	791	51	474	22	268	15	103	7	23	1
1979	443	44	898	48	740	43	464	28	259	17	110	6	25	1
1980	409	46	821	49	716	43	507	23	278	18	122	8	21	1
1981	390	40	798	45	739	48	554	40	306	20	138	7	27	2
1982	455	46	771	54	786	47	598	35	367	24	167	10	33	1
1983	429	49	853	48	908	62	687	53	417	24	196	13	36	2
1984	485	43	861	59	803	56	690	45	440	29	203	13	37	2
1985	471	57	838	55	746	44	617	45	404	29	184	14	35	2
1986	492	57	814	52	736	41	580	44	394	28	180	12	37	2
1987	452	69	806	66	724	55	582	38	420	35	190	12	36	3
1988	580	60	903	59	726	50	582	39	415	30	184	13	34	3
1989	617	72	826	65	737	50	550	35	390	35	196	14	34	2
1990	654	86	801	50	733	49	550	39	427	30	192	18	29	2
1991	760	85	825	56	739	48	564	41	435	33	195	14	29	2
1992	812	89	856	65	719	53	548	49	438	45	205	16	34	2
1993	983	108	985	61	748	49	585	45	479	44	228	19	32	2
1994	1 078	152	1 061	65	783	62	576	49	467	48	230	22	35	2
1995	1 344	195	1 116	82	725	59	520	48	449	43	225	20	36	3
1996	1 142	168	917	71	676	42	476	42	399	42	208	20	29	2
1997	1 082	157	851	77	617	42	457	37	384	40	206	22	30	1
1998	1 074	180	933	76	742	49	461	35	396	45	234	21	37	3
1999	1 024	164	937	99	762	63	472	30	384	37	232	25	36	3
2000	994	177	895	84	764	43	467	42	368	44	224	22	38	2
2001	950	171	902	100	722	52	430	40	341	43	232	23	41	2
2002	917	167	863	100	761	64	469	35	350	39	244	26	44	3
2003	897	200	846	108	748	55	447	35	322	43	241	33	45	4
2004	838	183	857	103	763	67	440	41	319	43	247	32	51	3
2005	857	178	855	125	742	72	481	47	307	42	263	33	48	4
2006	897	192	998	137	831	77	515	46	315	47	255	32	51	5
2007	913	185	147	147	850	91	524	55	313	45	257	37	45	4
2008	1 005	228	1 034	142	874	107	542	59	339	50	261	40	51	5
2009	935	210	954	141	786	105	525	53	323	49	258	42	51	6
2010	1 032	262	985	161	756	112	523	62	336	55	249	45	53	5
2011	966	222	961	150	779	125	524	69	339	52	260	44	55	6
2012	774	174	821	148	705	106	507	66	334	55	215	41	48	6
2013	610	151	699	145	646	86	465	75	308	49	221	41	44	5
2014	548	166	594	107	552	74	375	62	275	45	178	37	40	5
2015	529	141	541	115	489	77	367	53	266	52	179	33	42	5
2016	425	132	488	96	405	72	306	52	247	47	148	31	37	5
2017	430	126	467	80	429	50	315	45	240	42	141	26	37	4

Tabell 3.5 c & f. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för narkotikabrott efter ålder. Män och kvinnor per 100 000 (15–75 år).

År	Ålder 15–17		Ålder 18–20		Ålder 21–24		Ålder 25–29		Ålder 30–39		Ålder 40–54		Ålder 55–75	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	359	66	688	115	416	54	127	18	44	4	8	2	1	0
1974	269	68	594	93	426	50	147	16	46	5	7	0	1	0
1975	188	58	576	125	476	73	201	29	63	9	14	2	1	0
1976	147	49	515	97	516	76	255	31	79	11	13	1	1	0
1977	133	40	419	118	507	93	300	43	88	13	22	2	1	0
1978	134	29	447	102	503	96	317	42	101	12	18	2	2	0
1979	104	13	385	80	427	96	295	38	88	11	18	2	1	0
1980	181	31	603	105	637	120	442	67	117	15	23	1	1	0
1981	255	53	729	121	817	146	577	100	177	24	30	5	2	0
1982	213	36	668	132	772	138	637	114	204	28	38	5	2	0
1983	133	26	471	90	630	104	576	102	194	29	32	5	3	1
1984	91	21	376	66	531	104	458	82	207	34	35	7	3	0
1985	62	17	282	74	408	73	446	82	236	41	44	9	3	1
1986	66	10	270	48	398	89	436	80	240	39	43	6	3	0
1987	53	13	228	55	377	74	448	76	249	37	44	7	4	0
1988	60	22	248	53	364	72	428	82	296	42	61	8	3	0
1989	74	18	246	42	365	61	428	76	323	46	59	11	4	1
1990	81	26	238	52	375	56	409	69	352	53	74	11	2	1
1991	81	24	232	40	362	53	435	68	370	56	87	13	3	0
1992	62	23	217	35	351	53	431	67	409	61	97	11	5	0
1993	57	24	196	46	286	43	354	69	381	68	113	17	5	1
1994	112	32	261	54	341	64	412	86	476	83	147	21	6	1
1995	141	42	328	53	382	75	474	106	538	93	174	26	6	0
1996	187	47	395	62	431	74	451	76	492	84	172	25	6	1
1997	256	74	613	121	600	111	497	86	493	88	187	27	7	0
1998	237	76	658	127	707	126	518	92	484	99	215	32	11	1
1999	283	75	686	133	758	119	502	78	480	89	235	38	11	1
2000	323	75	814	160	886	146	540	98	465	86	240	42	12	1
2001	370	90	977	200	1 040	149	563	85	451	87	263	47	12	0
2002	368	98	1 045	198	1 155	195	706	106	505	94	297	54	15	2
2003	332	83	1 085	221	1 282	190	815	114	530	104	336	60	19	2
2004	357	87	1 089	211	1 312	216	879	136	517	96	359	66	19	2
2005	342	101	1 269	253	1 438	240	934	143	525	94	391	79	27	3
2006	350	71	1 377	247	1 577	287	1 081	192	622	113	450	89	34	4
2007	359	81	1 349	264	1 705	302	1 212	197	631	116	480	101	39	4
2008	445	107	1 517	306	1 877	346	1 360	192	669	117	497	112	46	5
2009	658	114	1 714	279	1 937	332	1 452	202	716	118	490	98	52	6
2010	968	145	2 029	306	1 996	337	1 392	223	731	104	455	101	57	8
2011	1 043	156	2 291	305	2 203	329	1 463	220	765	115	454	99	64	10
2012	1 194	188	2 606	334	2 301	348	1 517	218	770	107	404	76	61	7
2013	1 141	209	2 423	326	2 132	298	1 391	199	728	87	343	63	56	6
2014	1 067	204	2 451	311	2 167	306	1 429	211	776	99	332	65	65	8
2015	1 008	187	2 377	332	2 164	306	1 389	234	808	111	333	64	67	7
2016	878	166	2 310	314	2 082	286	1 337	197	727	105	303	57	60	6
2017	1 127	184	2 487	319	2 132	279	1 381	200	786	121	276	50	59	8

Tabell 4.1/4.2. Lagföringar 1973–2017. Samtliga brott efter härkomst. Kvinnor och män per 100 000 (15–75 år; standardiserat för ålder).

År	Sverige,							
	Sverige		utlandsfödda föräldrar		Västländer		Övriga länder	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1973	3 444	454	6 651	496	6 403	1 025	5 459	820
1974	3 253	424	6 268	743	5 894	976	5 608	1 011
1975	3 277	459	4 996	1 071	6 155	1 011	5 648	923
1976	3 257	481	5 793	727	6 169	1 087	5 454	999
1977	3 216	475	5 749	891	6 433	1 080	5 634	1 194
1978	3 234	496	5 577	973	6 776	1 181	6 799	1 541
1979	3 159	499	5 210	902	6 484	1 162	6 701	1 526
1980	3 194	493	5 154	952	6 609	1 132	7 320	1 553
1981	3 351	529	5 610	831	6 911	1 256	6 913	1 305
1982	3 369	516	5 338	1 080	7 104	1 226	6 763	1 289
1983	3 376	535	5 593	883	7 122	1 341	6 834	1 568
1984	3 095	529	5 608	892	6 735	1 354	6 258	1 559
1985	2 896	516	5 382	884	6 296	1 335	6 029	1 603
1986	2 741	492	5 042	947	5 872	1 269	5 540	1 537
1987	2 768	497	5 000	937	5 855	1 292	5 973	1 663
1988	2 747	498	5 210	805	5 866	1 262	5 809	1 733
1989	2 795	508	5 160	882	5 718	1 211	6 323	1 629
1990	2 778	507	5 364	956	5 839	1 226	6 453	1 583
1991	2 844	518	5 802	899	6 137	1 270	6 718	1 643
1992	2 760	501	5 353	887	6 005	1 261	6 939	1 598
1993	2 672	518	5 207	922	5 522	1 210	6 833	1 524
1994	2 512	489	5 092	902	4 913	1 105	6 068	1 395
1995	2 369	460	4 821	869	4 541	1 023	5 570	1 297
1996	2 006	409	4 174	871	4 029	917	4 690	1 181
1997	2 057	445	4 432	851	4 043	950	4 953	1 200
1998	2 028	446	4 451	883	4 246	1 016	5 087	1 247
1999	1 879	406	4 128	860	4 116	889	4 759	1 104
2000	1 955	393	4 432	806	4 064	891	4 859	1 006
2001	1 814	378	4 144	717	3 747	849	4 424	909
2002	1 856	402	4 233	818	3 796	844	4 733	958
2003	1 811	405	4 268	854	3 671	837	4 587	971
2004	1 798	433	4 205	904	3 514	859	4 435	1 016
2005	1 813	444	4 169	896	3 440	821	4 343	957
2006	1 903	466	4 213	867	3 393	829	4 203	1 020
2007	1 928	473	4 369	931	3 304	808	4 003	861
2008	2 023	509	4 572	1 017	3 378	858	4 101	932
2009	2 036	526	4 581	1 021	3 440	879	4 117	1 000
2010	2 011	500	4 461	943	3 333	870	3 905	901
2011	2 007	474	4 667	961	3 419	840	3 962	833
2012	1 880	440	4 525	861	3 155	769	3 685	735
2013	1 678	382	3 881	754	2 796	661	3 344	647
2014	1 585	378	3 734	737	2 607	642	3 025	611
2015	1 507	377	3 661	739	2 396	575	2 855	593
2016	1 348	344	3 176	607	2 095	533	2 587	560
2017	1 308	326	3 161	605	2 124	493	2 848	500

Tabell 4.3 a-c. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för stöld-, våld- respektive narkotikabrott. Män efter härkomst och per 100 000 (15–75 år; standardiserat för åldersstruktur).

År	Stöld				Våld				Narkotika			
	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder
1973	882	1 982	1 665	622	242	1 042	485	621	111	233	117	199
1974	785	1 591	1 387	912	224	819	463	719	101	207	118	144
1975	838	1 664	1 632	1 056	232	397	500	684	109	227	119	211
1976	803	1 850	1 660	997	219	219	375	489	114	231	134	84
1977	841	1 795	1 769	1 180	214	214	363	522	117	272	117	83
1978	852	1 763	1 904	1 269	231	490	522	681	119	227	131	163
1979	796	1 498	1 781	1 462	222	470	513	721	101	219	141	137
1980	792	1 420	1 728	1 403	217	431	576	782	150	275	182	349
1981	856	1 730	1 933	1 519	233	431	582	775	200	379	256	302
1982	899	1 730	2 126	1 529	261	431	657	840	204	440	266	296
1983	922	1 759	2 278	1 843	293	603	750	990	169	334	302	302
1984	862	1 792	2 256	1 898	294	722	782	847	179	404	224	179
1985	857	1 853	2 325	2 068	273	698	722	819	140	336	208	195
1986	799	1 757	2 065	1 854	268	650	677	792	137	302	216	164
1987	779	1 648	1 980	1 972	266	653	704	784	132	308	210	206
1988	766	1 641	2 037	1 771	271	684	710	824	139	315	263	263
1989	754	1 522	1 843	1 799	268	729	639	831	141	353	240	305
1990	757	1 680	1 802	1 733	270	587	672	828	147	348	287	289
1991	770	1 774	1 914	1 780	277	701	701	868	153	428	307	323
1992	735	1 593	1 846	1 805	272	620	754	931	158	374	291	404
1993	737	1 663	1 722	1 719	302	711	662	1 009	149	425	352	352
1994	701	1 538	1 495	1 675	313	713	648	968	188	538	299	386
1995	705	1 563	1 442	1 648	307	725	644	1 002	219	577	322	401
1996	581	1 363	1 344	1 474	270	610	601	874	208	608	329	521
1997	610	1 472	1 449	1 625	253	617	547	876	239	693	361	532
1998	600	1 474	1 463	1 572	269	655	616	919	249	678	387	630
1999	515	1 212	1 294	1 387	267	705	632	848	256	722	398	619
2000	480	1 323	1 089	1 311	257	674	609	822	271	787	416	662
2001	448	1 093	1 032	1 126	249	622	549	809	292	804	470	624
2002	427	1 122	975	1 109	252	629	554	851	317	871	530	790
2003	425	1 143	990	1 134	247	590	515	794	341	1 022	556	835
2004	426	1 080	1 011	1 103	248	613	539	771	353	1 050	561	813
2005	414	1 100	930	1 088	251	618	555	776	376	1 106	598	870
2006	404	1 037	909	980	274	636	522	767	436	1 173	634	931
2007	395	996	807	866	277	675	509	693	460	1 332	641	896
2008	405	1 019	835	867	299	691	485	599	439	1 439	675	932
2009	421	1 040	953	971	283	654	433	656	548	1 543	723	954
2010	385	948	848	852	281	668	461	648	586	1 485	744	939
2011	359	922	846	826	279	633	467	656	620	1 650	991	1 017
2012	328	942	754	760	244	572	328	546	652	1 714	794	1 017
2013	284	770	653	653	219	509	336	513	574	1 496	731	907
2014	263	744	601	615	188	414	278	419	583	1 514	729	893
2015	254	729	552	550	173	447	269	400	574	1 527	682	861
2016	216	611	472	471	150	349	203	333	532	1 393	622	773
2017	210	540	444	487	143	358	210	357	542	1 458	654	865

Tabell 4.3 d-f. Lagföringar 1973–2017. Lagföringar för stöld-, våld- respektive narkotikabrott. Kvinnor efter härkomst och per 100 000 (15–75 år; standardiserat för åldersstruktur).

År	Stöld				Våld				Narkotika			
	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Västländer	Övriga länder
1973	136	171	384	283	10	10	29	0	17	34	15	0
1974	118	140	351	440	10	24	28	20	14	17	18	18
1975	128	219	354	458	12	32	24	0	19	45	19	0
1976	135	162	402	462	11	15	33	42	18	33	8	19
1977	141	246	438	602	11	15	31	30	22	53	12	8
1978	161	241	505	889	14	86	40	17	20	36	19	0
1979	152	244	473	726	13	71	33	18	17	34	16	9
1980	151	247	460	773	13	24	35	40	24	39	17	13
1981	164	273	539	639	15	27	37	42	33	54	44	10
1982	184	358	598	829	16	60	49	47	35	49	42	6
1983	214	378	726	918	19	918	54	67	29	66	30	6
1984	227	319	780	945	19	31	53	53	27	36	28	2
1985	236	397	828	1146	18	46	56	71	28	51	26	10
1986	230	472	804	1 111	18	34	47	61	25	51	25	5
1987	217	386	781	1 093	20	56	66	53	24	40	25	2
1988	208	374	723	1 200	19	43	55	60	25	57	29	9
1989	211	380	687	1 088	21	40	58	46	25	51	31	8
1990	204	384	711	1 028	21	70	53	57	26	35	42	19
1991	219	390	752	1 136	21	61	45	42	26	51	32	11
1992	203	386	727	1 113	24	43	58	65	26	45	33	11
1993	216	420	691	929	24	55	54	79	29	74	37	19
1994	206	388	661	897	28	68	58	72	37	73	36	23
1995	224	414	582	869	29	79	62	80	42	110	46	24
1996	197	410	560	805	27	62	51	71	38	93	50	22
1997	227	435	630	904	26	61	59	64	47	86	55	18
1998	237	498	646	938	28	70	48	68	53	107	47	22
1999	197	396	501	752	28	96	46	73	50	142	40	29
2000	173	363	502	653	29	80	44	55	56	118	56	29
2001	161	313	513	611	30	69	42	58	42	121	58	26
2002	166	349	440	578	29	61	44	83	68	122	62	39
2003	179	411	486	640	34	63	65	70	73	141	54	32
2004	202	443	553	702	34	70	49	76	75	149	60	28
2005	207	430	539	640	36	81	52	74	83	154	78	35
2006	203	412	520	666	39	69	61	84	95	193	68	48
2007	195	432	486	544	42	84	50	75	103	212	67	41
2008	214	469	545	584	46	106	58	83	114	221	78	50
2009	239	510	609	648	44	104	53	89	111	214	57	57
2010	205	420	558	565	49	89	59	100	109	209	66	32
2011	179	418	531	518	48	91	63	91	119	216	76	45
2012	161	389	485	445	44	87	57	82	117	202	58	41
2013	138	319	401	369	40	90	52	74	103	170	61	35
2014	143	335	408	370	36	76	61	67	107	152	64	28
2015	146	354	350	345	34	81	41	66	111	154	54	56
2016	135	278	313	314	31	62	36	60	102	140	60	43
2017	122	239	267	247	26	57	31	54	102	139	70	47

Tabell 5.1 a–b. Antal lagföringar samtliga brott per 100 000 invånare. Män respektive kvinnor, 15–24 år, efter föräldrars inkomst, 1990–2017.

År	Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	13 199	2 372	6 358	1 104	3 169	622
1991	13 740	2 463	6 444	1 078	3 217	654
1992	13 480	2 263	6 113	988	3 118	694
1993	12 980	2 154	5 780	1 014	3 007	675
1994	12 501	2 239	5 453	1 028	2 552	703
1995	13 206	2 597	5 322	1 115	2 408	701
1996	11 756	2 449	4 316	1 036	1 866	637
1997	12 533	2 503	4 503	1 140	2 068	688
1998	12 879	2 660	4 438	1 251	1 874	679
1999	11 662	2 351	3 940	1 009	1 796	626
2000	12 969	2 262	4 126	925	1 752	585
2001	12 177	2 173	4 036	927	1 839	548
2002	12 374	2 330	4 110	979	2 069	632
2003	11 568	2 421	3 929	1 035	1 713	570
2004	11 674	2 708	3 868	1 177	1 595	694
2005	11 230	2 662	3 823	1 176	1 566	707
2006	11 424	2 815	3 957	1 173	1 610	728
2007	11 607	2 763	4 130	1 204	1 801	621
2008	11 554	2 967	4 403	1 305	1 868	710
2009	11 932	3 112	4 370	1 358	1 770	732
2010	12 234	2 907	4 448	1 255	1 865	541
2011	12 673	2 732	4 436	1 097	1 762	527
2012	12 021	2 540	4 212	981	1 762	397
2013	10 629	2 165	3 838	877	1 589	397
2014	10 116	2 250	3 632	865	1 474	393
2015	9 778	2 160	3 459	883	1 346	302
2016	8 725	1 783	3 185	857	1 141	357
2017	8 870	1 663	3 386	795	1 244	307

Tabell 5.2 a-f. Lagföringar 1990–2017. Lagföringar för våld-, stöld- respektive narkotikabrott efter föräldrars inkomst. Män respektive kvinnor, 15–24 år, per 100 000.

År	Våld						Stöld						Narkotika					
	Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst		Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst		Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	1 562	134	622	54	239	18	5 406	1 249	2 133	503	881	285	575	110	182	37	79	13
1991	1 647	135	673	52	244	27	5 544	1 425	2 171	512	943	308	582	90	186	32	63	15
1992	1 864	142	662	60	249	14	5 082	1 206	2 003	448	727	270	542	92	172	34	69	4
1993	2 096	151	756	63	261	16	5 099	1 186	1 928	490	706	275	509	85	144	32	55	26
1994	2 282	198	808	79	322	43	4 854	1 354	1 894	530	720	315	643	119	197	45	62	12
1995	2 468	282	861	89	285	29	5 698	1 625	2 029	671	789	410	861	105	217	50	65	46
1996	2 235	205	744	76	179	36	4 797	1 576	1 579	618	585	347	1 024	168	271	49	85	36
1997	2 236	208	669	76	226	31	5 240	1 720	1 688	718	662	384	1 467	219	387	90	145	46
1998	2 491	253	729	84	229	34	5 238	1 775	1 628	830	542	443	1 564	237	433	100	141	54
1999	2 361	253	733	93	249	23	4 465	1 528	1 287	590	469	378	1 644	237	454	98	198	53
2000	2 574	210	705	91	246	26	4 428	1 291	1 195	511	387	323	1 875	287	564	113	246	65
2001	2 323	237	699	96	204	32	3 869	1 257	1 101	477	370	268	2 105	313	658	133	297	55
2002	2 344	277	692	94	231	23	3 772	1 233	1 037	474	340	309	2 365	343	698	148	307	59
2003	2 180	265	692	109	232	27	3 678	1 409	1 003	547	327	285	2 402	369	739	149	291	49
2004	2 285	271	669	105	226	30	3 537	1 644	1 004	666	332	357	2 689	383	735	155	262	45
2005	2 229	312	678	110	212	34	3 414	1 587	929	665	287	377	2 764	441	816	179	331	82
2006	2 408	336	766	122	222	23	3 293	1 609	916	633	326	419	2 982	490	894	176	301	62
2007	2 411	327	772	129	231	38	3 057	1 493	907	614	308	311	3 281	542	903	190	388	70
2008	2 326	399	845	143	264	43	3 025	1 652	962	686	351	351	3 283	582	1 078	233	411	104
2009	2 165	361	772	137	250	33	3 162	1 880	962	748	330	402	3 839	562	1 238	233	458	62
2010	2 256	393	793	159	268	33	2 917	1 579	896	601	301	221	4 212	582	1 463	251	598	83
2011	2 181	371	774	149	245	41	2 823	1 440	769	468	204	208	4 689	573	1 637	257	731	68
2012	1 820	321	655	125	208	37	2 597	1 299	653	373	180	152	5 089	580	1 805	285	817	91
2013	1 624	291	546	109	175	34	2 323	1 080	591	348	179	138	4 481	532	1 725	270	817	109
2014	1 412	240	472	101	155	26	2 154	1 295	532	378	174	149	4 466	532	1 698	270	810	109
2015	1 316	274	423	92	126	20	2 051	1 168	524	400	153	123	4 465	547	1 656	263	708	92
2016	1 116	221	357	88	111	21	1 815	985	467	394	113	193	4 108	450	1 577	257	612	75
2017	1 174	167	365	79	68	13	1 663	820	507	330	212	130	4 406	452	1 758	263	664	92

Tabell 6.1 a–b. Risken (%) att lagföras för något brott med stigande ålder bland födelsekohorter av män och kvinnor boende i Sverige vid 15 års ålder. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000.

Ålder	1960		1965		1970		1975		1980		1985		1990		1995		2000	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
15	7,1	1,0	7,4	0,9	5,9	1,6	7,1	1,7	6,8	2,7	5,5	2,1	5,3	2,3	4,5	1,9	3,4	1,5
16	12,6	2,0	13,1	2,0	10,4	2,9	12,4	3,0	11,3	4,7	9,0	3,7	9,0	4,1	7,7	3,2	5,9	2,7
17	16,3	2,7	17,0	3,0	13,7	3,8	15,9	4,1	14,8	6,6	11,7	5,1	11,7	5,7	10,0	4,3	6,6	3,0
18	20,6	3,7	20,6	4,0	17,5	4,9	18,6	4,9	16,9	7,5	13,8	6,0	14,0	6,7	11,8	5,0	6,6	3,0
19	24,6	4,8	23,9	5,0	20,9	6,0	20,6	5,6	18,5	8,0	15,6	6,7	15,8	7,3	13,3	5,5	-	-
20	27,9	5,7	26,6	5,8	23,6	6,7	22,1	6,1	19,9	8,4	17,1	7,2	17,3	7,8	14,5	5,8	-	-
21	30,2	6,5	28,6	6,4	25,8	7,3	23,3	6,5	21,0	8,8	18,5	7,6	18,6	8,2	15,4	6,1	-	-
22	32,0	7,0	30,2	7,0	27,2	7,7	24,3	6,9	21,9	9,1	19,6	7,9	19,6	8,5	15,6	6,2	-	-
23	33,3	7,6	31,6	7,5	28,3	8,1	25,0	7,1	22,7	9,4	20,5	8,2	20,4	8,7	15,6	6,2	-	-
24	34,4	8,0	32,8	8,0	29,1	8,4	25,6	7,4	23,4	9,6	21,3	8,4	21,0	8,9	-	-	-	-
25	35,1	8,3	33,8	8,4	29,6	8,6	26,0	7,5	24,0	9,8	22,0	8,7	21,5	9,1	-	-	-	-
26	35,8	8,6	34,6	8,7	30,0	8,9	26,5	7,7	24,5	10,0	22,5	8,9	21,9	9,2	-	-	-	-
27	36,5	9,0	35,3	9,0	30,5	9,0	26,8	7,9	25,0	10,2	23,0	9,1	22,0	9,3	-	-	-	-
28	37,2	9,3	35,9	9,3	30,9	9,2	27,2	8,1	25,4	10,3	23,4	9,3	22,0	9,3	-	-	-	-
29	37,8	9,5	36,3	9,6	31,2	9,3	27,5	8,2	25,9	10,5	23,7	9,5	-	-	-	-	-	-
30	38,3	9,8	36,7	9,7	31,4	9,4	27,8	8,4	26,2	10,7	23,9	9,6	-	-	-	-	-	-
31	38,8	10,0	37,0	9,9	31,7	9,5	28,1	8,5	26,4	10,8	24,1	9,6	-	-	-	-	-	-
32	39,3	10,2	37,4	10,0	31,9	9,7	28,4	8,7	26,7	10,9	24,1	9,7	-	-	-	-	-	-
33	39,7	10,5	37,7	10,2	32,1	9,8	28,6	8,8	26,9	11,0	24,1	9,7	-	-	-	-	-	-
34	40,0	10,7	38,0	10,3	32,4	9,9	28,9	9,0	27,2	11,2	-	-	-	-	-	-	-	-
35	40,3	10,8	38,2	10,4	32,7	10,1	29,2	9,1	27,3	11,2	-	-	-	-	-	-	-	-
36	40,5	11,0	38,4	10,5	32,9	10,2	29,4	9,2	27,4	11,3	-	-	-	-	-	-	-	-
37	40,8	11,1	38,6	10,7	33,2	10,4	29,6	9,3	27,5	11,3	-	-	-	-	-	-	-	-
38	41,1	11,3	38,8	10,8	33,4	10,5	29,8	9,4	27,5	11,3	-	-	-	-	-	-	-	-
39	41,3	11,4	39,1	10,9	33,6	10,6	29,9	9,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	41,6	11,5	39,3	11,1	33,8	10,7	30,1	9,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	41,8	11,7	39,5	11,2	34,1	10,9	30,2	9,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42	42,0	11,8	39,8	11,3	34,3	11,0	30,2	9,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43	42,2	11,9	40,0	11,5	34,4	11,2	30,2	9,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	42,3	12,0	40,3	11,6	34,6	11,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	42,5	12,2	40,5	11,8	34,7	11,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	42,8	12,3	40,7	11,9	34,8	11,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	43,0	12,4	40,9	12,1	34,8	11,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	43,2	12,5	41,1	12,2	34,8	11,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	43,4	12,6	41,2	12,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	43,6	12,7	41,3	12,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	43,8	12,9	41,4	12,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	44,0	12,9	41,4	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	44,1	13,0	41,4	12,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54	44,2	13,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55	44,3	13,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	44,4	13,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57	44,4	13,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	44,4	13,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 6.2. a & d. Risken (%) att lagföras för våldsbrott med stigande ålder bland födelsekohorter av män och kvinnor. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000.

Ålder	1960		1965		1970		1975		1980		1985		1990		1995		2000	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
15	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,01	0,00
16	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,03	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,01	0,00
17	0,02	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,03	0,00	0,04	0,01	0,04	0,01	0,04	0,01	0,03	0,01	0,01	0,00
18	0,03	0,00	0,03	0,00	0,03	0,00	0,04	0,00	0,05	0,01	0,04	0,01	0,05	0,01	0,04	0,01	0,01	0,00
19	0,04	0,00	0,04	0,00	0,04	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01	0,04	0,01	-	-
20	0,04	0,00	0,05	0,00	0,04	0,01	0,05	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,04	0,01	-	-
21	0,05	0,01	0,05	0,01	0,05	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,05	0,01	-	-
22	0,05	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,05	0,01	-	-
23	0,06	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,02	0,01	-	-
24	0,06	0,01	0,07	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-
25	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,08	0,01	0,08	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-
26	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,08	0,01	0,08	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-
27	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	0,08	0,01	0,08	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-
28	0,08	0,01	0,08	0,01	0,07	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-
29	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-
30	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-
31	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-
32	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-
33	0,08	0,01	0,09	0,01	0,08	0,01	0,08	0,01	0,09	0,02	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-
34	0,09	0,01	0,09	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
35	0,09	0,01	0,09	0,01	0,08	0,01	0,09	0,01	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
36	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
37	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
38	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
39	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-
40	0,09	0,01	0,10	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-
41	0,10	0,01	0,10	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-
42	0,10	0,01	0,10	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	0,09	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-
43	0,10	0,01	0,10	0,01	0,09	0,02	0,09	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	0,10	0,01	0,10	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	0,10	0,01	0,10	0,01	0,09	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	0,10	0,01	0,10	0,02	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	0,10	0,01	0,10	0,02	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	0,11	0,02	0,11	0,02	0,10	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	0,11	0,02	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	0,11	0,02	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	0,11	0,02	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	0,11	0,02	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	0,11	0,02	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	0,11	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 6.2. b & e. Risken (%) att lagföras för stöldbrott med stigande ålder bland födelsekohorter av män och kvinnor. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000.

Ålder	1960		1965		1970		1975		1980		1985		1990		1995		2000	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
15	0,04	0,01	0,04	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
16	0,06	0,01	0,07	0,01	0,06	0,02	0,06	0,02	0,06	0,04	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
17	0,07	0,01	0,08	0,02	0,07	0,03	0,08	0,03	0,08	0,05	0,05	0,03	0,04	0,04	0,03	0,03	0,02	0,02
18	0,09	0,02	0,10	0,02	0,09	0,03	0,09	0,03	0,09	0,05	0,05	0,04	0,05	0,04	0,04	0,03	0,02	0,02
19	0,10	0,02	0,11	0,03	0,10	0,04	0,10	0,04	0,09	0,06	0,06	0,04	0,06	0,04	0,04	0,03	-	-
20	0,11	0,02	0,12	0,03	0,10	0,04	0,11	0,04	0,10	0,06	0,06	0,04	0,06	0,05	0,04	0,03	-	-
21	0,12	0,03	0,12	0,03	0,11	0,04	0,11	0,04	0,10	0,06	0,07	0,04	0,06	0,05	0,04	0,03	-	-
22	0,12	0,03	0,13	0,04	0,11	0,04	0,11	0,04	0,10	0,06	0,07	0,05	0,06	0,05	0,04	0,03	-	-
23	0,13	0,03	0,13	0,04	0,12	0,04	0,12	0,04	0,10	0,06	0,07	0,05	0,06	0,05	0,04	0,03	-	-
24	0,13	0,03	0,14	0,04	0,12	0,04	0,12	0,04	0,11	0,07	0,07	0,05	0,07	0,05	-	-	-	-
25	0,13	0,03	0,14	0,04	0,12	0,04	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	0,07	0,05	-	-	-	-
26	0,14	0,03	0,14	0,04	0,12	0,04	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	0,07	0,05	-	-	-	-
27	0,14	0,04	0,14	0,04	0,12	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	0,07	0,05	-	-	-	-
28	0,14	0,04	0,14	0,04	0,12	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	0,07	0,05	-	-	-	-
29	0,14	0,04	0,14	0,04	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	-	-	-	-	-	-
30	0,14	0,04	0,14	0,04	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	-	-	-	-	-	-
31	0,14	0,04	0,15	0,04	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	-	-	-	-	-	-
32	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	-	-	-	-	-	-
33	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	0,08	0,05	-	-	-	-	-	-
34	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-
35	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,12	0,05	0,11	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-
36	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	0,12	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-
37	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	0,12	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-
38	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	0,12	0,07	-	-	-	-	-	-	-	-
39	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	0,15	0,04	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	0,15	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	0,16	0,05	0,15	0,05	0,13	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	0,16	0,05	0,15	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	0,16	0,05	0,15	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	0,16	0,05	0,15	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	0,16	0,05	0,15	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	0,16	0,05	0,15	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54	0,16	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55	0,16	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	0,16	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57	0,16	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	0,16	0,05	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 6.2 c & f. Risken (%) att lagföras för narkotikabrott med stigande ålder bland födelsekohorter av män och kvinnor. Redovisad för var femte kohort födda mellan 1960 och 2000.

Ålder	1960		1965		1970		1975		1980		1985		1990		1995		2000			
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor		
15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,005	0,002
16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,013	0,003
17	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02	0,01	0,02	0,01	0,016	0,004
18	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,02	0,00	0,04	0,01	0,04	0,01	0,016	0,004
19	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,02	0,01	0,03	0,01	0,05	0,01	-	-
20	0,02	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,02	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	-	-
21	0,02	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,03	0,01	0,04	0,01	0,05	0,01	0,07	0,01	-	-
22	0,02	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,03	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	-	-
23	0,03	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,04	0,01	0,05	0,01	0,06	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	-	-
24	0,03	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	0,04	0,01	0,05	0,01	0,07	0,01	0,07	0,01	-	-	-	-
25	0,03	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	0,07	0,01	-	-	-	-	-	-
26	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,02	0,01	0,05	0,01	0,06	0,01	0,08	0,02	-	-	-	-	-	-
27	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,01	0,05	0,01	0,06	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-	-	-
28	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,01	0,05	0,01	0,06	0,02	0,08	0,02	-	-	-	-	-	-
29	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,01	0,05	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
30	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,01	0,05	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
31	0,03	0,01	0,02	0,01	0,02	0,00	0,03	0,01	0,06	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
32	0,04	0,01	0,02	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,06	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
33	0,04	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,06	0,01	0,07	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
34	0,04	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,03	0,01	0,06	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	0,04	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36	0,04	0,01	0,03	0,01	0,02	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
37	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	0,06	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
40	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
43	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
46	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48	0,04	0,01	0,03	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49	0,04	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	0,04	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	0,04	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	0,04	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53	0,04	0,01	0,03	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56	0,04	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57	0,05	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
58	0,05	0,01	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 6.3 a–b. Brottsdeltagande och brottsfrekvens bland kohorter av män och kvinnor födda mellan 1958 och 1992, boende i Sverige vid 15 års ålder och uppföljda till 25 års ålder.

Födelseår	Andel lagförda individer (%)		Genomsnittligt antal lagförda brott	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1958	34,4	7,6	5,9	2,9
1959	34,9	7,7	5,8	2,8
1960	34,2	7,9	5,4	2,7
1961	34,0	7,4	5,4	2,6
1962	34,3	7,7	5,5	2,8
1963	33,2	7,6	5,3	2,6
1964	33,0	7,7	5,0	2,4
1965	32,7	7,9	4,9	2,5
1966	32,2	8,0	4,6	2,4
1967	31,4	8,3	4,6	2,2
1968	30,1	8,5	4,5	2,1
1969	29,9	8,7	4,4	2,2
1970	29,0	8,4	4,5	2,1
1971	28,4	7,8	4,3	2,1
1972	27,1	7,1	4,5	2,1
1973	26,8	7,2	4,4	2,0
1974	26,7	7,1	4,4	2,0
1975	25,5	7,3	4,5	2,1
1976	24,9	7,4	4,4	1,9
1977	24,6	8,0	4,5	2,0
1978	24,5	8,8	4,5	2,0
1979	24,4	9,5	4,5	2,0
1980	23,3	9,6	4,5	2,0
1981	23,1	9,5	4,4	2,0
1982	22,7	9,4	4,6	2,1
1983	21,8	8,8	4,8	2,1
1984	21,2	8,2	4,7	2,3
1985	21,2	8,4	4,6	2,4
1986	21,1	8,6	4,8	2,3
1987	21,4	9,0	4,5	2,2
1988	20,7	8,9	4,4	2,3
1989	20,9	9,1	4,4	2,2
1990	20,9	8,9	4,4	2,2
1991	21,1	8,9	4,3	2,2
1992	20,5	9,1	4,2	2,2

Tabell 6.4 a–b. Snedfördelningen i lagförd brottslighet bland födelsekohorter av män och kvinnor. Redovisad för var femte kohort född mellan 1960 och 1990 uppföljda mellan 15 och 25 års ålder.

Födelseår	Lägsta 95 %		96–99 %		Översta 1 %	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1960	32,5	13,9	32,2	32,2	35,3	53,9
1965	33,3	14,7	30,8	32,8	35,9	52,5
1970	32,5	18,9	32,5	34,9	35,0	46,2
1975	30,3	15,5	33,1	36,4	36,6	48,1
1980	28,6	24,1	34,9	34,3	36,4	41,6
1985	27,3	17,2	35,4	34,0	37,3	48,8
1990	28,1	19,9	35,6	34,7	36,3	45,4

Tabell 7.1 a–b. Andel (%) lagförda män (≥ 1 lagföring) och kvinnor (≥ 1 lagföring) vid 24 års ålder efter härkomst 1990–2017.

År	Sverige, utlandsfödda föräldrar					
	Sverige		Utlandsfödda			
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	30,2	7,2	40,7	10,3	45,3	12,8
1991	28,5	7,3	39,3	10,4	43,8	14,3
1992	28,5	7,5	36,6	10,7	42,5	13,8
1993	27,2	7,7	38,7	11,3	42,6	13,6
1994	24,2	6,2	36,7	9,8	40,6	10,8
1995	23,5	5,9	37,5	8,8	41,9	11,5
1996	22,3	5,3	33,7	8,6	38,6	11,3
1997	21,3	5,2	33,5	7,7	37,6	10,0
1998	20,7	5,0	34,0	7,5	37,3	10,3
1999	18,9	4,9	30,1	8,3	35,4	10,4
2000	18,1	5,1	30,1	8,0	36,1	11,1
2001	17,8	5,4	29,9	9,2	35,0	11,9
2002	17,8	6,0	30,2	10,7	35,7	12,2
2003	16,9	5,9	29,5	8,8	35,0	11,5
2004	16,2	5,9	27,4	9,4	34,8	12,0
2005	16,3	6,0	27,9	8,8	33,1	10,4
2006	15,8	5,4	28,0	9,4	32,5	10,9
2007	15,8	5,7	26,7	8,8	30,7	9,0
2008	15,2	5,4	25,9	9,0	31,3	9,2
2009	15,4	5,8	25,0	7,6	30,4	9,2
2010	15,3	5,9	25,9	9,2	30,8	10,7
2011	15,8	6,4	25,8	10,5	30,7	9,8
2012	15,1	6,2	26,6	9,1	29,5	9,6
2013	15,7	6,3	25,9	9,6	28,5	9,9
2014	15,6	6,2	26,8	8,4	29,6	9,5
2015	15,6	5,9	26,1	9,2	28,1	10,2
2016	14,9	6,0	26,6	9,6	27,5	9,5
2017	14,2	5,4	25,1	7,9	27,4	8,9

Tabell 7.1 c-d. Andel (%) högaktiva män (≥ 4 lagföringar) och kvinnor (≥ 2 lagföringar) vid 24 års ålder efter härkomst 1990–2017.

År	Sverige, utlandsfödda föräldrar					
	Sverige		Sverige, utlandsfödda föräldrar		Utlandsfödda	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	4,2	1,3	8,0	2,6	11,9	3,6
1991	3,8	1,4	8,1	2,2	10,4	3,9
1992	3,5	1,3	7,0	2,8	9,8	3,7
1993	3,3	1,4	7,9	3,1	10,3	3,5
1994	2,8	1,0	6,4	2,6	8,6	3,0
1995	2,6	0,9	6,3	2,1	8,3	2,7
1996	2,5	0,8	6,4	2,5	8,8	2,8
1997	2,3	0,8	5,6	1,7	7,9	2,4
1998	2,3	0,8	6,1	1,7	7,7	2,2
1999	2,1	0,7	5,9	2,3	6,8	2,4
2000	2,2	0,8	5,6	1,8	7,7	2,4
2001	2,3	0,8	6,0	2,8	6,9	3,1
2002	2,3	1,0	6,3	2,4	8,2	2,8
2003	2,1	1,0	6,0	2,3	7,6	2,6
2004	1,9	1,0	6,7	1,8	7,6	2,8
2005	2,0	1,1	6,2	1,9	6,5	2,5
2006	2,0	1,1	6,0	2,6	6,5	2,3
2007	2,2	1,1	6,0	2,3	6,9	2,1
2008	2,1	1,1	5,2	2,3	6,7	2,4
2009	1,9	1,3	5,8	2,2	6,6	1,9
2010	2,1	1,4	6,1	2,2	6,9	2,0
2011	2,1	1,3	5,5	2,7	6,6	2,1
2012	2,1	1,3	5,3	2,3	6,1	2,6
2013	2,1	1,4	6,0	2,5	6,5	2,3
2014	2,1	1,3	6,2	2,1	6,3	2,1
2015	2,1	1,2	5,8	2,2	6,3	2,2
2016	2,0	1,3	6,5	2,2	6,0	2,3
2017	2,0	1,2	6,0	2,1	5,7	1,9

Tabell 7.2 a–b. Andel (%) lagförda män (≥ 1 lagföring) och kvinnor (≥ 1 lagföring) vid 24 års ålder efter socio-ekonomiskt ursprung 1990–2017.

År	Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	38,7	10,7	31,4	7,5	21,4	5,3
1991	38,7	11,8	29,6	7,5	19,6	5,5
1992	37,5	12,9	28,4	7,7	19,6	5,3
1993	39,1	12,8	28,2	7,9	18,8	5,7
1994	36,6	10,7	25,2	6,4	16,5	4,7
1995	37,6	10,6	24,6	6,0	15,1	4,3
1996	36,0	10,7	23,0	5,5	15,3	3,8
1997	35,5	9,9	22,2	5,3	14,5	3,6
1998	37,3	10,4	21,5	5,0	12,8	3,6
1999	35,1	10,4	19,7	5,0	11,8	3,8
2000	37,8	10,9	18,8	5,3	11,4	3,4
2001	37,3	12,1	18,6	5,6	9,7	3,8
2002	38,3	13,7	18,6	6,2	10,8	4,2
2003	37,4	12,3	17,7	6,2	11,1	3,8
2004	37,2	12,8	17,2	6,2	9,6	3,9
2005	35,9	12,2	17,3	6,3	10,0	3,7
2006	35,5	12,9	17,0	5,7	9,0	3,5
2007	35,9	11,7	16,7	5,8	9,2	3,9
2008	36,3	12,1	16,2	5,5	9,2	4,1
2009	34,4	11,9	16,4	5,8	8,9	4,2
2010	34,3	12,8	16,4	6,1	9,0	4,5
2011	34,7	14,0	16,6	6,5	9,9	4,4
2012	33,9	12,4	16,1	6,3	8,8	4,1
2013	33,2	13,5	16,5	6,4	9,2	3,8
2014	33,5	13,3	16,5	6,1	9,3	3,9
2015	32,3	13,5	16,5	6,0	9,0	3,4
2016	31,5	13,4	15,9	6,1	8,8	3,6
2017	31,9	11,4	15,3	5,6	8,4	3,0

Tabell 7.2 c-d. Andel (%) högaktiva män (≥ 4 lagföringar) och kvinnor (≥ 2 lagföringar) vid 24 års ålder efter socio-ekonomiskt ursprung 1990–2017.

År	Låg inkomst		Medelinkomst		Hög inkomst	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
1990	8,2	2,8	4,5	1,4	1,7	0,7
1991	8,5	3,2	4,1	1,4	1,1	0,6
1992	9,0	3,4	3,6	1,3	1,2	0,6
1993	9,0	3,7	3,5	1,4	1,1	0,7
1994	8,0	2,8	2,9	1,0	1,0	0,3
1995	7,6	2,5	2,7	1,0	0,7	0,5
1996	7,8	2,7	2,6	0,9	0,7	0,4
1997	7,3	2,9	2,5	0,8	0,8	0,4
1998	8,2	2,9	2,4	0,8	0,5	0,3
1999	7,9	2,9	2,2	0,7	0,5	0,3
2000	9,3	2,9	2,3	0,8	0,5	0,3
2001	9,1	3,3	2,3	0,9	0,6	0,6
2002	10,0	3,9	2,4	1,0	0,8	0,3
2003	9,2	3,6	2,3	1,0	0,6	0,3
2004	9,1	3,1	2,2	1,1	0,6	0,7
2005	8,5	3,5	2,2	1,1	0,5	0,4
2006	9,2	3,6	2,1	1,1	0,4	0,6
2007	10,4	3,6	2,3	1,1	0,6	0,5
2008	9,5	4,0	2,2	1,1	0,8	0,6
2009	8,5	3,8	2,2	1,2	0,5	0,6
2010	9,4	4,0	2,3	1,3	0,6	0,5
2011	8,8	4,3	2,3	1,3	0,5	0,6
2012	7,9	4,1	2,3	1,3	0,7	0,5
2013	8,5	4,5	2,2	1,3	0,7	0,5
2014	8,9	4,1	2,2	1,2	0,5	0,5
2015	8,4	4,7	2,2	1,1	0,6	0,4
2016	8,4	4,0	2,2	1,3	0,6	0,4
2017	8,8	3,7	2,2	1,2	0,6	0,3

Tabell 7.3 a–b. Andel (%) i 24-åringar från låg- respektive höginkomst kategorin efter härkomst 1990–2017.

År	Låginkomst kategorin			Höginkomst kategorin		
	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Utlandsfödda	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Utlandsfödda
1990	8,3	12,8	24,9	10,1	4,9	5,7
1991	8,2	13,7	24,9	10,2	4,4	6,3
1992	7,9	14,5	26,6	10,1	4,7	6,6
1993	7,8	15,4	28,0	10,1	4,1	7,5
1994	7,5	17,2	30,7	10,1	3,0	7,9
1995	7,2	17,6	34,1	10,2	3,0	8,3
1996	7,0	18,5	33,4	10,2	3,2	8,2
1997	6,5	18,5	34,4	10,1	3,1	7,4
1998	6,2	23,5	35,1	10,2	2,6	7,3
1999	6,1	23,2	36,2	10,2	2,9	6,6
2000	5,6	25,7	35,7	9,1	2,9	6,4
2001	5,2	25,2	38,8	9,3	2,4	5,4
2002	4,7	23,5	43,8	9,5	2,5	5,0
2003	4,6	23,7	47,4	9,6	2,5	4,4
2004	4,4	22,9	46,6	9,6	2,2	4,3
2005	4,5	22,0	44,2	9,7	2,8	4,3
2006	4,3	21,8	42,3	9,9	2,4	3,9
2007	4,4	22,4	39,7	9,8	2,0	3,9
2008	4,5	23,4	36,2	9,8	2,3	3,7
2009	4,6	23,6	34,9	9,8	2,8	4,3
2010	4,8	22,6	34,3	9,8	2,6	4,0
2011	4,9	23,4	34,6	9,8	2,7	4,0
2012	4,9	23,7	36,8	9,8	2,6	3,5
2013	4,9	24,4	37,2	9,8	2,7	3,6
2014	4,7	25,2	37,9	9,8	2,5	3,8
2015	4,6	24,4	37,0	9,8	2,3	3,9
2016	4,5	23,4	39,6	9,9	2,3	3,9
2017	4,0	21,6	44,6	10,2	1,9	3,8

Tabell 7.4 a-b. Andel (%) 24-åriga män från låginkomstfamiljer med minst 1 lagföring och minst 4 lagföringar efter härkomst.

År	≥ 1 lagföring			≥ 4 lagföringar		
	Sve- rige	Sverige, utlandsfödda för- äldrar	Utlands- födda	Sve- rige	Sverige, utlandsfödda för- äldrar	Utlands- födda
1990	36,7	50,7	49,6	7,2	13,3	13,7
1991	36,9	44,9	50,5	7,5	11,8	14,3
1992	35,2	44,6	49,3	7,8	12,2	15,4
1993	36,3	50,3	49,1	7,3	14,2	16,4
1994	34,0	45,7	45,5	6,7	10,7	13,3
1995	34,0	45,4	50,5	6,2	10,4	12,5
1996	32,6	47,5	43,6	6,3	13,6	11,1
1997	33,0	40,0	42,5	6,4	7,6	10,3
1998	33,8	43,5	44,9	6,6	11,3	11,3
1999	32,5	36,5	41,6	6,9	10,4	9,3
2000	35,4	39,4	41,6	9,0	9,4	10,1
2001	34,9	36,9	42,0	8,8	10,5	9,1
2002	35,2	39,6	41,8	8,9	11,1	11,1
2003	34,8	37,4	40,1	8,3	11,3	9,4
2004	33,2	36,0	41,3	8,3	10,1	9,6
2005	32,9	36,8	38,6	8,6	9,4	8,1
2006	31,4	34,8	39,4	8,7	11,5	9,1
2007	33,8	36,1	37,9	9,7	12,5	10,4
2008	32,7	37,4	39,9	9,1	9,9	9,8
2009	31,5	33,0	38,3	7,3	8,9	9,7
2010	31,1	35,2	38,0	8,2	11,3	10,0
2011	31,7	34,1	39,2	8,1	10,9	9,0
2012	31,8	34,8	36,4	7,6	8,3	8,2
2013	30,0	36,8	36,1	7,2	10,1	9,5
2014	31,2	35,6	35,8	8,4	10,6	8,7
2015	30,6	35,5	32,9	7,9	10,2	8,0
2016	27,9	36,5	33,5	7,5	10,7	8,2
2017	29,4	36,0	31,9	8,1	11,9	7,5

Tabell 7.5 a-b. Andel (%) 24-åriga kvinnor från låginkomstfamiljer med minst 1 lagföring och minst 2 lagföringar efter härkomst.

	≥ 1 lagföring			≥ 2 lagföringar		
	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Utlandsfödda	Sverige	Sverige, utlandsfödda föräldrar	Utlandsfödda
1990	10,0	10,7	16,6	2,6	2,6	4,5
1991	10,4	16,4	19,8	2,5	6,0	6,4
1992	11,4	20,0	18,8	2,6	7,0	6,5
1993	11,4	18,6	18,2	2,9	6,4	7,4
1994	9,9	13,7	13,2	2,2	4,7	5,2
1995	9,8	11,4	14,0	2,3	3,3	3,2
1996	8,9	15,0	15,8	1,7	4,8	5,7
1997	9,5	10,3	11,0	2,5	3,1	3,9
1998	9,4	10,5	13,6	2,6	3,0	3,7
1999	8,8	12,7	13,5	2,3	5,0	3,5
2000	9,4	12,8	13,7	2,6	4,1	3,1
2001	10,8	13,1	14,1	2,7	4,4	4,0
2002	13,3	16,4	13,1	4,4	4,6	2,9
2003	12,1	11,9	12,7	3,7	3,8	3,4
2004	12,7	11,6	13,3	3,4	3,9	2,6
2005	13,2	12,5	11,1	3,9	3,9	2,9
2006	13,4	13,2	12,4	4,5	5,5	2,2
2007	12,3	14,2	10,4	4,1	6,1	2,4
2008	12,4	13,5	11,3	4,6	5,0	3,0
2009	12,2	11,5	11,6	4,6	4,3	2,6
2010	11,9	14,7	13,3	4,6	4,8	3,0
2011	14,3	15,6	12,8	4,9	4,7	3,4
2012	12,9	13,5	11,2	4,5	4,3	3,4
2013	13,9	15,6	11,9	5,1	5,4	3,1
2014	15,0	12,1	11,5	5,2	3,7	2,5
2015	14,7	12,5	12,4	5,5	4,7	3,3
2016	14,8	13,1	11,7	4,8	3,7	3,0
2017	12,4	12,0	9,7	4,5	4,3	2,4

Bilaga 2. Brottskategorisering och förteckning över uteslutna lagrum

Tabell B2.1. Brottskategorisering

<i>Våldsbrott</i>	SFS	Kap	Par
Mord	BRB	3	1
Dråp	BRB	3	2
Barnadråp	BRB	3	3
Misshandel	BRB	3	5
Grov misshandel	BRB	3	6
Vållande till annans död	BRB	3	7
Vållande av kroppsskada eller sjukdom	BRB	3	8
Framkallande av fara för annan	BRB	3	9
Människorov	BRB	4	1
Olaga frihetsberövande	BRB	4	2
Olaga tvång	BRB	4	4
Olaga hot	BRB	4	5
Hemfridsbrott och olaga intrång	BRB	4	6
Ofredande	BRB	4	7
Rån	BRB	8	5
Grovt rån	BRB	8	6
Upplopp	BRB	16	1
Våldsamt upplopp	BRB	16	2
Ohörsamhet mot ordningsmakten	BRB	16	3
Störande av förrättning eller av allmän sammankomst	BRB	16	4
Uppvigling	BRB	16	5
Våld eller hot mot tjänsteman	BRB	17	1
Förgripelse mot tjänsteman	BRB	17	2
Våldsamt motstånd	BRB	17	4
Våld eller hot mot förman	BRB	21	8
<hr/>			
<i>Stöldbrott</i>			
Stöld	BRB	8	1
Ringa stöld	BRB	8	2
Bodräkt (Upphävd genom lag (1987:791))	BRB	8	3
Grov stöld	BRB	8	4
Tillgrepp av fortskaffningsmedel	BRB	8	7
Egenmäktigt förfarande	BRB	8	8
Självtäkt	BRB	8	9
Olovlig energiavledning (tidigare "olovlig kraftavledning")	BRB	8	10
Olovlig tager mark eller skog	BRB	8	11
Olovlig kraftavledning (upphävd, nu "olovlig energiavledning")	BRB	8	10A
Häleri	BRB	9	6
Häleriförseelse	BRB	9	7

Tabell B2.1. Brottskategorisering, forts.

<i>Narkotikabrott</i>	SFS	Kap	Par
Narkotikabrott	19680064		1
Ringa narkotikabrott	19680064		2
Grovt narkotikabrott	19680064		3
Vårslöshet med narkotika	19680064		3A
Olovlig befattning med narkotikapreksorer	19680064		3B
Narkotikasmuggling (ringa/grov/synnerligen grov)	20001225		6

Tabell B2.2. Lagrum som uteslutits för att möjliggöra jämförelse före och efter 1995.

Väglag (1971:948)
Terrängtrafikkungörelsen (1972:594)
Fordonskungörelsen (1972:595)
Bilregisterkungörelse (1972:599)
Kungörelse (1972:602) om arbetstid vid vägtransport, m.m.
Vägraffikkungörelse (1972:603)
Kungörelse (1973:766) om interimslicens för fordon
Kungörelse (1974:681) om internationella vägtransporter
Förordningen (1975:48) om upphävande av kungörelsen
Terrängkörningslag (1975:1313)
Trafikskadelag (1975:1410)
Yrkestrafiklag (1979:559)
Järnvägstrafiklag (1985:192)
Körkortsförordning (1998:980)
Trafikförordning (1998:1276)
Lag (1999:877) om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter
Lag (2001:558) om vägtrafikregister
Förordning (2001:650) om vägtrafikregister
Lag (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen
Fordonslag (2002:574)
Förordning (2002:713) om försöksverksamhet med varierande högsta tillåtna hastighet
Fordonsförordning (2002:925)
Fordonsförordning (2009:211)

Att brottsligheten i ett samhälle är ojämlikt fördelad är välkänt. Vi vet exempelvis att den vid en given tidpunkt varierar med kön, ålder, och olika mått på utländsk och socioekonomisk bakgrund. Vi vet också att en liten andel av befolkningen svarar för majoriteten av alla brott.

Något vi har mindre kännedom om är ifall dessa förhållanden förändrats över tid. I de fall brottsligheten minskat alternativt ökat – gäller det generellt eller för vissa grupper i samhället i större utsträckning än för andra?

Genom att länka lagföringsregistret till andra register över befolkningen kan vi denna rapport visa hur den lagförda brottsligheten utvecklats för olika demografiska grupper – uppdelade efter kön, ålder, födelsekohort, etnisk härkomst och socioekonomisk bakgrund – från som längst 1970-talets mitt fram till år 2017.